

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního
rozvoje**

Bc. Michal Pavel

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Michal Pavel

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje

Název anglicky

Voluntary fire brigades as initiators of regional development

Cíle práce

Cílem práce je návrh možnosti zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu. Dílčím cílem bude zjistit, jak veřejnost na venkově a ve městě vnímá činnost sboru dobrovolných hasičů. Druhý dílčí cíl bude zjistit vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje.

Metodika

Teoretická část a charakteristika prostředí bude vycházet ze studia dokumentů. Praktická část neboli terénní šetření bude mít za cíl zjistit, jak je hasičská organizace vnímána u veřejnosti po stránce zásahové, při řešení mimořádných událostí a po stránce aktéra kulturní činnosti v obci. Budou použity kvantitativní a kvalitativní metody sociologického výzkumu se zaměřením na všechny úrovně obecních zřízení v České republice. Kvantitativní výzkum bude cílem na širokou veřejnost formou písemného dotazování. Pro výzkum kvalitativní strategie bude zvolena polostrukturovaná interview, vedená s dalšími vedoucími aktéry neziskových organizací regionálního rozvoje. Výstupem bude zhodnocení kvantitativního a kvalitativního výzkumu, jeho prodiskutování a stanovení závěru. Osnova práce: 1 Úvod 2 Cíl práce a metodika 3 Teoretická východiska 4 Charakteristika prostředí 5 Terénní šetření 6 Výsledky a diskuse 7 Závěr 8 Seznam použitých zdrojů 9 Přílohy

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

spolek, dobrovolní hasiči, rozvoj regionu, dobrovolnictví, sbor dobrovolných hasičů, jednotka požární ochrany, jednotka sboru dobrovolných hasičů

Doporučené zdroje informací

CNAAN, R. A., HANDY, F., WADSWORTH, M. 1996. „Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations.“, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 25 (3): 364-383.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-141-2.

FRIČ, P. A KOL. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. 263 s. ISBN 978-80-903696-8-9.

FRIČ, P. A VÁVRA, M. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, 2012. 137 s. ISBN 978-80-903696-9-6.

JEŽEK, J. *Prostorová a regionální ekonomika*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství ZČU, 2000. 234 s. ISBN 80-7082-575-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. Vydání. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavla Varvažovská

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 24. 3. 2017

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje " jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. března 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Pavle Varvažovské, Ph.D. za cenné připomínky a odborné vedení při zpracování diplomové práce. Zároveň bych rád poděkoval svým kolegům a odborníkům z řad Hasičského záchranného sboru České republiky, vedoucím aktérům z řad neziskových organizací, kteří se podíleli na výzkumu a poskytli mi potřebné informace z hlediska regionálního rozvoje a organizačních struktur.

Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje

Abstrakt

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou – terénní šetření. Teoretická část a charakteristika prostředí vychází ze studia dokumentů odborné literatury, internetových zdrojů, vedoucích aktérů z řad zájmových spolků a osobního archivu. V této části jsou vymezeny pojmy z oblasti regionálního rozvoje, dobrovolnictví, historie požární ochrany, tradice a zvyky, sbory dobrovolných hasičů, financování a hospodaření. Dále jsou detailně představeny vybrané neziskové organizace působící v rámci Královéhradeckého kraje. Praktická část této práce má za hlavní cíl identifikovat návrh možností na zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu. Aby byl naplněn hlavní cíl, bylo nutné praktickou část zpracovat do dvou dílčích etap. Prvním dílčím cílem je zjištění, jak veřejnost na venkově a ve městě vnímá činnost sboru dobrovolných hasičů. Přesněji jak veřejnost chápe dobrovolné hasiče po stránce zásahové, při řešení mimořádných událostí a po stránce aktéra kulturní činnosti v obci. Druhým dílčím cílem jsou vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje. Jsou použity kvantitativní a kvalitativní metody sociologického výzkumu se zaměřením na všechny úrovně obecních zřízení v Královéhradeckém kraji.

Klíčová slova: spolek, dobrovolní hasiči, rozvoj regionu, dobrovolnictví, sbor dobrovolných hasičů, jednotka požární ochrany, jednotka sboru dobrovolných hasičů

Voluntary fire brigades as initiators of regional development

Abstract

The thesis is divided into two parts - theoretical, and practical - field research. The theoretical part and field characteristics is based on the study of professional documents and literature, internet resources, as well as leaders of hobby societies, combined with personal files. This part of the thesis explains the conceptions concerning region development, volunteering, fire protection history, customs and traditions, voluntary fire brigades, financing and management. Further on, some of the chosen non-profit institutions working in the Královéhradecký region are introduced in great detail. The major aim of the practical part of the thesis is to identify voluntary fire brigade possibilities in region development. To reach the main aim it was essential to work on the practical part in two partial stages. The first partial aim is to find out the attitude of people both in the country and in towns towards voluntary fire brigade activities. To be more precise, how people see the voluntary fire brigades when dealing with fires, emergency situations as well as acting as various cultural activities organisers. The second partial aim is the regional development participants' ideas and visions about voluntary fire brigade involvement into the local place development. Both quantitative and qualitative methods of sociological research are used with focus on all levels of communal systems in the Královéhradecký region.

Keywords: society, voluntary fire brigade, regional development, volunteering, fire protection unit, voluntary fire brigade unit

Obsah

1. Úvod	7
2. Cíl práce a metodika	9
3. Teoretická východiska	11
3.1. Sbory dobrovolných hasičů jako organizace založené na dobrovolné práci....	12
3.1.1. Dobrovolnictví jako pojem	13
3.1.2. Způsoby a oblasti dobrovolnictví	15
3.1.3. Komunita ve spojení s dobrovolnictvím	19
3.1.4. Nábor dobrovolníků	21
3.1.5. Financování neziskových organizací	22
3.2. Požární ochrana v České republice	26
3.2.1. Počátky českého hasičského hnutí	27
3.2.2. Sdružení hasičů	29
3.3. Dobrovolní hasiči a IZS ČR	30
3.3.1. Výkonné orgány SDH	31
3.3.2. Rozdíly mezi pojmy SDH a JSDHO	33
3.3.3. Obec jako zřizovatel JSDHO	34
3.3.4. Služba v JSDHO	35
3.4. Dobrovolní hasiči jako „multifunkční organizace“	36
3.4.1. Kroužek mladého hasiče a požární sport	37
3.4.2. Hasičské plesy	37
3.4.3. Svátek sv. Floriána – patrona hasičů	38
3.4.4. Ostatní činnosti sboru	38
3.5. Z pohledu dobrovolných hasičů	42
3.5.1. Rozvoj osobnosti	43
3.5.2. Zásahy „za odměnu“	44
3.6. Shrnutí	44
4. Charakteristika prostředí.....	46
4.1. Královéhradecký kraj	47
4.1.1. Geografické údaje	47
4.1.2. Průmysl a hospodářství	48
4.2. Charakteristiky zkoumaných prostředí	50
4.3. Neziskové organizace v Královéhradeckém kraji	54
4.3.1. Klub českých turistů	55
4.3.2. Česká obec sokolská	57
4.3.3. Český rybářský svaz	58
4.3.4. Český svaz včelařů	59
4.3.5. Českomoravská myslivecká jednota	59

4.3.6. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	60
5. Terénní šetření.....	62
5.1. Kvantitativní šetření	63
5.1.1. Výsledky kvantitativního šetření	66
5.1.2. Statistická analýza.....	76
5.2. Kvalitativní šetření	79
5.2.1. Výsledky kvalitativního šetření	81
6. Výsledky a diskuze	89
6.1. Vyhodnocení kvantitativního šetření	89
6.2. Vyhodnocení kvalitativního šetření	93
7. Závěr.....	96
8. Seznam použitých zdrojů	99
9. Přílohy	105

1. Úvod

Spolková činnost, dobrovolnické organizace a spolky jsou vlivnými subjekty, které vytvářejí sociální systém. Občané, kteří jsou členy spolků či dobrovolnických organizací jsou silnou sociální skupinou především na vesnicích a malých městech. Slabší sociální základnu tvoří tradiční spolky ve městech, je to dáno především větším množstvím jiných organizací a také neochotou podílet se na společné spolkové činnosti.

V České republice je zaregistrováno okolo 350 tisíc členů z řad dobrovolných hasičů. Jedná se o největší spolek s nejpočetnější členskou základnou. Působení dobrovolných hasičů je celorepublikové. Hasiče můžeme nalézt v jakémkoliv velkém či menším městě, ale i v malých vesničkách a vsích, kde sotva pár členů z řad dobrovolných hasičů tvoří spolek. Dle mého názoru se jedná o nejstabilnější organizaci, která je přes 150 let stále aktivně činná bez ohledu na jakoukoliv politickou situaci v zemi.

Závěrečná práce s názvem „Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje“ má za cíl navrhnout možnosti zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu. Dílčím cílem bude zjistit, jak veřejnost na venkově a ve městě vnímá činnost sboru dobrovolných hasičů. Druhý dílčí cíl bude zjistit vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje. Práce je zaměřena na jednu specifickou skupinu spolků. Tím jsou dobrovolní hasiči, kteří za celou svoji historii vždy plní své lidské poslání což je pomáhat bližnímu svému. Zachraňovat životy a majetek není zdaleka jedinou jejich činností. Jsou aktéry, kteří přispívají svojí činností k rozvoji kulturního, společenského a sportovního života ve svém místě působnosti. Nezasvěcení lidé často nemají sebemenší tušení, že právě hasiči, kteří jsou mnohdy jedinou činnou organizací v obci, jsou iniciátory kulturního dění.

Práce bude mít ve svém obsahu několik kapitol. V první části práce budou představeny teoretické informace, potřebné k pochopení specifické problematiky dobrovolných hasičů. O teoretická východiska se následně budou opírat výzkumná šetření situovaná na území Královéhradeckého kraje. Zde budou představeny základní oblasti městského a venkovského prostoru v podobě regionálního rozvoje. Dále práce představí teorii v oblasti dobrovolnictví, jelikož aktivity spojené s dobrovolnictvím jsou vykonávány bez nároku na jakýkoliv honorář

ve volném čase. V dnešní době takřka nepředstavitelné. S dobrovolnými hasiči jsou také úzce spjaty různé zvyky a tradice, jak v obcích, tak i v městech. V neposlední řadě se bude práce zabývat o samotné dobrovolné hasiče v roli aktérů, kteří zajišťují bezpečnost a kulturní život pro širokou společnost. Druhá část práce se bude zabývat o samotné specifické šetření.

Veškeré informace k diplomové práci budou čerpány z odborné literatury, internetových zdrojů, vedoucích aktérů z řad zájmových spolků a osobního archivu. Předpokládaným výsledkem práce bude dokázání, že dobrovolné hasičské sbory, kterým je tato práce věnována a poukazuje na činnost od začátků jejich existence po nynější dobu, jsou po řadu let hlavním stavebním kamenem dobrovolnictví v této zemi.

Důvodem, proč bylo vybráno toto téma, je skutečnost, že je autor práce členem spolku dobrovolných hasičů a zároveň hasičem z povolání. Touto činností se zabývá již od svého útlého věku, jelikož v jeho rodině být hasičem je tradicí. V patnácti letech se stal členem Sboru dobrovolných hasičů v Pecce, v osmnácti letech byl zařazen do výjezdové jednotky dobrovolných hasičů a po maturitní zkoušce na průmyslové škole se stal hasičem z povolání u Hasičského záchranného sboru Královéhradeckého kraje. Jelikož se problematikou dobrovolných hasičů zajímá dlouhodobě i z postu starosty hasičů místního okrsku, bylo vybráno toto téma s cílem zjistit, jaké je postavení dobrovolných hasičů na veřejnosti a také mezi ostatními spolky. Zejména bude sledováno, jak může být výhodné ze strany veřejné samosprávy podporovat dobrovolné hasiče tak, aby se zajistil rozvoj samotné obce.

Získané znalosti a zkušenosti po vypracování diplomové práce budou přínosné i pro autorovo zaměstnání, kterou vykonává z postu člena dobrovolných hasičů, tak i pro budoucí profesní rozvoj.

2. Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této práce je návrh možností na zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu. Dílčím cílem bude zjistit, jak veřejnost na venkově a ve městě vnímá činnost sboru dobrovolných hasičů. Druhý dílčí cíl bude zjistit vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje.

Zkoumaný návrh zapojení SDH do rozvoje regionu má dále vytyčen dva dílčí cíle:

1. Zjistit, jak je vnímána veřejností činnost sboru dobrovolných hasičů na venkově a ve městě.
2. Zjistit a identifikovat vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou – terénní šetření. Teoretická část a charakteristika prostředí bude vycházet ze studia dokumentů odborné literatury, internetových zdrojů, vedoucích aktérů z řad zájmových spolků a osobního archivu. V této části jsou vymezeny pojmy z oblasti regionálního rozvoje, dobrovolnictví, historie požární ochrany, tradice a zvyky, sbory dobrovolných hasičů, financování a hospodaření.

Praktická část neboli terénní šetření bude mít za cíl zjistit, jak je hasičská organizace vnímána u veřejnosti po stránce zásahové, při řešení mimořádných událostí a po stránce aktéra kulturní činnosti v obci. Praktická část bude zpracována do dvou dílčích etap nutných k naplnění hlavního cíle. Budou použity kvantitativní a kvalitativní metody sociologického výzkumu se zaměřením na všechny úrovně obecních zřízení v Královéhradeckém kraji.

Postup v praktické části práce bude složen z těchto dvou etap:

1. Zjistit, jak je vnímána veřejností činnost sboru dobrovolných hasičů na venkově a ve městě.
2. Zjistit a identifikovat vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje.

V první fázi terénního šetření bude sumarizace základních potřebných informací získaných pro vytvoření a sestavení otázek jak pro kvantitativní formu výzkumu v podobě dotazníků, tak pro kvalitativní formu výzkumu v podobě polostrukturovaného interview, a nadále detailní seznámení se základními informacemi, které se týkají zkoumaných oblastí.

V terénním šetření pro kvantitativní šetření bude prvním krokem předložení dotazníkové formuláře s přesně stanovenými otázkami. Tyto formuláře budou předloženy široké veřejnosti v Královéhradeckém kraji.

Na základě zjištění základních statistických informací ve všech výzkumných obcích, kterých se týkají (například, jestli je dotazovaný muž či žena, v jaké dotazované lokalitě má respondent bydliště, či jaké je jeho nejvyšší dosavadní vzdělání), budou navazovat konkrétní otázky směřující ke stanovenému cíli diplomové práce.

Ve druhé části terénního šetření bude vybranou technikou pro rozhovory s respondenty jednotlivých neziskových organizací použita kvalitativní forma výzkumu v podobě polostrukturovaného interview, vedeného s několika představiteli dalších neziskových organizací působících v Královéhradeckém kraji, například Klub českých turistů, Česká obec sokolská, Český rybářský svaz a jiné. U kvalitativního šetření budou předem připraveny určité otázky, které budou kladeny všem představitelům neziskových organizací s celorepublikovou působností působící v Královéhradeckém kraji, konkrétně v městysi Pecka. Interview bude vedeno formou dialogu na konkretizované otázky, které představitel neziskové organizace bude moci posléze rozvinout. Aby byl zajištěn protipól vůči dobrovolným organizacím, bude tážán představitel správního zřízení města reprezentovaného starostkou městyse Pecka. Nadále do tohoto protipólu bude zasahovat sponzor nebo dárcce, který podporuje neziskovou organizaci svými finančními prostředky.

Kvantitativní a kvalitativní výzkumy jsou základním a podstatným vzorem pro společenskovední výzkum. Podle Dismama (1993) jsou přes velké rozdíly tyto přístupy vzájemně komplementární a doplňují se. Kvantitativní výzkum testuje validitu tohoto porozumění a kvalitativní výzkum pomáhá porozumět sociální realitě. Výstupem bude zhodnocení kvantitativního a kvalitativního výzkumu a jeho prodiskutování, které bude uvedeno v závěru diplomové práce.

3. Teoretická východiska

„Kořeny neziskových organizací ve svých počátcích vyrůstaly z humanistických snah církevních spolků, občanských svazů i bohatých mecenášů usilujících o odstranění nejkřiklavějších projevů negativních sociálních jevů (péče o sirotky, sociálně slabé, podpora vzdělání, tj. podpora vybraných skupin), měly vždy zřetelný filantropický charakter.

V pozdějších etapách byli postupně do určité míry tyto dobrovolnické a filantropické spolky nahrazovány silícím veřejným sektorem, což souviselo s rostoucí úlohou státu. V současné době se neziskový sektor rozvíjí v souvislosti s rozvojem tzv. občanské společnosti, jejichž úloha roste s rozvojem moderního právního státu.

Občanská společnost je postavena na principech svobody, demokratických principech na posilování občanské společnosti, solidarity, emancipace, a především participace občanů rozhodování o věcech veřejných“ (Kolektiv autorů, 2008, s. 224).

„Neziskové organizace působí v mnoha oblastech života společnosti, které se dotýkají nejen kultury, výzkumu, vzdělání, ochrany životního prostředí, rekreace, ale především sociálních služeb a zdravotní péče. Zvláštní postavení má neziskový sektor při tvorbě a realizaci rozvojových programů a strategií“ (Kolektiv autorů, 2008, s. 225).

Pro samotný rozvoj regionů, ve kterých působí neziskové organizace, je důležité, aby byla zajištěna efektivní regionální politika. Regionální politika by se dala definovat jako politika, která se zaměřuje na nerovnoměrný rozvoj v regionech, nebo také na určitou oblast vládní hospodářské politiky se zaměřením na ekonomickou aktivitu a na výkon v rámci ekonomiky regionů. V souvislosti s tímto tvrzením souvisí pojem lokální neboli regionální rozvoj. Pro existenci regionální politiky jsou nejčastějšími důvody problémy politické, ekonomické a sociální povahy (Wokoun, 2008).

Důležitým rokem pro regionální politiku byl rok 2000, kdy byl vydán zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje, který vymezil jasnější hranice regionální politiky v České republice a tím se významně přiblížil Evropské unii. Obce v naší republice fungují na úrovni lokální regionální politiky. Zastávají úlohu koncepční a výkonné činnosti v oblasti místního rozvoje. Postupem času začaly v jednotlivých zemích přibývat instituce, zabývající se regionální politikou. I samotná EU se ujala řady úloh a vyvinula vlastní činnost, kterými

jsou jednak různé programy a opatření, ale i politické cíle v oblasti regionálního rozvoje. Městský neboli regionální marketing, funguje jako prostor určení pro aktivní hospodářskou politiku, kde je využito externích investic či endogenního potenciálu (Ježek, 1999).

3.1. Sbory dobrovolných hasičů jako organizace založené na dobrovolné práci

Dobrovolný hasič v sobě nese mnoho lidumilných myšlenek. Přisáhá, že bude podle svého nejlepšího vědomí bližnímu ku pomoci a své vlasti sloužit. A aby tyto nápady a všechny myšlenky nezašly v čase, je nutné předávat je dalším generacím. Ve spoustě skupin dobrovolných hasičů nacházíme děti od šesti let, nebo i děti mladší. Děti členů dobrovolných hasičů jsou buď přihlášeny do kroužku, nebo se rozhodnou, že půjdou po stopách svých rodičů. Bohužel však děti členů spolků nepředstavují takový počet, aby to vystačilo na vytvoření další členské základny pro další činnosti. Z tohoto důvodu dobrovolní hasiči pořádají náborové akce, kde se snaží do svých řad přibírat co nejvíce dětí, které jsou ve školním věku.

Se sbory dobrovolných hasičů se především pojí tradice. Pojem tradice, z latinského názvu *traditio*, který vznikl spojením *trans* (přes) a *dare* (dávat) znamená předávání, a to nejčastěji mezigeneračním předáváním schopností, dovedností, poznání a obyčejů. Tím, jak je tradice chápána, se z pohledu kulturního dědictví předává z generace na generaci. Ve více rozdílných oborech existují teorie tradice, například užívá jich sociologie, teologie, filosofie, etnologie, právní a literární věda. Teorii tradice se z filozofů věnoval především Josef Pieper, který si všímal vztahu teorie tradice i z katolického pohledu a středověké tradice. Teorii tradice se věnovala především sociologie.

Důležitým zřetelem jsou zákony, ty totiž mění dobrovolné hasiče na vykonavatele, kteří splňují v rámci organizace jasně dané rozkazy. Musí se řídit a dodržovat daná pravidla s vidinou splnění jasně stanoveného cíle. Toto pojetí hasiče jako člena formální byrokratické organizace ale problematiku dobrovolného hasičství zplošťuje a zjednodušuje. Je tedy nutné se na hasiče kouknout jako na svazek lidí, jejichž aktivity jsou ovlivňovány skupinovými nebo individuálními vztahy.

3.1.1 Dobrovolnictví jako pojem

Pojem dobrovolnictví, jak už samotné slovo napovídá, bychom mohli chápat jako aktivitu pro druhé, realizovanou bez toho, aniž bychom si nárokovali jakýkoliv zisk. Dobrovolnictví obecně je velice široký pojem, který nemá jasně vymezené hranice. Nenajdeme ani jasnou a obecně platnou definici tohoto výrazu.

Spousta autorů se pokusila definovat tento pojem, někteří obzvláště široce, např. dle Adamse jsou dobrovolníci ti, „kteří pracují za účelem pomoci druhým bez nároku na finanční odměnu.“¹ (Adams, 1985, in Cnaan et al., 1996, s. 367). Další z autorů definuje dobrovolníka jako „osobu, která ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu pracuje pro formálně organizovanou neziskovou organizaci, jejímž cílem je služba druhým nebo něco jiného kromě členství“² (Jenner, 1982, in Cnaan et. al., 1996, s. 369). Tato definice má již mnohem užší hranice a z hlediska dobrovolnictví by vyloučila veškeré dobrovolné aktivity realizované pro své vlastní organizace či skupiny.

Nemůže být opomenut autor, kterým byl Cnaan et. al. (1996) a jeho pokus vnesení určitého řádu do oblasti dobrovolnictví. Studium různých definic stanovil čtyři klíčové body, a to svobodnou volbu, odměnu, strukturu, příjemce a jejich různé varianty, které jsou pro jednotlivé definice více či méně přípustné. Z jednoho pohledu můžeme tedy říct, že vlastností dobrovolnictví, společnou pro všechny definice, je svobodná činnost ve prospěch druhých, bez nároků na odměnu. A z pohledu druhého, dle širších definic, bychom na to mohli nahlížet jako na činnost spojenou s jistou mírou donucení, např. v rámci náhrady za trest. Do této části bychom mohli zahrnout taktéž dobrovolné práce, za které jsou vypláceny náhrady ve formě stravného či cestovného.

Další, koho třeba zmínit, byli autoři Dekker a Halman, kteří stanovili tři klíčové faktory dobrovolnictví, společné pro všechny definice. Dobrovolnictví je nepovinné, neplacené a ve prospěch druhých. Obecně lze dobrovolnictví definovat jako „svobodně zvolenou práci pro druhé bez nároku na finanční odměnu“ (Pospíšilová, 2010, s. 125). Čtvrtým znakem, dle

¹ Originál: „who work in some way to help others for no monetary reward“. (Adams, 1985 in Cnaan et al., 1996, s. 367).

² Originál: „a person, who out of free will and without wages, works for non-for-profit organization which is formally organized and has as its purpose service to someone or something other than its membership.“ (Jenner, 1982 in Cnaan et al., 1996, s. 369).

Dekker a Halmana, je organizační kontext. Ale ani v tomto případě se nejedná o zcela jasnou definici dobrovolnictví.

Dobrovolnictví je ze své podstaty nevyvolané a nepovinné, kritérium svobodné volby je však do určité míry rozporuplné. Otázkou je, zdali je možné uvažovat o dobrovolnictví v případech činností, které jsou sice vykonávány bez nároku na finanční odměnu, určitou míru donucení však obsahují. Jedná se například o výše uvedenou komunitní službu jako náhradu za vězení nebo vojenskou službu, práci studentů za účelem získání kreditů či potřebné praxe nebo dobrovolnickou práci jako prostředek reintegrace dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce (Dekker, Halman, 2003, s. 2). Přesto existují země, kde vládne komunistický režim a dobrovolná činnost je součástí ideologie a je tak vyžadována povinně.

Dobrovolnictví by mělo být vykonáváno bez nároku na odměnu, běžně však dochází k proplácení výdajů spojených s dobrovolnou činností a neobvyklé nejsou ani drobné dárky a odměny jako projev uznání za vykonanou práci. Podle Dekkera a Halmana mohou být tyto formy plateb pouze krokem k přijetí proplácení odměn pod tržní mzdou, což by mohlo vést až k reformulaci kritéria neplacené práce na „práci nevykonávanou primárně kvůli zisku,, (Dekker, Halman, 2003, s. 2).

Můžeme tedy říct, že by dobrovolnictví nemělo být spojováno s finanční odměnou, ale určitá forma odměny za dobře vykonanou práci by měla být nezbytnou součástí, ať už se jedná o osobní uznání či různé druhy ocenění. Stejně tak je složité definovat dobrovolnictví jako činnost vykonanou ve prospěch druhých, budeme-li (chápat pojem „druzí“ jako lidé), kteří nejsou našimi blízkými příbuznými.

Podle Pennera (2002) jsou vazby v rodině či mezi nejbližšími přáteli natolik pevné, že pomoc tomuto okruhu osob může pramenit z pocitu povinnosti, což je v protikladu k základní charakteristice dobrovolnictví, čímž je svobodná vůle. Některé koncepty tento znak zpřísňují a stanovují jako podmínku dobrovolnictví veřejnou prospěšnost, čímž z oblasti dobrovolnictví vylučují činnosti spojené s trávením volného času a neplacenou práci pro vlastní organizaci či skupinu, např. ve svépomocných, zájmových či sportovních organizacích (Dekker, Halman 2003, s. 1)

Zaměříme se však na konkrétní dobrovolnou činnost, jež představují dobrovolní hasiči, kterým se v této práci budu věnovat. Výše zmíněné charakteristické rysy je nutné v tomto případě více specifikovat. Mluvíme o čtyřech rysech definovaných Dekkerem a Halmanem. Členství ve sborech dobrovolných hasičů je nepovinné, tudíž můžeme říct, že první kritérium, čímž je svobodná volba, tato činnost splňuje. Druhé kritérium připouští jistou formu odměn za vykonanou činnost, v případě dobrovolných hasičů, jež svoji práci nevykonávají za účelem finančního zisku a nedostávají za ni ani mzdu, se nevylučuje možnost odměny ve formě např. občerstvení v průběhu akcí pořádaných hasiči, drobné dárky nebo třeba náhrady za výdaje spojené s jejich činností.

Třetím kritériem dobrovolnictví je to, že danou činnost vykonávají pro druhé. V tomto případě se nelze přiklánět k přísnějším definicím, neboť ty hovoří o veřejné prospěšnosti nikoli o činnosti, která přináší prospěch vlastním členům organizace. A právě dobrovolní hasiči vykonávají ve velké míře aktivitu orientovanou na vlastní členy.

Organizační kontext je čtvrtý rys, který taktéž dobrovolní hasiči splňují. Neboť činnost dobrovolných hasičů je prováděna v rámci sboru dobrovolných hasičů, který má danou svoji organizační strukturu.

3.1.2. Způsoby a oblasti dobrovolnictví

Pojmu dobrovolnictví jako takovému, definicím a základním charakteristickým rysům, se věnovala první kapitola. Nyní budou rozlišeny různé formy a oblasti dobrovolnictví a definována tak organizace dobrovolných hasičů. Dobrovolnictví můžeme rozlišovat podle organizačního kontextu, času, prospěšnosti nebo také podle oblasti činnosti.

Co se týká organizačního kontextu, rozlišuje se dobrovolnická činnost na formální a neformální. Ve většině případů se mluví o formálním dobrovolnictví, do kterého je zahrnuta veškerá činnost vykonávaná v rámci organizace, nebo o činnost organizací zprostředkovanou. Obecně lze tedy říct, že se jedná o práci konanou v organizačním kontextu jak pro druhé osoby, tak třeba i pro kulturní památky, životní prostředí, a to bez nároku na odměnu.

Oproti tomu neformální druh dobrovolnictví zahrnuje činnost mimo organizační kontext.

Jedná se o výpomoc taktéž druhé osobě, většinou osobě blízké, nebo ze sousedství ve formě zalévání květin, obstarání nákupu, pomoc v domácnosti, hlídání dětí nebo domácích mazlíčků. Průzkumy z Velké Británie z let 2001, 2003 a 2005 (The Home Office Citizenship surveys), které zmiňuje Rochestr (2006, s. 5, 2010, s. 20) rozlišují tři typy dobrovolnické participace:

- občanskou participaci zahrnující aktivity jako je kontakt s veřejnými zastupiteli, účast na veřejných schůzích nebo demonstracích, podepisování petic
- neformální dobrovolnictví, které je definováno jako individuální poskytování neplacené pomoci mimo okruh příbuzných
- formální dobrovolnictví, neboli poskytování neplacené pomoci ve prospěch druhých nebo životního prostředí prostřednictvím skupin, klubů nebo organizací (např. ochrana přírody nebo zlepšování veřejných prostor).

Podle Rochestra jsou hranice mezi jednotlivými typy dobrovolnické participace mlhavé, nicméně neformální dobrovolnictví, stejně jako občanská participace je dle jeho názoru již za hranicemi dobrovolnictví. Tato práce se věnuje formálnímu dobrovolnictví, jelikož dobrovolní hasiči vykonávají svoji činnost v rámci organizace sboru dobrovolných hasičů.

Dále bychom mohli dobrovolnictví rozlišit z pohledu časového na jednorázové, kdy se dobrovolník zapojí pouze při akcích, které jsou realizovány pouze několikrát do roka, např. sbírky aj. Dlouhodobým dobrovolnictvím se pak rozumí činnost, která je vykonávána pravidelně, a to třeba i několik hodin v týdnu. Z hlediska pravidelnosti dělíme dobrovolníky na pravidelné, ti vykonávají svoji práci alespoň jednou měsíčně. Naproti tomu příležitostní dobrovolníci se věnují této aktivitě méně než jedenkrát do měsíce. Ale rozdíl mezi těmito dvěma skupinami, co se týče pravidelnosti, jen těžko rozlišíme, záleží na přístupu daného člověka, který takový průzkum vyhodnocuje. Dobrovolnictví je realizováno v různých oblastech, dle kterých bychom ho mohli taktéž rozlišovat. Tyto oblasti, kterých je opravdu široké množství, bychom mohli rozdělit na základě Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO, která je dělí do dvanácti základních oblastí dle zaměření. Tímto bychom mohli vymezit ty, ve kterých dobrovolníci působí. Těchto dvanáct oblastí bychom mohli zjednodušit a přizpůsobit situaci v České republice, vznikly by tak čtyři základní typy organizací, viz. Tabulka č. 1.

Tabulka č. 1. - Systém neziskových organizací v ČR podle kategorií ICNPO

	Sledovaný zájem	
Zaměření	Vzájemně prospěšný	Veřejně prospěšný
Servisní	1. Staré zájmové -sport -rekreace -komunitní rozvoj -zájmové spolky	2. Nové servisní -sociální a zdravotní péče -vzdělání -humanitární
Advokační	3. Staré advokační -odborné -zaměstnanecké svazy -profesní organizace (komory)	4. Nové advokační -ochrana životního prostředí a práv zvířat -ochrana lidských práv -ochrana občanských práv

Zdroj: Frič, Pospíšilová, 2010, s. 91

V České republice je podle výzkumu (Frič a Pospíšilová, 2010, s. 92) až 81 % dobrovolníků, kteří se věnují spíše staršímu typu organizací občanských společností (OOS), konkrétně těm sportovním, kulturním, mládežnickým organizacím a sborům dobrovolných hasičů. V nových servisních organizacích působí kolem cca 21 % dobrovolníků, v advokačních organizacích o něco méně, kolem 10 %. Nejmenší zastoupení mají dobrovolníci ve starých advokačních organizacích, jako jsou odbory nebo profesní komory, a to 6 %.

Dobrovolné hasiče bychom mohli jednoznačně zahrnout do skupiny starších OOS. A to jak z hlediska jejich vzniku, který je datován již ve 2. polovině 19. Století, tak i tím, že přežil období socialismu. U nás v České republice hovoříme o svazu, který má celorepublikovou působnost, má svoji organizační strukturu a pod sebou jednotlivé sbory. Sbory dobrovolných hasičů jsou spolky fungující na základě členství. Tyto organizace nemají své vlastní zaměstnance, nýbrž jednotliví dobrovolníci jsou zároveň i jejími členy. V rámci prospěšnosti řadíme dobrovolné hasiče do organizací, jež jsou vzájemně prospěšné, jejich činnost je zaměřena na své vlastní členy a místní organizace, jako jsou obce nebo městské části. Mohou se však zabývat i činností veřejně prospěšnou, a to v případě nutnosti, kdy je třeba pomoci širší veřejnosti u mimořádných událostí, jako je třeba odstraňování následků živelných pohrom, nebo mimořádných událostí mimo vlastní obec.

Výzkum Friče a Pospíšilové se také zaměřil na jednotlivé typy OOS i co se týká věku jejich členů. Bylo zjištěno, že ve starých typech advokačních organizací figurují především starší členové, a to ve věku 55+, naproti tomu nové advokační organizace čítají převážně mladší

osazenstvo ve věku 25-34 let. V nových servisních organizacích jsou to lidé ve věku 45-54 let. Další významné zjištění, které tento výzkum přinesl, je takové, že v oblasti zájmového dobrovolnictví jsou zastoupeny všechny věkové kategorie. Zajímavostí však je, že velký podíl členů představuje mládež ve věku 15-24 let. Až 18 % mládeže zastupuje sportovní organizace, 38 % organizace mládeže a 18 % ve sborech dobrovolných hasičů. Oproti tomu v zájmových tradičních organizacích je zastoupení mládeže nízké, a to pouhá 4 %, jedná se o spolky včelařů, myslivců a jim podobné.

Po provedení tohoto výzkumu autoři došli k závěru, že právě díky tomu, že jsou organizace zaměřeny na sport nebo mládež, mají tak vysoké procento oblíbenosti právě u mládeže. Zároveň je i vysoký zájem této věkové kategorie právě o sbory dobrovolných hasičů, což bylo pro autory výrazně překvapivé. Může to být důsledkem, jak se samotní dobrovolní hasiči prezentují, což může být z hlediska atraktivnosti právě pro tuto cílovou skupinu rozhodující, a také to, jak si jednotlivé sbory stojí v místní komunitě, v níž plní roli nejen zájmovou, ale také funkci „rozvoje komunity“ (Frič a Pospíšilová, 2010, s. 93).

Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO, z nichž autoři vycházeli, totiž dobrovolné hasiče zařazuje právě do kategorie komunitního rozvoje. Avšak z hlediska výše uvedených kvalifikací nejsou dobrovolní hasiči zařazeni do oblasti sportu, což je trochu v rozporu s tím, že je především o tuto činnost u mládeže takový zájem. Požární sport je totiž nedílnou součástí aktivit dobrovolných hasičů, díky němuž se těší takovému zájmu u již zmiňované mládeže. Spousta jednotek a sborů se požárnímu sportu věnuje, mnohdy tuto činnost řadí i na přední pozice svého působení. Některé prvky z požárního sportu jsou promítnuty taktéž do soutěží mladých hasičů. (HZS České Republiky, nedat.)

Další aktivita organizace dobrovolných hasičů je spojena s dětmi a mládeží, a to nejenom v rámci členské základny, ale často i s neorganizovanou mládeží. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, což je organizace zastřešující dobrovolné hasiče, byl udělen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) v rámci Programů státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011 až 2015 titul „Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží“. Stát udělením tohoto titulu garantuje kvalitu činnosti uznané organizace a udělení titulu je morálním oceněním jejího působení (MŠMT ČR, nedat.).

Na závěr tedy můžeme říct, že zařadit dobrovolné hasiče do určité oblasti z hlediska jejich činnosti není tak snadné. Zejména proto, se tato organizace věnuje více oblastem najednou, nikoli jedné konkrétní. Dotýká se více organizací, ať už je to výše uvedená sportovní, rekreační, komunitní nebo mládežnická.

3.1.3. Komunita ve spojení s dobrovolnictvím

Komunita je v běžném životě velmi zřídka užívaný pojem. Představuje skupinu neboli společenství lidí, kterou spojuje konkrétní vazba, nejedná se ovšem pouze o seskupení lidí v příbuzenském vztahu. Komunitu chápeme jako určitou oblast, ať už je to obec nebo nějaký spolek, kde jsou lidmi uznávané stejné hodnoty, názory nebo zájmy. Může se také jednat o komunitu, kterou spojuje národnost, náboženské vyznání apod. Každý z nás se může cítit součástí nějaké komunity. Frič a Vávra komunitu definuje jako „relativně autonomní společenství (skupina nebo síť) lidí, které svým členům poskytuje sociální zázemí, v němž nacházejí praktickou i emocionální podporu a sami tuto podporu aktivně poskytují ostatním členům. To znamená, že uvnitř komunity panují vztahy reciprocity a zodpovědnosti, a to jak vůči jednotlivým členům, tak ke komunitě jako celku“ (Frič, Vávra, 2012, s. 18).

Z výše uvedených definic, co si pod pojmem komunita vlastně představit, ve spojení s dobrovolnictvím v podstatě zahrnuje vše, co bylo jmenováno. Jedná se o společenství lidí na určitém území, tedy v obci, ve které sbor dobrovolných hasičů funguje, mezi nimiž panuje důvěra, sounáležitost, a především společné zájmy. Jak bylo řečeno v předchozích kapitolách, tato komunita svobodně a bez nároku na finanční odměnu vykonává činnost prospěšnou veřejnosti, ale i komunitě samotné a jejím členům. Sbory dobrovolných hasičů přijímají aktivity, ale zároveň fungují i jako zdroj činnosti pro ostatní. Podle Friče a Vávry (Frič, Vávra, 2012, s. 29) je komunitní dobrovolnictví rozděleno na tři typy, a to neformální, formální a virtuální.

Neformální způsob komunitního dobrovolnictví, je dobrovolná činnost, kterou vykoná člen komunity pro jiného člena. Činnost není předem plánovaná ani vykonávaná v rámci organizace, plyne pouze z vlastní iniciativy člena a bez nároku na finanční odměnu. Pod pojmem komunitní dobrovolník se rozumí člen jisté komunity, který pracuje v organizaci spolu s dalšími členy, v níž může poskytovat neformální pomoc dalším z členů domovské

komunity, aniž by zapojoval vlastní rodinu či samotnou organizaci (Frič, Vávra, 2012, s. 45). Z tohoto plyne, že tato pomoc musí být omezena pouze na okruh známých a např. sousedů, neboť členové rodiny bývají často součástí komunity, v tomto případě sboru dobrovolných hasičů. Do tohoto typu spadá tedy převážně sousedská výpomoc, která se vyskytne prakticky denně v běžném životě nás všech. Pokud bychom chtěli konkrétně uvést příklad neformální pomoci, může se jednat o pomoc hendikepovanému sousedovi, obstarání nákupu pro seniory v obci, venčení psa nemocnému sousedovi aj. Mohlo by se jednat také o pomoc s přípravami akcí pořádaných obcí. Touto činností členové přispívají k fungování komunity, udržení dobrých vztahů a sounáležitosti mezi jednotlivými členy.

V případě formální pomoci hovoříme o činnosti, která je organizovaná v rámci komunity, slouží k jejímu rozvoji a je prospěšná členům komunity. I v tomto případě se jedná o dobrovolnou činnost a neplyne z ní žádná finanční odměna. Činností komunity dochází i k rozvoji celé lokality, ve které organizace působí. Tento druh formálního dobrovolnictví najdeme v podstatě ve všech odvětvích dobrovolnické činnosti, ať už se jedná o sportovní, vzdělávací, sociální, zdravotnické organizace, aj. Více se však tito dobrovolníci nachází v tradičních spolcích, které fungují již řadu let. Zastoupení mají samozřejmě i v novodobějších organizacích, ale ne v tak hojné míře, jako tomu je v těch tradičních. K tradičním spolkům patří především sbory dobrovolných hasičů, které mají asi největší zastoupení co se týče těchto dobrovolníků. Najdeme je ale i v řadách dalších významných spolků, jako jsou myslivci, zahrádkáři, rybáři atd. Ti svým působením v obci a vykonáváním dobrovolné formální pomoci přispívají k rozvoji celé lokality. Mnohdy jsou úzce spjaty i s dalšími organizacemi, které v obci působí, a společně tak tvoří pevné základy fungování, podpory a zvyšování životní úrovně pro všechny obyvatele. Pomáhají významně k rozvoji života v obci pořádáním společenských, sportovních, vzdělávacích akcí a zájmových činností pro své obyvatele (plesy, sportovní akce, zvelebování obce). Činnost však není zcela bezúčelná, ale je i příkladem pro další nástupce z řad potencionálních členů, kteří tak zajistí udržitelnost a fungování pro obce tak důležitých spolků. Jen díky nim nezmizí tradice, které by bez jejich snahy, vytrvalosti a obětování svého volného času zcela jistě brzy zanikly.

Zbývající forma je forma virtuálního dobrovolnictví. Tu můžeme charakterizovat jako „dobrovolnou a neplacenou činnost členů komunity, kterou vykonávají přes Internet ve prospěch jiných členů, resp. ve prospěch komunity jako celku“ (Frič, Vávra, 2012, s. 35). Co se týká komunikace, ta se od předchozích typů zcela liší, nejedná se o osobní činnost, ale o

činnost v rámci internetové sítě. Tou je poskytován především rozvoj ve sféře komunikačních a informačních technologií. Velkou výhodou tohoto způsobu komunitního dobrovolnictví je v dnešní době především, dostupnost, pohodlnost a také časová nenáročnost. Zahrnuje jak formální, tak neformální činnosti. Organizace poskytují služby pomocí webových stránek, nemusí nutně fyzicky existovat, mohou působit pouze ve virtuálním prostředí, jako jsou „chatovací místnosti“ neboli chat rooms. Bývají spojovány nejčastěji s volnočasovými aktivitami nebo samovzdělávacími programy. Ze všech typů komunitního dobrovolnictví zaujímá tu nejmenší část.

3.1.4. Nábor dobrovolníků

Ve své podstatě existují dvě formy získávání nových členů dobrovolných organizací, aktivní a pasivní. Aktivní způsob spočívá převážně v programovém stylu řízení, kdežto pasivní získávání nových členů odpovídá členskému stylu řízení dobrovolníků.

Zaměříme-li se na aktivní způsob získávání dobrovolníků, existuje několik možností, jak oslovit nové potenciaální zájemce. Jedním ze způsobů je přímé oslovení představiteli organizací formou přednášek ve školách, na kulturních akcích a jiné. Další možností je adresné, cílené oslovení konkrétních osob, čímž vznikne databáze případných členů. Tato varianta je však časově náročná a údaje v ní se musí často obnovovat. Velmi častou formou propagace bývají propagační materiály, které informují o možnostech dobrovolné práce, například plakáty, webové stránky a jiné, bohužel tato forma není příliš efektivní a je třeba zvolit více možností k získávání osob. Z pohledu efektivity má nejvyšší moc využití medií jako jsou sdělovací prostředky typu místního tisku, rozhlasového nebo televizního vysílání. Tošner a Sozanská říkají, že tento způsob rekrutace by měl být prioritou každé organizace, která se snaží efektivně oslovit potenciaální dobrovolníky. Neméně významným způsobem náboru je pořádání kampaní, prezentací, workshopů nebo prostřednictvím dobrovolnických center, která se přímo zaměřují na výběr školení a supervizi dobrovolníků.

Pasivní přístup je založen na myšlence, kdy se potenciaální zájemce aktivně ze své iniciativy přihlásí k dobrovolnické organizaci. Samotní aktéři tak oslovují budoucí možné zájemce sami bez využití jiných forem náboru. V případě malých organizací je tento způsob nejčastější, a spoléhají na osobní kontakty nebo své příbuzné, sousedy a známé. Dle odborníků však tento způsob není zcela ideální a mělo by být využito spíše aktivního způsobu, který je popsán výše.

V odborné literatuře Frič a Pospíšilová (2010, s. 151-153) dělí způsob nábory na osobní a neosobní. Osobní je takový, že se dobrovolníci o dobrovolné práci dozvěděli od svých blízkých nebo ji konají zcela ze své přirozené iniciativy, tak jak vyplyne přímo v běžném životě. Neosobní rekrutování probíhá formou informovanosti na internetu, která je přístupná 24 hodin denně široké veřejnosti. Členové organizací mohou nové členy získat přímým oslovením tzv. face to face, jež bychom řadili do osobní formy. Pakliže dojde k oslovení rodinou nebo přáteli, kteří jsou zároveň členy organizace, jednalo by se o osobní způsob získání dobrovolníků. V případě pořádání přednášek například ve školách by se jednalo o způsob neosobní, i když probíhá tváří v tvář, není tato forma považována za běžnou součást všedního dne, se kterou se dobrovolník v životě setká. Detailně je charakter rekrutování dobrovolníků zobrazen v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2 - Charakter rekrutování dobrovolníků

Získávání dobrovolníků	Informační zdroje
Osobní způsob	Příbuzní a přátelé
	Dobrovolná organizace, již je dobrovolník členem
	Práce nebo kolegové v práci
Neosobní způsob	Noviny, periodika, televize
	Internet
	Propagační materiály
	Osobní oslovení členy organizace

Zdroj: Frič, Pospíšilová, 2010, s. 152

Závěrem této kapitoly jsme zjistili, že z důvodu efektivnosti je vždy lepší propagovat osobní přístup a přímé oslovení potenciálních dobrovolníků.

3.1.5. Financování neziskových organizací

Organizace v neziskovém sektoru mají převážně více zdrojů financování na svoji činnost. Základní stavbou pro činnost organizace jsou především zdroje veřejné, do kterých patří

granty a dotace, ze strany samosprávných a státních celků, které poskytují veřejné zakázky a smlouvy, jež jsou vymezeny legislativou. Dalším způsobem financování jsou přijímané dary od fyzických nebo právnických osob. Samotná organizace může navyšovat finanční toky i vlastními příjmy. Tyto příjmy mohou být z hospodářské činnosti, která je provozována samotnou organizací, členskými příspěvky. Dále to mohou být příjmy z her a loterií, některá odborná literatura prezentuje příjmy jako daňové úlevy, což může být daň z příjmů, snížená silniční daň nebo daň z nemovitosti (Francios, 2014 s. 14-18). Do veřejných zdrojů bezesporu patří zdroje ze státního rozpočtu a rozpočtu jednotlivých krajů. Jednotlivá ministerstva mají vždy svou strategii v poskytování finančních zdrojů, které řadí do kapitol. Mnohdy to bývá Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo pro místní rozvoj. Druhů a možností, jak podpořit neziskové organizace je velmi pestré, rozsáhlé a široké. Konkrétně se jedná o granty a dotace v oblastech rekreace, sociálního zabezpečení, ochrany a bezpečnosti občanů, kultury, vzdělání, náboženství, veřejného zdraví aj. Důležitým faktorem při rozdělování finančních prostředků jsou počty fungujících organizací v místě své působnosti. Tradičně vynikají regiony s vysokým počtem obyvatel např. hlavní město Praha, Brno, nebo Ostrava, taktéž kraje jako Středočeský nebo Moravskoslezský. Není výjimkou, že některé činnosti provozované neziskovými organizacemi stát ani kraj nepodporuje nebo jen minimálně, taktéž záleží na aktuálním politickém spektru, vládě státu nebo krajském zastupitelstvu (Berka, Kuběnka, 2006, s. 37-40).

Dárcovství je podle Friče činnost, kterou činí dárci bez zisku, může jim být jak fyzická, tak i právnická osoba. Dalším způsobem, jak získat finanční prostředky jsou veřejné sbírky. Aby byly zajištěny potřebné zdroje, je třeba řádně propagovat činnost dané organizace, objasnit za jakým účelem je sbírka tvořena, ideálně s následnou prezentací na veřejnosti. V tomto případě musí organizace počítat s vkladem z vlastních zdrojů. Benefiční akce jsou další možností, jak přilákat širokou veřejnost, při které se mohou objevit potencionální dárci. Problémem je, že v tomto případě musí organizace vložit vstupní kapitál na uspořádání akce. V rámci jednotlivců se řadí tzv. pravidelní dárci, avšak je třeba tento určitý okruh lidí neustále zvětšovat jak z řad fyzických, tak právnických osob. Pakliže dárci již přispívali v minulosti, můžeme pravděpodobně počítat s opětovnou spoluprací v budoucnu, aniž bychom zdlouhavě představovali organizaci. Naopak je třeba vkládat víc času k získávání budoucích dárců. Těmto dárcům je potřeba vysvětlit systém, za jakým účelem budou použity získané finanční prostředky. Granty a dotace je možné získat jednak v rámci správních celků, do kterých

nezisková organizace spadá, ale také ze zdrojů Evropské unie. Dotace je často chybně charakterizovaná jako peněžitý dar. Organizace pojem dotace a grant rozlišují. Rozdíl mezi těmito pojmy není velký, jde o to, že grant bývá více specifikovaný oproti dotaci. Sponzorství je nezbytnou součástí spolufinancování, dárce dávají častěji přednost sponzorskému daru před reklamou. Jedná se o finanční dar, který je získán protihodnotou např. uvedením firemního loga sponzora na technice, nebo sportovních dresech. Samozřejmě, že i sponzoři chtějí vidět transparentnost využití jejich darovaných prostředků. Můžeme získat jednoho sponzora nebo i celou skupinu. Po stránce legislativní je důležité doložit převod peněz darovací smlouvou.

Financování neziskové organizace na konkrétním příkladu. Sbor dobrovolných hasičů Pecka (SDH) má k dispozici různé zdroje, jak může financovat svoji činnost. Z velké části sbor vynakládá pro svou činnost své finanční prostředky, ale je podporován i z rozpočtu městyse Pecka, sponzory i dotacemi. Nezisková organizace vzniká díky dobrovolné práci a mnohdy za tím stojí především „lidské nadšení,“ ovšem aby organizace fungovala na profesionální úrovni, je třeba zajistit na její provoz finanční prostředky (Nicolau, 2016).

Veřejné sbory

Činnost SDH Pecka pravidelně podporuje městys Pecka včetně Jednotky sboru dobrovolných hasičů obce (JSDHO) Pecka, kterým je městys zřizovatelem. Představitelé samosprávy si jsou dobře vědomi funkce sborů hasičů v rámci bezpečnosti obce, ale i kulturního chodu obce, proto se finanční prostředky mírně zvyšují. Nevýhodou je skutečnost, že finanční obnos peněz je jen jeden a z něj čerpá výjezdová jednotka a osm SDH v katastru Pecka. Dalším veřejným zdrojem financování jsou dotace a granty. Během let 2013 – 2017 zažádal městys Pecka o finanční podporu na obnovu a rekonstrukci hasičské techniky. V roce 2013 obdržel městys Pecka dotaci ve výši 35.000 Kč v rámci neinvestiční dotace na nákup věcného vybavení. V roce 2014 v důsledku povodní získal městys 90.000 Kč. V letech 2015 – 2016 byly poskytnuty drobné finanční prostředky na pokrytí nákladů za řešení mimořádných událostí. V minulém roce (2017) městys zažádal o neinvestiční dotaci na pořízení přetlakové dýchací techniky v celkové hodnotě 120.700 Kč. Tabulka č. 3 zobrazuje poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu Hasičského záchranného sboru České republiky (HZS ČR).

Tabulka č. 3 - Poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu HZS ČR

Dotace z rozpočtu HZS ČR	
2013	35 000 Kč
2014	90 000 Kč
2015	10 000 Kč
2016	12 000 Kč
2017	120 700 Kč
CELKEM	267 700 Kč

Zdroj: interní materiály SDH Pecka

SDH Pecka, potažmo JSDHO Pecka, v roce 2014 podal žádost na obnovu zastaralé hasičské techniky, kde uspěl v hodnotě 1.000.000 Kč. V roce 2015 získal sbor dotaci v hodnotě 10.000 Kč na konání srazu hasičů a v roce 2016 požádal o 15.000 Kč na uspořádání hasičských oslav 135. let od založení SDH Pecka. Tabulka č. 4 zobrazuje poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu Královéhradeckého kraje.

Tabulka č. 4 - Poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu Královéhradeckého kraje

Dotace z rozpočtu KHK	
2013	0 Kč
2014	1 000 000 Kč
2015	10 000 Kč
2016	15 000 Kč
2017	0 Kč
CELKEM	1 025 000 Kč

Zdroj: interní materiály SDH Pecka

Neveřejné sbory

Příjem z vlastních činností je dalším důležitým neveřejným finančním zdrojem. Především jde o výtěžek ze sběru železného šrotu, z výsadby stromků pro společnosti pečující o lesní

pozemky, pořádání kulturních akcí typu ples nebo taneční zábavy. Dalším zdrojem je zajišťování občerstvení na akcích, které pořádá úřad městyse, následný výtěžek z prodeje občerstvení putuje do společné pokladny sboru. Pravidelnými příjmy je výběr členských příspěvků, bohužel tyto příspěvky se přeposílají Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Posledním neveřejným subjektem jsou sponzoři, kteří podporují aktivitu a činnost sboru. Především jde o podnikatelské subjekty se sídlem, buď přímo v městyse Pecka, nebo v jeho blízkém okolí. Jedná se o věcné dary do tomboly hasičského plesu nebo finanční podpora například na výrobu sportovních dresů. Na oplátku jsou na dresech umístěna loga sponzorů, kteří přispěli na realizaci. Stejně tak uveřejnění těchto podnikatelských subjektů v místním tisku a na internetu. Důvody podpory jsou různé, ale hasiči každý sponzorský příspěvek chápou jako ocenění za svou dosavadní práci pro druhé.

Cizí zdroje

Mezi cizí zdroje patří různé nestátní nadace a fondy. Příkladem může být Nadace ČEZ a Hasičský fond společnosti Agrofert. V roce 2017 SDH Pecka pod hlavičkou městyse Pecka zažádal o finanční podporu na pořízení přístroje AED (automatizovaný externí defibrilátor) Nadaci ČEZ přes program Rozvoje regionů. Této žádosti bylo vyhověno v celkové výši 50.000 Kč na pořízení přístroje, který bude sloužit JSDHo Pecka v případě povolání krajským operačním střediskem na pomoc při srdeční zástavě (resuscitaci) pacienta ještě před příjezdem zdravotnické záchranné služby. Dále SDH Pecka zažádal o grant na spolufinancování v pořízení terénního vozidla UTV (čtyřkolky) pro potřeby JSDHo Pecka. Jelikož hasební obvod výjezdové jednotky je značně členitý, sloužilo by toto vozidlo v případě záchrany osob z těžko přístupného terénu, v dopravě osob a materiálu, přepravy postižené osoby nebo v případě povodní. V tuto chvíli se čeká na rozhodnutí správní rady Hasičského fondu Agrofert. Tyto dva subjekty spojuje požadavek na spoluúčast obce určitým procentuálním poměrem vzhledem k celkové výši rozpočtu projektu.

3.2. Požární ochrana v České republice

Požární ochrana v České republice má mnohaletou tradici. Prošla dlouhým vývojem s častými zvraty i změnami. Z historie víme, že zajišťování požární ochrany v českých zemích bylo svěřeno obcím se všemi pravomocemi. Obce nařizovaly svými předpisy například prostému občanovi, aby pomáhal při hašení požárů nebo aby poskytl své věcné prostředky, vznikaly první hlásné služby. Tato služba byla tvořena většinou dvěma občany, kteří měli v případě

vzniknutí požáru na území obce zalarmovat ostatní občany a následně likvidovat následky požáru. „Nejpodrobnější řády měla pražská města z let 1611,1636,1638 a další města jako třeba Chrudim (1510), Kutná Hora (1559), Jihlava (1613) a další. Snahy Marie Terezie vytvořit pevný, centralizovaně řízený stát našly odezvu i v požární ochraně, když v r.1751 vydala "Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny markrabství moravského", v r.1775 pro pražská města a pro venkov, pro slezské vévodství o rok později. Třicet let poté pak její syn Josef II. vydal opět požární řády s platností pro naše země, kde byly uvedeny povinnosti i pro obyvatele“ (Hasičské tradice, 2012, online).

V druhé polovině 19. století začaly obce se zřizováním prvních českých dobrovolných, ale i profesionálních sborů. Hasičské sbory byly samozřejmě primárně určeny k hašení požárů, ale činnost byla rozvíjena i v oblasti samaritánské a kulturně společenské. Systém požární ochrany České republiky je v současné době tvořen profesionálním Hasičským záchranným sborem České republiky (HZS ČR). Tento sbor doplňují na dobrovolnické bázi Jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí (JSDHo). Základním posláním těchto organizací je ochrana životů a zdraví obyvatel a majetku před požáry a jinými mimořádnými událostmi. Základním právním předpisem je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, který je zakotven v Ústavě České Republiky.

3.2.1. Počátky českého hasičského hnutí

Prvním sborem dobrovolných hasičů na českém území byl hasičský sbor pod německým velením, který byl založen v Zákupích u České Lípy v roce 1854. Další německý hasičský sbor byl založen o dva roky později 1856 v České Kamenici továrníkem Astenem atd. První placený sbor v Čechách byl deklarován v roce 1853 v Praze. Mohli bychom říci, že se jednalo o první profesionální hasičskou jednotku. Tehdy vedení Pražského magistrátu přijalo na 30 metařů, kteří vykonávali hasičskou službu. Již v roce 1863 byly podniknuty první pokusy o založení ryze českých hasičských sborů konkrétně ve Slaném a Chrudimi, bohužel tehdejší Rakousko – Uherské úřady tyto pokusy zamítly. Netrvalo dlouho a 2. května roku 1864 byl schválen ryze český sbor dobrovolných hasičů, který se začal organizovat ve Velvarech pod vedením Karla Krohna. Založením prvního českého hasičského sboru nastal rozmach hasičstva, zakládaly se hasičské sbory v obcích, vískách a samozřejmě městech Českého království. V roce 1871 byl založen hasičský sbor ve Velkém Meziříčí na území tehdejšího markrabství Moravského a v roce 1884 byl v Kylešovicích založen první

sbor na území Slezského vévodství. Výrazným ovlivněním v zakládání sborů byl zemský zákon č. 135 z roku 1867, který umožňoval právo shromažďovat se a spolčovat. Deset let od založení hasičského sboru ve středočeských Velvarech v Čechách funguje na 107 hasičských sborů, které mají české velení. Dalším mezníkem bylo vydání tzv. Řádu policie požárové roku 1876, který přispěl nejen k dalšímu rozmachu hasičstva, ale hlavně poskytoval pevné základy mezi hasičským sborem a příslušnou obcí. V roce 1881 byl založen i sbor dobrovolných hasičů v Pecce, téhož roku Ústřední zemská hasičská jednota evidovala na 8 500 českých a 24 000 německých hasičů. Na konci roku 1884 měla zemská jednota ve svých řadách 18 500 českých a 40 000 německých členů hasičských spolků. Důležitým mezníkem o rok později bylo rozdělení Ústřední zemské hasičské jednoty na sekci českou a německou. Koncem roku 1890 česká sekce evidovala již 1 176 hasičských sborů se 61 631 členy a německá strana evidovala 1 183 sborů v nichž působilo 72 758 členů. Nově založené hasičské sbory nejen pomáhaly při požárech, ale významně ovlivňovaly národní cítění a vlastenectví. I v těch nejmenších obcích byl rozvíjen kulturně společenský život za významné podpory hasičů. Spolky pořádaly divadelní představení, plesy, průvody a další kulturní akce, které přetrvávají v režii hasičů dodnes. Na konci 19. století vznikaly samostatné hasičské jednoty – česká, moravskoslezská a německá. Stávající hasičská technika a prostředky naprosto nevyhovovaly. Na tento problém reagovala řada nově vznikajících podniků, které se specializovaly na hasičskou techniku. Vyráběla se nová technika a příslušenství (žebříky, konopné hadice, savice, hydranty, berlové stříkačky). Mezi stávající ruční a parní techniku přibýly stříkačky poháněné benzínem nebo elektrickým proudem.

Během 1. světové války byla činnost všech dobrovolných hasičských sborů přerušena. „K vojenské službě za první světové války bylo povoláno ze 120.000 členů českých hasičských sborů přes 85.000 mužů (70 % členů). Z povolanych jich 11.150 padlo (13,74 %), následkem útrap zemřelo 2.542 českých hasičů (3,15 %). Do legií nastoupilo 6.140 hasičů (7,57%) a nezvěstných zůstalo 1.571 (1,83 %) z celkem mobilizovaných členů SDH“ (SDH Nové dvory, 2008, online). Po vzniku Československé republiky se opět rozeběhla činnost hasičstva a zanedlouho vznikl Svaz dobrovolného hasičstva v Čechách. Tento svaz sdružoval na 291 žup se 261 138 členy v 9285 sborech.

Spolkový život v době okupace za 2. světové války skomíral. Některé organizace byly rozpuštěny, jejich jmění bylo zabaveno, ostatní činnost se znesnadňovala. Každá akce musela být hlášena, bez povolení německých úřadů se nemohla uskutečnit. Kulturně-společenská

oblast zaostávala. Hasičům přibyla vedle původních úkolů nová povinnost, zodpovídat spolu s civilní protiletdeckou obranou za výcvik členů i obyvatelstva proti vzdušným náletům, s nimiž se muselo při použití nejmodernější techniky ve válce počítat. Každou noc procházely obcemi hlídky civilní protiletdecké obrany. V období léta také hasiči zřizovali žňové hlídky a jeden člen vykonával pohotovostní službu u hasičské techniky ve zbrojnici. Během války se řada hasičů zapojila do protifašistického odboje. Kolem 2000 hasičů bylo uvězněno a téměř polovina z tohoto počtu zemřela v koncentračních táborech. Počátkem roku 1953 došlo k přejmenování hasičské organizace na Československý svaz požární ochrany. Došlo také k přejmenování hasičů na požárníky. Tento název setrval až do sametové revoluce, kde byli požárníci opět přejmenováni na hasiče a základní organizace dostala název Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

V současné době jsou dobrovolní hasiči sdruženi do třech významných organizací – Sdružení Čech, Moravy a Slezska, Česká hasičská jednota a Moravská hasičská jednota. Tyto organizace se aktivně zapojují do spolupráce se všemi složkami integrovaného záchranného sboru (IZS).

3.2.2. Sdružení hasičů

Občanská sdružení hasičů celkově zastřešují jednotlivé hasičské sbory (HS) a sbory dobrovolných hasičů (SDH). Každé ze sdružení má své stanovy s cílem „spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů, a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelných pohromách a událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek“ (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska ve znění přijatém III. Řádným sjezdem, 2013, online).

Další činností sdružení je podpora rozvoje dětí a mládeže. Nejen je, ale i ostatní členy sdružení vedou k vytváření úcty k vlasti, k přírodě, k odpovědnosti, a naučí je taktéž základy prevence v rámci požární ochrany. Sdružení jako takové podporuje své členy i v rámci sportovních aktivit, pomocí nichž utváří zdraví rozvoj nejenom osobnosti, ale i tělesné a intelektuální schopnosti každého jedince. Rok od roku je požární sport oblíbenějším. Trofejní akcí požárního sportu je mistrovství ČR. Aby se sbor mohl zúčastnit mistrovství, musí vyhrát okresní a následně krajské kolo v disciplínách požárního sportu. Samotným požárním sportem se budu zabývat v jedné z následujících kapitol.

Lidé z vesnic, obcí, menších měst si právě dobrovolné hasiče spojují s hlavními organizátory kulturního života v obci. Stává se, že právě hasiči jsou už jediným spolkem ve vesnici a menších obcích. Od samého založení hasičských sborů do dnešních dnů přetrvávají akce pořádané hasiči, které zlepšují kulturní blahobyt obyvatel. Nedílnou součástí dobrovolného hasiče je etický kodex chování. Řadu let platí tzv. Hasičské desatero, popisující základní mravní a morální hodnoty a pravidla, které by měl uznávat každý dobrovolný hasič. Vede členy sboru k tomu, aby neviděli zisk z pomoci druhému, ale aby uměli pomoci z vlastní vůle bez nároku na honorář. Také zohledňuje určitou hierarchii v postavení člena sboru vůči podřízeným a hlavně nadřízeným uvnitř sboru. Samotné Hasičské desatero je uvedeno v příloze č. 6.

3.3. Dobrovolní hasiči a IZS ČR

„Integrovaný záchranný systém (IZS) je efektivní systém vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. Tak, aby stručně řečeno „nikdo nebyl opomenut, kdo pomoci může a vzájemně si nikdo z nich nepřekážel“ (Oficiální stránky HZS ČR, 2009, online). Jednou z hlavních složek a hlavní páteří IZS je Hasičský záchranný sbor České republiky, mimo jiné je také hlavním koordinátorem IZS. Což v praxi znamená, že pokud se na místě mimořádné události vyskytuje více složek IZS, tak ve většině případů celému zásahu velí příslušník HZS, který koordinuje záchranné a likvidační práce a řídí součinnost všech přítomných složek. Operační a informační středisko HZS ČR, potažmo středisko IZS následně povolává nutné síly a prostředky. V rámci strategické úrovně je IZS koordinován Ministerstvem vnitra a krizovými orgány jednotlivých krajů. „Integrovaný záchranný systém vymezuje zákon č. 239/2000 Sb. Jeho základy však byly položeny již v roce 1993. Integrovaný záchranný systém vznikl jako potřeba každodenní spolupráce hasičů, zdravotníků, policie a dalších složek při řešení mimořádných událostí (požárů, havárií, dopravních nehod atd.). Vždy, když bylo nutné spolupracovat při řešení větší události, byl zájem spolupracovat a využívat to, s kým se spolupracuje, pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Spolupráce na místě zásahu uvedených složek v nějaké formě existovala vždy. Avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace postupů“ (Oficiální stránky HZS ČR, 2009, online).

Základní složky IZS:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- Policie České republiky

Ostatní složky IZS:

- Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil
- Obecní policie
- Orgány ochrany veřejného zdraví,
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- Zařízení civilní ochrany,
- Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

3.3.1. Výkonné orgány SDH

Orgány sboru jsou voleny stejně jako při volbách do poslanecké sněmovny na dobu čtyř let. Volenými orgány jsou členové sboru. Důležitými orgány sboru jsou:

- Výroční valná hromada
- Výbor sboru
- Starosta SDH
- Velitel SDH
- Revizní komise

Nejvyšší rozhodovací pravomoc má a nejvyšším orgánem je valná hromada, kterou tvoří všichni členové členské základny organizace. Výroční valnou hromadu svolává starosta sboru nebo pověřený výkonný výbor. Tento nejvyšší orgán má mnoho pravomocí, například volí členy do revizní komise a výkonného výboru, volí nebo odvolává starostu, rozhoduje o rozpočtu sboru nebo jmenuje čestné členy.

Výkonný výbor tvoří sedm členů a svolává jej starosta:

- Starosta SDH
- Náměstek starosty
- Velitel SDH
- Hospodář
- Strojník
- Jednatel
- Preventista

Starosta sboru zastupuje sbor na veřejnosti, vyřizuje záležitosti spojené s činností sboru, rozhoduje o činnostech, které mu stanovuje výkonný výbor sboru.

Náměstek starosty je nejbližším spolupracovníkem starosty. Pomáhá starostovi se všemi záležitostmi, v případě, že starosta rozhodne, může jej náměstek zastupovat.

Součástí pravomocí velitele je také zodpovědnost za všechny příslušníky a členy sboru, bezpečnost práce, odborná příprava a proškolení a připravenost techniky v případě řešení mimořádných událostí. Má povinnost zajistit minimálně jednou do roka účast sboru v prvním kole soutěží v požárním sportu. V mnoha případech je velitel sboru shodně jmenován do funkce velitele JSDHO, taktéž je to i u SDH Pecka, zároveň zodpovídá za připravenost výjezdové jednotky.

Pokladník neboli hospodář má na starost efektivní hospodaření sboru, přičemž musí dodržovat směrnice a předpisy finanční správy, které se vztahují k činnosti účetního sboru. Povinností hospodáře je vést pokladnu a běžný účet, další povinností je příprava zprávy o hospodaření sboru za daný rok, která je předložena na valné hromadě a má k ní přístup každý z členů organizace. V případě výzvy předloží revizní komisi všechny dokumenty o hospodaření ke kontrole.

Strojník se stará o přidělenou techniku, kterou sbor disponuje. Udržuje její provozuschopnost, která podléhá přísným nařízením a vyhláškám. Současně vede příslušnou dokumentaci k technice.

Úlohou preventisty je provádět preventivně výchovnou činnost pro členy sboru, ale i pro spoluobčany příslušné obce. Náplň jeho činností je příprava besed, přednášek a zároveň informuje členy sboru a občany o nových předpisech a nařízeních či jejich změnách. Úzce spolupracuje se starostou obce, vedením škol a dalšími organizacemi.

Revizní komise se skládá ze tří členů, kde je jeden člen zvolen za předsedu tohoto orgánu. Současně nemohou být členové revizní komise členy výkonného výboru. Hlavní náplní činnosti komise je dodržování příslušných zákonů a vyhlášek, dohlíží na hospodaření sboru atd. Alespoň jeden člen komise musí být přítomen na všech schůzích výkonného výboru sboru. V neposlední řadě předkládá komise jednou za rok valné hromadě zprávy o celkovém zhodnocení hospodaření sboru.

3.3.2 Rozdíly mezi pojmy SDH a JSDHO

Pro laika možná žádný rozdíl toto spojení nemá. Pro hasiče je to rozdíl velký a pro vedení měst a obcí zásadní. Ten největší představuje financování jednotlivých organizací. Pokusme se objasnit několik tvrzení, o kterých spoluobčané, vedoucí orgány, ale i samotní dobrovolní hasiči z okolních sborů nemají třeba ani netuší. Činnost členů ve sboru hasičů a činnost výjezdové jednotky je velmi rozdílná. Tyto rozdíly budou prezentovány přímo na domovském hasičském sboru, ve kterém je autor jak členem, tak i příslušníkem tzv. výjezdové jednotky.

SDH Pecka vznikl v roce 1881. Je to dobrovolná organizace (podobně jako TJ Sokol nebo sportovci), která je postavena na společném zájmu několika osob. Náplní činnosti je prevence v oblasti požární ochrany, v dnešní době také požární sport a jiné společenské a kulturní akce (hasičský ples, taneční zábavy). V čele SDH stojí starosta sboru, velitel sboru a výkonným orgánem je výbor sboru. Jedná se o samostatně hospodařící organizaci, která je z velké části finančně závislá na okolních subjektech.

JSDHO Pecka je organizační složka, jejímž zřizovatelem je obec či město. V čele této složky slouží velitel jednotky, který je zodpovědný ze své funkce starostovi obce. Tato složka je zcela závislá na rozpočtu obce a veškerá technika, výstroj a výzbroj pořízená pro činnost této jednotky je majetkem obce. Činnost této jednotky je čistě represivní. Jistá provázanost však mezi oběma organizacemi JSDHO a SDH je. Členové zásahové jednotky obce jsou

vybírání z členské základny SDH, protože tito lidé jsou vedeni nejen k preventivní, ale i represivní činnosti v oblasti požární ochrany a záchranářství. Jednotka je složena z hasičů z Pecky i jiných dobrovolných sborů z okolí. Její členové průběžně podstupují odbornou přípravou díky spolupráci s HZS Královéhradeckého kraje. Příslušníci musí absolvovat různá důležitá školení (školení řidičů, velitelský kurz, zdravotní vyšetření, strojnický kurz, kurz na motorové pily, kurz na uživatele dýchací techniky apod.).

Konkrétně je výjezdová jednotka městyse Pecka zařazena do kategorie JPO III/1. Výjezd jednotky se uskutečňuje do deseti minut od nahlášení události v rámci poplachových plánů. Velmi však záleží na tom, v jakou hodinu a jaký den se rozezní poplach. Jednotka je čistě dobrovolná a hasiči nedrží službu jako jejich profesionální kolegové. Vyhlášení poplachu se neoznamuje pouze sirénou, jak je zvykem, ale také textovou zprávou. Jednotka není závislá na profesionálním sboru HZS ČR, je tak plně soběstačnou jednotkou, tudíž může zahájit záchranné a likvidační práce bez účasti HZS. Velitel jednotky je povinen komunikovat s příslušným krajským operačním střediskem a informovat o průběh zásahu. Ve své pravomoci má velitel možnost nechat si povolat další jednotky požární ochrany na místo události nebo jinou podporu.

Jednotka disponuje cisternovou stříkačkou CAS 30 na podvozku Tatra 815 a dopravním vozidlem Volkswagen Transporter. JSDHO Pecka zabezpečuje území na severovýchodní straně okresu Jičín a přilehlého okresu Trutnov (Borovnice, Borovnička, Horní Brusnice a další.). Jednotka SDH Pecka je zařazena v poplachových plánech těchto obcí, v některých případech i v prvním stupni poplachu. Každoročně zasahuje u cca 30 mimořádných událostí různého typu.

3.3.3. Obec jako zřizovatel JSDHO

Založení výjezdové jednotky je velice náročný proces především po stránce administrativy, ale i organizace. Níže uvedeme několik bodů, které jsou důležité pro zřízení jednotky:

- Diskuze o možnostech založení JSDHO
- Rekrutace příslušníků JSDHO

- Podnět zřízení JSDHO na zasedání zastupitelstva s následným usnesením o zřízení JSDHO
- Nutnost zdravotnického vyšetření všech příslušníků JSDHO
- Vypracování smluv mezi zřizovatelem a příslušníkem jednotky
- Ustanovení velitele JSDHO
- Zajištění potřebného vybavení a techniky JSDHO
- Zajištění ochranných pomůcek příslušníkům jednotky
- Zajištění odborného proškolení všech členů JSDHO

Pokud jsou dodrženy všechny výše uvedené body, může být tato jednotka SDH obce zařazena do systému IZS na území příslušného kraje.

3.3.4. Služba v JSDHO

Základní úkoly jednotky SDH obce:

- Požární zásah – v první řadě tato činnost směřuje k lokalizaci a následné likvidaci požáru
- Záchrané práce – obsahem této činnosti je zamezení nebo omezení rizik během živelných pohrom a jiných mimořádných událostí. Nejvyššími hodnotami je záchrana života, zdraví, majetku a ochrana životního prostředí.
- V rámci ochrany obyvatelstva se jednotka podílí na evakuaci obyvatel, značení míst s výskytem nebezpečných látek, dekontaminace osob, varování obyvatel a humanitární pomoc.

Důležitým předpokladem pro výkon služby v JSDHO je především dobrý zdravotní stav každého člena z důvodu náročné fyzické práce při řešení mimořádných událostí. Povinností každého příslušníka JSDHO je nutnost podrobit se zdravotní prohlídce minimálně jednou za dva roky. Dalším důležitým předpokladem je odborná způsobilost každého člena jednotky. Každý příslušník je povinen se zúčastňovat pravidelných odborných školení, jak v teoretických znalostech, tak praktických znalostech dále pak různých taktických a prověřovacích cvičení.

3.4. Dobrovolní hasiči jako „multifunkční organizace“

Tato kapitola bude zaměřena na pochopení této organizace. Aktivity, ve kterých hasiči působí, jsou různorodé. Zároveň se i samotné sbory rozlišují, proto bude tato část zaměřena cíleně na činnost a aktivity SDH Pecka. Autor práce je jedním z vedoucích funkcionářů Sboru dobrovolných hasičů Pecka. Každoročně v průběhu celého roku místní dobrovolní hasiči pořádají několik kulturních, vzdělávacích a ostatních akcí pro specifickou skupinu lidí nebo také pro širokou veřejnost. Hasiči se nestarají jen o techniku a zbrojnici, ale i o děti a mládež. V nadsázce role hasiče – záchranáře je pouze jednou z mnoha rolí, kterou dobrovolný hasič zastává.

V posledních letech se zvýšila akceschopnost výjezdové jednotky tedy JSDHO Pecka, díky přechodu technologií a samotné struktury HZS Královéhradeckého kraje. Nejedná se jen o zásahy u požárů, ale jde i o čerpání vody, povodně, likvidaci obtížného hmyzu, likvidaci popadaných stromů, únik ropných produktů (například následkem dopravní nehody), cvičení a další. Mezi akce jednotky patří i pomoc obci - doprava vody, čištění kanalizací a silnic, asistence rybářům a jiným spolkům, asistence při kulturních akcích, ukázky techniky při dětských dnech či táborech, podpora při konání okrskových soutěží v požárním sportu. V průměru hasiči pomáhají u bezmála 30 zásahů různého typu ročně. Důležitým parametrem je plnohodnotná technika určená na širokou škálu zásahů, takže se díky nové výbavě počty zásahů výrazně zvyšují. Za zmínku též určitě stojí nutnost připravenosti samotných příslušníků jednotky. Provádějí se například výcviky uživatelů dýchací techniky, školení řidičů, školení v obsluze techniky a agregátů ve výbavě, bezpečnost práce při zásahu nebo pravidla komunikace v rádioprovozu. Tato činnost je prováděna zdarma a dobrovolně bez nároku na honorář.

Členové sboru tradičně organizují svůj hasičský ples, taneční zábavy, mikulášské nadílky, zajišťují občerstvení na různých kulturních akcích obce, například Harantovské slavnosti historického zpěvu, Otevírání hradu Pecka, Peckobraní - Peckohraní, Peckovská pouť a jiné. Sbor svou technikou dělá zároveň tzv. reklamu městyši na Mistrovství České republiky v požárním sportu, organizování vodních fontán, zúčastňuje se řady hasičských oslav, ale také charitativních akcí, například celorepublikově známe akce s názvem Tropicá charitativní

pout' v České Skalici, kde se spolu s dalšími hasičskými sbory prezentuje na podporu postiženým dětem.

3.4.1 Kroužek mladého hasiče a požární sport

O požární sport, který slouží jednak jako fyzická příprava pro příslušníky výjezdové jednotky a je také povinnou činností, mají žáci i dorost o tento druh sportu velký zájem. Žáci připravující se na soutěž v Příloze č. 1. patří často k nejpravidelnějším činnostem hasičského sboru. Tréninky v letních měsících probíhají minimálně jednou do týdne. Průměrně se družstvo žen a družstvo mužů zúčastní šesti soutěží za sezónu. V požárním sportu je zahrnut požární útok, kde je úkolem sestřelit terč pomocí vodního proudu. Taktéž se může jednat o překážkový štafetový běh. Odměnou za vítězství v těchto soutěžích bývají nejčastěji poháry, které jsou mnohdy vystavovány v prostorách hasičských kluboven. Nablýskané trofeje se tak stávají velikou motivací jak pro dospělé, tak především pro děti, které mají o hasičský kroužek a s ním spojený požární sport veliký zájem. Kroužek mladých hasičů je v mnoha obcích jednou z hlavních činností, kterou rodiče pro své děti volí jako volnočasovou aktivitu, a to hlavně z důvodu rozvoje fyzické zdatnosti dítěte.

Nejenom požární sport je hlavní náplní dětského kroužku. Děti se naučí a osvojí základy první pomoci, vázání uzlů, kempování v přírodě, ale také základy morálního chování mladého jedince v kolektivu, ať už jde o soudržnost a pomoci druhému, nebo o reakce na krizové situace. Samotný kroužek je důležitým prvkem v přípravě nových členů výjezdových jednotek obcí. Další činností, která nepochybně patří k dobrovolným hasičům, je organizování volnočasových aktivit a dění v obci.

3.4.2 Hasičské plesy

Sbor dobrovolných hasičů v Pecce byl založen v roce 1881. O několik málo let později sbor poprvé zorganizoval svůj první hasičský ples, který se stal tradicí a v současné době je jednou z největších akcí pořádanou sborem. Ples se koná z pravidla v první polovině měsíce února. Této akci předcházejí několikátýdenní přípravy, výjimkou je zajištění hudební kapely s ročním předstihem z důvodu velké poptávky. Přípravy plesu a průběh akce má na starost velké množství lidí z řad členů sboru a jejich rodinných příslušníků. Nutné je zajištění již zmiňované hudební kapely, oslovení sponzorů, zajištění prostoru konání, získání věcných darů do tomboly, předprodej vstupenek a mnoho dalšího. Týden před konáním plesu hasiči

obcházejí jednotlivé domy v obci a osobně zvou a prodávají obyvatelům vstupenky na svůj ples. Řada obyvatel, z čistě morálního hlediska, zakoupí alespoň jeden lístek, aniž by se plesu zúčastnila, čímž však vyjádří důležitou podporu organizaci. V samotný den konání probíhají poslední přípravy na večer. Je třeba sepsat jednotlivé ceny do tomboly, nachystat a vyzdobit prostory a zajistit občerstvení. Nepsaným pravidlem je slavnostní uniforma, což je pro každého člena pocta a možnost sebezprezentování před širokou veřejností. Tato akce obnáší řadu povinností a s nimi spojené problémy, ale zároveň je považována za slavnostní vrchol hasičské činnosti.

3.4.3. Svátek sv. Floriána – patrona hasičů

Již v patnáctém století byl svatý Florián uznán jako ochránce před ohněm, ale nejen to, dále před velkou vodou, suchem, neúrodou a bouřemi. Svatý Florián (Příloha č. 2) není pouze patronem hasičů, ale též uznávaným ochráncem zedníků, stejně tak bednářů. Nejčastěji bývá jeho podoba zobrazena jako postava vojáka v římské zbroji s vědrem vody v ruce, kterým polévá hořící stavení. V druhé ruce drží kopí či korouhev. Svátek svatého Floriána připadá na 4. května, kdy se na spoustě míst konají mše svaté a s nimi spojené pouťové veselí. Tento svátek se slaví i v řadách peckovských hasičů, koná se slavnostní průvod obcí zakončený v místním kostele sv. Bartoloměje mší za současné a zesulé hasiče. Nedílnou součástí průvodu je prapor sboru nesený v čele hasiči ve slavnostních uniformách. Hasičský prapor nesmí chybět při žádné z větších událostí v obci. Konkrétně peckovský prapor byl vysvěcen dne 15. 6. 1896. Je to nesmazatelný symbol a krédo samotného sboru po řadu generací.

3.4.4. Ostatní činnosti sboru

Kurz první pomoci

Sbor dobrovolných hasičů Pecka úspěšně pořádá v sále své hasičské zbrojnice kurzy první pomoci (Příloha č. 3). Tato školení jsou určena pro všechny hasiče a hasičky z okrsku Pecka a jsou zaměřena na základy resuscitace, ošetření zlomenin, krvácení, úrazy elektrickým proudem a další. Vždy jsou připraveny odborné prezentace, videa, ale také cvičná figurína a vybavení lékárníček. Tento způsob nácviku zvládání situací se pokaždé těší hojně účasti a je velmi oblíben. Sbor úzce spolupracuje s profesionálními hasiči, kteří pomáhají s odborným výkladem a disponují učebními pomůckami.

Dětské dny

Další významnou akcí, kterou sbor dobrovolných hasičů Pecka pořádá, je dětský den a program u příležitosti pouťové Pecky. Dětem, ale i jejich rodičům, je otevřena hasičská zbrojnice, mohou si prohlédnout požární techniku, od velkého cisternového automobilu TATRA až po malé „džberovky“, výbroj a výstroj. Po celou dobu probíhají ukázky základů první pomoci, ukázka činnosti dobrovolných hasičů, stejně jako drobné soutěže pro děti. Letos bylo vrcholem a největší zábavou pro děti vytvoření obrovského množství pěny, ve které se mohli všichni zúčastnění dosytosti vyřádit. Pro jejich rodiče byla na ukončení tohoto vydařeného dne uspořádána večerní pouťová zábava, která je další velmi navštěvovanou akcí v Pece. Akce tohoto typu jsou pro sbor velice důležité, jednak se mohou pochlubit svojí technikou, ale hlavně nalákat potencionální nové členy, ať už z řad malých hasičů, nebo dospělých.

Brigády

Důležitou činností sboru dobrovolných hasičů, která je zároveň jejich povinností, je údržba požární techniky tak, aby byla vždy, v případě výjezdové jednotky, připravena k zásahu a provozuschopná. Pečovat se musí nejen o techniku, ale i o zbrojnici samotnou. Jedná se o drobné opravy související s běžným provozem, a také větší rekonstrukce, kterými se snaží hasiči svoji zbrojnici modernizovat a vylepšovat. Tuto práci převážně vykonávají samotní členové sboru, uplatní tak své zkušenosti např. ze svého zaměstnání, ať už se jedná o zedníky, instalatéry, tesaře, zkrátka všechny schopné a šikovné hasiče, kteří dokážou přiložit ruku k dílu.

Stáže členů JSDHO u HZS

Nejen profesionální hasiči se musejí stále zdokonalovat, ale i ti dobrovolní (Příloha č. 4). Přínosem mohou být stáže pod vedením HZS. Uspořádáním takové stáže se jednotliví členové seznámí s prací profesionálních hasičů, dalším důležitým bodem takové stáže je to, aby tyto jednotky dokázali v případě jakéhokoliv zásahu a za každé situace pomoci jedna druhé. Provést zásah co nejrychleji, zkoordinovat tyto složky, tak aby byl zásah efektivní a co možná nejučinnější. Přesně takové akce se zúčastnili i příslušníci jednotky dobrovolných hasičů z Pecky u HZS KHK v Nové Pace. Stáž zahrnovala neustálou pohotovost společně s jednotkou HZS, byl proveden odborný výcvik v dýchací technice, zdravotní péče, seznámení s technikou profesionální jednotky, základy sebezáchrany z výšky atd.

V případě vyhlášení poplachu by jednotka vyjela společně s profesionální jednotkou. Zařazením v JPO III není jednotka peckovských hasičů předurčena k zásahům u dopravních nehod, ale může se stát, že i v civilu bude zapotřebí vyproštění osoby, proto byla hasičům ukázána technika, jak správně uchopit člověka a vytáhnout ho z automobilu. Správně zafixovat hlavu a následně aplikovat krční límec, nebo jak využít páteční desku. Někteří si zkusili obléct i protichemický oblek jménem OPCH 90 nebo pracovat s vyprošťovacím zařízením. Výcvik v dýchací technice se dále skládal z fyzické přípravy v posilovně a ze záchrany osoby v neznámém zakouřeném prostoru. Dalším bodem výcviku bylo slánění pomocí půl-lodního uzlu a jedné karabiny, jelikož pracovní polohovací pásy standardně disponují právě jednou karabinou. Tento druh výcviku přinesl jednotce hasičů z Pecky mnoho zkušeností a cenných rad, které tak budou moci v případě zásahu využít.

Historická technika

Neméně důležitou součástí hasičských sborů je také historická technika (Příloha č. 5), která se v řadě případů dochovala do dnešních dnů. Bohužel ne vždy tomu tak bylo. Obrovským mezníkem byla komunistická éra, která má na svědomí likvidaci starých stříkaček z důvodů získání cenných kovů (litiny, mědi, mosazi), tehdejší mentalita hasičů se neohlížela na historii jejich sborů, dalším důvodem bylo budování nových hasičských zbrojnic a s tím spojená garážová stání pro tehdejší moderní techniku. Po pádu komunismu se chápání hasičství rapidně změnilo. Tento druh techniky se začal zachraňovat pro budoucí generace a naštěstí především u malých vesnických sborů se podařilo zachránit tuto techniku téměř v nedotknutém stavu.

V dnešní době se pořádá ohromné množství kulturních akcí, které umožňují prezentaci techniky, ať už té v původním stavu anebo zrenovované. Pořádají se soutěže v dálkové dopravě vody pomocí starých stříkaček tažených koňmi nebo celostátní setkání hasičských veteránů typu Pyrocar, Hasičské slavnosti v Litoměřicích a jiné. Právě prezentace svého historického skvostu naplňuje uznáním a hrdostí i hasičské sbory na těch nejmenších vesnicích, které jinak nemají žádnou moderní techniku. Například nutnost oprav či kompletní renovace umí jednotlivé členy sboru zapojit do společné činnosti s cílem zanechat tuto techniku v dobré kondici pro další generace hasičů, a také možnost zúčastňovat se řady společenských akcí a předvést tím svůj sbor v tom nejlepším světle.

Ostatní

Peckovští hasiči se v průběhu roku účastní ještě spousty dalších různorodých událostí. Jednou z nich je akce s názvem Expedice Mt. Everest, kterou již řadu let pořádá ZŠ Pecka. Úkolem této expedice je zdolat několik pater po schodech, čímž účastníci získávají jednotlivé výstupy až zdolají např. po 95 výstupech nejvyšší vrchol české republiky Sněžku, po 699 výstupech nejvyšší horu světa Mt. Everest. Hasiči s dětmi tuto akci absolvují v rámci tréninku, při kterém zdolávají schodiště v dýchací technice, fyzický výcvik zároveň spojí s užitečnou preventivní akcí pro děti pod názvem „Hasík,„. Děti si mohou vyzkoušet, jak náročnou práci musí hasiči vykonávat. Akce pořádaná každý rok má velkou oblibu. Dobrovolní hasiči z Pecky se podílejí i na charitativní akci, kterou je Tropiccká pouť v České Skalici, společně s dalšími sbory připraví a předvedou vodní fontánu, která má v řadách diváků velký úspěch a výtěžek z této akce putuje na péči o nemocné děti. Jsou také účastníky oslav v přilehlém okolí v rámci výročí jednotlivých sborů. Také pomáhají občanům městyse Pecka, v letošním roce se podařilo nainstalovat požární hlásiče do místního domova pro seniory. Jako sbor se zapojili do projektu SAFecast, přesněji se jedná o zapojení veřejnosti a institucí do tzv. otevřené vědy v oblasti radioaktivity a životního prostředí. Safecast spravuje globální otevřenou síť dat z monitorování hodnot ionizujícího záření. Safecast bGegie Nano je přenosný detektor vybaven Geiger Müller detektorem, vestavěným GPS přijímačem a záznamem na microSD kartu. Tento přístroj byl zapůjčen Státním ústavem radiační ochrany, bezúplatně na dobu jednoho měsíce. Sbor se podílí i na dozoru pořádaných akcí. A nedílnou součástí těchto ostatních aktivit je i tzv. zatahování při svatbách. Pokud je ženich nebo nevěsta členem sboru, po obřadu se jim nachystá překvapení v podobě nějakého úkolu s hasičskou tematikou, který musí novomanželé splnit. Oblast je tedy velice široká a je neustále co vymýšlet, pokud je zájem a iniciativa v řadách členů dobrovolných hasičů. Nebýt těchto lidí, spousta tradic a akcí by v obcích postupem času nadobro zanikla.

Jak bylo tedy řečeno v předchozích kapitolách, hasič není pouze člověk, který hasí požáry a pomáhá při různých živelných pohromách. Je za tím spousta dalších činností, kterými tak rozvíjí dění v obci a snaží se co nejvíc udržet tradice, které už po staletí spojují občany obcí. V průběhu celého roku se snaží vymýšlet různé aktivity pro své obyvatele, starají se o chod obce samotné a pomáhají v jejím rozvoji, mnohdy úzce spolupracují s obecním úřadem, který je zároveň podporuje ve spoustě případů i po finanční stránce. Nutno podotknout, že veškerou práci, kterou dobrovolní hasiči vykonávají, dělají čistě ve svém volném čase, bez nároku mzdy, většina akcí je nezisková (mimo plesu), jejich cílem tedy není vydělat peníze, ale snaha

zvelebit místo, kde žijí a kde vyrůstají jejich děti, potencionální nástupci tohoto významného spolku. Když už se podaří nějaké finanční prostředky získat, jsou vždy použity na chod a modernizaci sboru.

3.5. Z pohledu dobrovolných hasičů

Proč tohle všechno vlastně hasiči dělají? Kde berou motivaci, co je na této činnosti baví nejvíc? Dotázáni byli přímo samotní členové sboru dobrovolných hasičů. Jen oni sami dokáží říci nejlépe, co je jejich motivací a jak vnímají především sami sebe v této komunitě. To oni jsou hlavní tváří organizace, oni tvoří její strukturu a dávají jí smysluplný význam, bez nich a jejich práce by tyto sbory neexistovaly.

Kolektiv však není jediný důvod, proč tuto dobrovolnou činnost dělají. Je to i role hasiče jako záchranáře, která však obnáší jistá pravidla. Dobrovolný hasič by měl splňovat jistá kritéria, tak, aby mohl v případě výjezdu plnohodnotně zasáhnout a byl rovnocenným „partákem“ profesionálním hasičům. Přestože se jedná o dobrovolnou jednotku, neměl by se její význam a činnost nikterak zlehčovat. I když do této organizace vstupují všichni dobrovolně a vyznávají stejné hodnoty, musí se řídit určitými pravidly. Dobrovolní hasiči sdílejí společné symboly, kterými nemusí být právě jen motivace nebo poslání, ale mohou to být právě i normy a pravidla, která musí dodržovat. „Komunita – to jsou členové určité skupiny lidí, kteří spolu navzájem mají něco společného, a která zřetelným způsobem odděluje své členy od ostatních takových skupin. Komunitu tak drží pohromadě podobnosti i odlišnosti“ (Cohen 1985, s. 12).

Tato Cohenova definice poukazuje na to, že nejde jen o sounáležitost členů jedné komunity, ale i k členům dalších takových komunit a jasně vymezuje jejich hranice. V reálném životě to vypadá tak, že všechny sbory dobrovolných hasičů, mají mezi sebou velice dobré vztahy a často hovoří o této komunitě jako o druhé rodině. Přesto by jen málokterý člen přestoupil ze svého sboru do druhého. Důvodem bývá především dlouholeté přátelství, zažitě zvyky a tradice, který každý sbor má, a jimiž si vymezují již zmiňované hranice.

O sociálním kapitálu v souvislosti s vymezováním hranic se zmínil autor Robert Putnam a definuje ho jako mezilidské vztahy, důvěru a normy podporující spolupráci a solidaritu mezi členy společnosti. (Putnam, 2000). Sociální kapitál je podle něho rozdělen na dva typy, a to

sociální kapitál svazující a sociální kapitál přemostňující. Přemostňující kapitál se vyznačuje soudržností ve společnosti, a měl by mírnit konflikty mezi rozdílnými skupinami. Svazující kapitál oproti tomu vymezuje hranice ve skupinách, zaměřuje se především na fungování této skupiny a odmítá spolupracovat s členy jiné komunity, mohli bychom to nazvat jistou rivalitou.

Dobrovolní hasiči se řadí do obou těchto typů. Svazující kapitál se projevuje z hlediska důležitosti právě jen jejich sboru, a věrnost, kterou vůči svému sboru hasiči vyznávají, soudržnost mezi členy tohoto sboru a přátelství, na která nedají dopustit. Právě tento kapitál sebou nese rivalitu mezi jednotlivými sbory. V případě přemostňujícího kapitálu je nutná spolupráce mezi ostatními sbory, a to především jedná-li se o zásahy nebo jiné společné činnosti. Díky hasičině vznikají nejenom přátelství, ale tato činnost významně sblíží obyvatelé jednotlivých měst a obcí, z různých vrstev společnosti bez ohledu na věk, a vytváří tak společenský život mezi nimi. Každý se může stát dobrovolným hasičem, pokud disponuje dovednostmi a vlastnostmi jako je spolehlivost, ochota pomoci druhým, oddanost, klidná povaha, organizační schopnosti atd.

3.5.1. Rozvoj osobnosti

Být součástí komunity neznamená pouze zařazení do kolektivu a snaha někam patřit, mít společné cíle a ty realizovat. Pro mnohé to může být určitá cesta k seberealizaci, získání určitého postavení v životě, plnění si svých vlastních cílů, být užitečným a tím si budovat i sebevědomí. Těchto individuálních cílů lze pak v komunitě dosáhnout snadněji, ostatní členové ho v jeho konání podporují, motivují a oceňují jeho snahu. „Sociologické výzkumy dokonce dokazují, že lidé se podílejí na kolektivní akci tehdy, když usoudí, že očekávaný prospěch převáží jejich investice“ (Hartl 1997, s. 35). Zároveň by se sám jedinec k určitým činnostem mimo komunitu hůř dostával. Například práce s dětmi, prostřednictvím sboru dobrovolných hasičů může tuto aktivitu vykonávat vedením kroužku mladého hasiče. Nebo to může být fyzická zdatnost jedince, díky sboru se může účastnit pravidelných tréninků a následně soutěží v požárním sportu, kde své nadání zužitkuje. Seberealizace je tak s komunitou úzce spjatá, jak píše Řezáč: „Jedinec očekává od skupiny pocit sociálního bezpečí (ochrany). Dominujícím motivem skupinového života je sociální usnadnění a sociální podpora. Jedinec od své skupiny očekává v komplikovaném světě větší bezpečí a vyhledává ji ne proto, aby se zařadil do houfu, ale proto, že by sám nemohl dosáhnout svých individuálních cílů“ (Řezáč 1998, s. 158).

3.5.2 Zásahy „za odměnu“

Všichni dotazovaní uvedli, že zásahy berou už jen jako dodatečnou formu odměny, nebo bonus navíc, takové adrenalinové zpestření jejich činnosti. Podílet se na záchranných akcích berou spíše jako další pomyslnou metu, která sice k této činnosti patří, ale není pro ně nikterak tou hlavní a nejdůležitější. Skutečností je, že některé jednotky takových zásahů v průběhu roku moc nemají, berou je spíš jako výjimečnou záležitost. Nejčastějším důvodem, proč jsou tedy součástí kolektivu je, jak bylo již zmíněno, plnění individuálních cílů a činností, které jsou s působením ve sboru spojené. Údržba techniky, modernizace techniky a prostor hasičské zbrojnice, přípravy společenských akcí, sportovní vyžití, práce s dětmi, společné tréninky, účast na soutěžích, taktická cvičení a školení, kterými mohou projít a zdokonalovat tak své schopnosti a zařadit se do výjezdových jednotek, kde plní funkci plnohodnotného hasiče na úrovni profesionálů. Zachraňovat a účastnit se výjezdů není tedy hlavním posláním, jak by se dle vyhlášek mohlo zdát.

3.6. Shrnutí

Teoretická část poskytla určitá vodítka, ze kterých bude vycházet následný výzkum. Teorie je zaměřená na představení samotné dobrovolnické práce. Dokáže odpovědět na řadu otázek, aby prostý čtenář pochopil podstatu této práce. Teoretická část je zaměřena hlavně na otázky typu: co je to dobrovolnictví, kdo je to dobrovolník, komunita spojená s dobrovolnictvím, dobrovolník jako hasič, hasičská historie spojená s tradicí, činnost sboru dobrovolných hasičů a v neposlední řadě financování chodu organizace. Aby nezisková organizace byla úspěšná, tak musí být založena na nadšení. Pokud je organizace dobře vedená, tak se z ní může stát organizace, kde dobrovolníci a profesionálové tvoří sehraný tým (Binder, 2016). Když se zamyslíme nad tím, jaké informace poskytuje kapitola Teoretická východiska, tak zjistíme úplnou podstatu, že hasič není pouze člověk, který hasí požáry a pomáhá při různých živelných pohromách. Je za tím spousta dalších činností, kterými rozvíjí dění v obci a snaží se co nejvíc udržet tradice, které už po staletí spojují občany obcí a měst. V průběhu celého roku se snaží vymýšlet různé aktivity pro své obyvatele, starají se o chod obce samotné a pomáhají v jejím rozvoji, mnohdy úzce spolupracují s obecním úřadem, který je zároveň podporuje ve spoustě případů i po finanční stránce. Nutno podotknout, že veškerou práci, kterou dobrovolní hasiči vykonávají, dělají čistě ve svém volném čase, bez nároku mzdy, většina akcí je nezisková nebo jen minimálně výdělečná. Cílem hasičů tedy není

vydělat peníze, ale snaha zvelebit místo, kde žijí a kde vyrůstají jejich děti, potenciální nástupci tohoto významného spolku. Když už se podaří nějaké finanční prostředky získat, jsou vždy použity na chod a modernizaci sboru.

4. Charakteristika prostředí

Tato kapitola se detailně zaměří na charakteristiku prostředí, kde bude provedeno výzkumné šetření. Pro výzkumné šetření bude zvolen Královéhradecký kraj. Tento kraj patří v rámci České republiky mezi tři největší kraje a počet obyvatel je celkově vysoký. Stejně tomu tak i koresponduje centrum kraje Hradec Králové a jeho administrativní členění, který je spádovým, prostým a přirozeným centrem kraje s koncentrací služeb sociálních zařízení. Kraj se nachází v dobré geografické poloze a má další rozvojový potenciál. Přirozená natalita má tak vliv na demografický vývoj, ale také migraci mezi kraji v rámci pracovních příležitostí. Tento kraj se káže jako bohatý na průmysl a zemědělství, s rozvinutými službami a také cestovním ruchem. Královéhradecký kraj se jeví jako celkově aktivní na ekonomiku a jeho výsledky jsou na poměrně dobré úrovni. Týká se to především možností investic a dotací z veřejných rozpočtů kraje.

Šetření bude zaměřeno na činnost hasičských spolků, které mají celorepublikové působení se základnou složenou z dobrovolníků, které se aktivně zapojují v zásahové, kulturní a sportovní činnosti. Zde je představen Královéhradecký kraj, ve kterém terénní šetření proběhne, a jednotlivá obecní zřízení obcí a měst (Vidonice, Pecka, Jičín a Hradec Králové). Současně budou vyobrazeny socioekonomické a geografické charakteristiky výše uvedeného kraje. V následném výzkumu bude náhodně vybráno šest organizací, které mají celorepublikovou působnost, s jejichž předními představiteli bude veden dialog. Dále, aby byl zajištěn protipól vůči dobrovolnickým organizacím, bude tázán náhodný představitel správního zřízení města či obce v podobě starosty nebo zastupitele. Do těchto dvou protipólů bude zasahovat sponzor, který nezávisle na politické či jiné angažovanosti podporuje neziskovou organizaci svými finančními prostředky. Důvodem vybrání ostatních neziskových organizací, je nutné pro následné výzkumné šetření kvalitativní metodou, ve kterém budeme zkoumat spolupráci ostatních neziskových organizací se sbory dobrovolných hasičů. Abychom jsme se vnořili do problematiky, je důležité představit jednotlivé neziskové organizace či spolky, jejich historii a náplň činností, kterou disponují.

4.1. Královéhradecký kraj

V severovýchodní části Čech leží Královéhradecký kraj. Hranice zmiňovaného kraje tvoří z více než třetiny státní hranice s Polskem ve vzdálenosti cca 208 km. Oblast severovýchodní, která patří mezi tři největší oblasti v republice jak počtem obyvatel, tak rozlohou, tvoří tento kraj se sousedním Pardubickým a Libereckým krajem. Kraj má ještě posledního souseda, a tím je kraj Středočeský, který nespadá do oblasti Severovýchodní. (Královéhradecký kraj, 2003, online)

4.1.1. Geografické údaje

„Kraj byl zřízen spolu s dalšími samosprávnými kraji na základě článku 99 a následujících Ústavy České republiky ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, který stanoví názvy krajů a jejich vymezení výčtem okresů (území okresů definuje vyhláška ministerstva vnitra č. 564/2002 Sb.) a pro vyšší územní samosprávné celky stanoví označení „kraje“.“ (Královéhradecký kraj, 2003, online)

Prvního ledna roku 2000 vznikly definitivně kraje a na základě zákona č. 129/2002 Sb.) o krajích (krajské zřízení) získaly samosprávné kompetence. Dne 12. listopadu roku 2000, se objevily první volby do jejich nově zřízených zastupitelstev. V minulých letech se tento kraj nazýval krajem Hradeckým datovaným až od roku 1862. Do území kraje patří 5 okresů, a to okres Trutnov, Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové a Náchod. Kraj měl své okresní úřady, ty ale 1. ledna 2003 zanikly. Od té doby se kraje pro účely státní správy dělí na správní obvody obcí s rozšířenou působností. Rozšířenou působnost mají také kromě okresních měst Jičina, Rychnova nad Kněžnou, Náchoda, Trutnova a Hradce Králové města Dobruška, Dvůr Králové nad Labem, Broumov, Kostelec nad Orlicí, Jaroměř, Hořice, Nové Město nad Metují, Nová Paka, Vrchlabí a Nový Bydžov. Území správních obvodů se nadále člení na 35 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, a to Hostinné, Česká Skalice, Chlumeck nad Cidlinou, Červený Kostelec, Hronov, Nechanice, Lázně Běláhoř, Police nad Metují, Opočno, Smiřice, Sobotka, Rokytnice v Orlických horách, Kopidlo, Svoboda nad Úpou, Třebechovice pod Orebem, Teplice nad Metují, Úpice, Vamberk, Žacléř a Týniště nad Orlicí.

Rozlehlé roviny Polabí jsou protikladem nejvyššího pohoří Čech, Krkonoš a také menšího pohoří Orlických hor. Toto pole působnosti je protkané malými říčkami

a řekami povodí Labe. Tyto říčky a řeky jsou na jaře vydatně syceny vodou z horských zasněžených pohoří, které reprezentují každý rok přibližně miliardy litrů. Přesně na těchto místech jsou ideální podmínky pro využívání této půdy k zemědělským účelům. Tato oblast se táhne od Šluknovského výběžku směrem na jihovýchod až na pomezí Čech a Moravy. Poměrnou částí se vměšuje i do Polska. V podstatě se jedná o vyzdviženou hrást'ovou kru z prvohorních a druhohorních sedimentů. Byla ovlivněna geologickými pohyby a procesy ve třetihorách, která vnesla do vzhledu Česka řadu hlubinných zlomů, a to například středosaská nasunutí hraničící s východní větší středočeskou oblastí.

Mezi nejnavštěvovanější místa Královéhradeckého kraje patří bezesporu Krkonošský národní park s nejvyšší horou České republiky Sněžkou (vysokou 1603 m.n.m.) nebo Prachovské skály se skalními městy, NPR – Adršpašsko – teplické skály, Braunův Betlém u Kuksu, barokní hospital Kuks, Babiččino údolí v Ratibořicích, klášter v Broumově, ZOO se safari ve Dvoře Králové nad Labem, zámky v Náchodě, Opočně, Častolovicích, Rychnově nad Kněžnou, Novém Městě nad Metují, Třebechovický betlém v Třebechovicích pod Orebem, či pevnostní město Josefov. (Královéhradecký kraj, 2003, online)

4.1.2. Průmysl a hospodářství

Kraj Královéhradecký můžeme charakterizovat jako kraj zemědělsko-průmyslový, který je bohatě rozvinutý na cestovní ruch. Do velkých měst je koncentrován průmysl, naopak do menších měst v oblasti Polabí zemědělství. V České republice, co se týče cestovního ruchu, se největší koncentrací vyznačují Krkonoše, protože Národní park Krkonoše zasahuje na území kraje dvěma třetinami své výměry a nachází se zde nejcennější lokality parku. „Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj v roce 2015 podílel pouze 4,6 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosáhl 87,6 % republikového průměru a byl mezi kraji na 6. pozici. Podle výběrového šetření pracovních sil bylo v roce 2015 v hospodářství kraje **zaměstnáno** celkem zhruba 259,1 tisíc osob, z toho 33,7 % ve zpracovatelském průmyslu, 11,9 % ve velkoobchodě a maloobchodě, opravách motorových vozidel, 7,2 % v odvětví zdravotní a sociální péče a ve stavebnictví, 6,7 % ve veřejné správě, 6,0 % ve vzdělávání, 5,0 % v dopravě a skladování, 3,6 % v zemědělství, lesnictví a rybnářství, 3,4 % v profesní, vědecké a technické činnosti a 3,1 % v ubytování, stravování a pohostinství“ (Český statistický úřad, 2017, online). Tabulka č. 5 zobrazuje počet zaměstnaných a nezaměstnaných obyvatel na území Královéhradeckého kraje k 1. 1. 2016.

Nadvládou v zemědělství je rostlinná tvorba, zaměřená na pěstování obilovin (ječmen, pšenice), kukuřice a řepky, velice významná je také produkce cukrovky a pěstování ovoce (jablek, třešní, rybízu a višní) a také zeleniny (cibule, mrkev a zelí). Co se týče živočišné výroby, tak podle počtu zaměstnanců jde především o zpracovatelský průmysl, v jeho rámci pak výroba elektrických zařízení, motorových vozidel a textilní výroby. Tento kraj však v České republice nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti. V roce 2015 podíl na tržbách průmyslových podniků činil 4,2 %.

Mnoho forem přes-hraniční spolupráce se rozvíjí při hranicích s Polskem. Jednou ze zahraničních spoluprací je Euroregion Glacensis, který vznikl už v roce 1995, jako jeden z euroregionů působících na polsko-českém příhraničním území (Český statistický úřad, 2017, online).

Tabulka č. 5 - Počet zaměstnaných a nezaměstnaných obyvatel na území Královéhradeckého kraje k 1. 1. 2016

Měřicí jednotka: tis. osob

Počet zaměstnaných a nezaměstnaných obyvatel na území Královéhradeckého kraje k 1. 1. 2016		
ROK	Zaměstnaní	Nezaměstnaní
2016	264,2	14,2
2015	259,1	18,5
2014	255,9	23,8
2013	252,4	27,6
2012	253,2	25,2
2011	252,2	22,1
2010	253,8	24,6
2009	254,7	23,3
2008	265,1	14,7

Zdroj: vlastní zpracování, analytické údaje ČSÚ

4.2. Charakteristiky zkoumaných prostředí

Tato podkapitola bude vyčleněna pro uvedení a seznámení se základními geografickými údaji zkoumaných měst a obcí. Kvantitativní výzkum bude zaměřen na čtyři konkrétní města a obce v Královéhradeckém kraji, konkrétně: Hradec Králové, Jičín, Pecka a Vidonice. Podkapitola bude obsahovat základní informace o uvedených obcích, počty jejich obyvatel, a také uvedení počtů spolků a dobrovolnických organizací fungujících na území daného města či obce. Dále budou v tabulkách zobrazeny analytické údaje o počtech obyvatel na území Královéhradeckého kraje (Tabulka č. 6), počty neziskových organizací v celorepublikovém rozhledu (Tabulka č. 7). Zobrazené údaje poté budou využity k vytvoření výzkumných šetření, na kterých bude stát tato závěrečná práce.

Tabulka č. 6 - Počet obyvatel na území Královéhradeckého kraje, stav k 1. 1. 2017

Počet obyvatel na území Královéhradeckého kraje k 1. 1. 2017					
ROK	Královéhradecký kraj	Hradec Králové	Jičín	Pecka	Vidonice
2017	550804	92929	16448	1286	91
2016	551421	92891	16394	1270	87
2015	551590	92880	16367	1280	86
2014	551909	92904	16282	1277	90
2013	552946	93035	16300	1281	90
2012	553856	93490	16576	1275	86
2011	554555	93801	16766	1290	88
2010	554402	94493	16646	1302	88
2009	554520	94497	16745	1299	89
2008	552212	94252	16448	1289	91

Zdroj: vlastní zpracování, analytické údaje ČSÚ

Tabulka č. 7 – Počty nestátních neziskových organizací na území ČR, stav k 1. 1. 2017

Počty nestátních neziskových organizací na území ČR					
ROK	Nadace	Nadační fond	Obecně prospěšné společnosti	Spolky	Pobočné spolky
2017	515	1670	2774	93651	26414
2016	510	1574	2840	91931	26584
2015	508	1407	2926	86956	26118
2014	502	1361	2603	84876	28175
2013	467	1324	2342	81218	30203
2012	458	1278	2183	77801	32376
2011	456	1269	2126	75627	32104
2010	449	1205	1958	72111	31166
2009	429	1168	1813	68386	30640
2008	411	1095	1658	65386	29752

Zdroj: vlastní zpracování, analytické údaje ČSÚ

Město Hradec Králové je v Královéhradeckém kraji krajským městem a také obec s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. V Královéhradeckém kraji žije zhruba 550 tisíc obyvatel a má rozlohu 4759 km². Na východě Čech se za město statutární považuje město Hradec Králové, které je taktéž i metropolí. Hradec Králové leží na soutoku Orlice s Labem a je součástí hradecko-pardubické aglomerace. Ve zmiňovaném městě žije přibližně 93 tisíc obyvatel. Toto město se nazývá městem univerzitním, vyučuje zde Univerzita Hradec Králové, některé fakulty Univerzity Karlovy a Univerzity obrany. Sídlí zde například biskupové královéhradecké diecéze církve katolické, československé hnutí a krajský soud. V roce 1987 se Hradec Králové stal a patřil k českým „statisícovým městům“ a koncem roku 1990 dosáhl svého maxima, kdy měl 101 272 obyvatel. Tím, že se obyvatelé v následujících letech začali stěhovat za město, se počet obyvatel začal snižovat a v roce 1997 klesl pod statisícovou hranici. Například při sčítání lidu v roce 2011 měl Hradec Králové už jen přes 94 000 obyvatel. Jestliže by se ale jednalo o celou hradecko-pardubickou aglomeraci, tak ke konci roku 2013 měla celkem 335 118 obyvatel. Za studiem, a hlavně za prací

do tohoto města dojíždí přes 20 000 obyvatel (oficiální stránky města Hradec Králové, 2016, online).

Na území města Hradec Králové působí celá řada neziskových a příspěvkových organizací, které nějakým způsobem přispívají k rozvoji regionu, například: Český myslivecký svaz, Český svaz včelařů, Aliance Děti a Mládeže, Camp Center International, Junák – svaz skautů a skautek ČR, Občanské sdružení HLEDÁNÍ, Pionýrská skupina Kamarádi, Turistický oddíl mládeže, Rada seniorů České republiky o.s., Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (Sbory dobrovolných hasičů), Česká obec sokolská, Klub českých turistů, Český červený kříž, Český rybářský svaz a další.

Dalším městem v Královéhradeckém kraji je město Jičín, dříve okresní město. Okres Jičín má rozlohu 886,61 km² a je v něm 111 obcí a žije v něm přibližně 79 700 obyvatel. Tento zmiňovaný bývalý okres je v nynější době rozdělen na obce s rozšířenou působností – takzvaný ORP. Mezi ně patří v první řadě Jičín, který má 47 000 obyvatel, nadále Nová Paka (18 000 obyvatel) a Hořice (13 000 obyvatel). Katastrální území obce Jičín s rozšířenou působností má rozlohu 59.666 ha a je tu 77 obcí. Jičín jako samotné město spočívá v jičínské pahorkatině na řece Cidlině v nadmořské výšce 287 m. V městě Jičín žije 16 300 obyvatel a má rozlohu 3 493 ha. (oficiální stránky města Jičín, 2013, online)

Ve městě působí dobrovolnické organizace s dlouhou historickou tradicí: Český myslivecký svaz, Český svaz včelařů, Junák – svaz skautů a skautek ČR, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (Sbory dobrovolných hasičů), Česká obec sokolská, Klub českých turistů, Český červený kříž, Český rybářský svaz a další.

Městys Pecka se nachází v Královéhradeckém kraji, v severovýchodní části okresu Jičín, těsně za hranicemi turisticky nejzajímavějších míst ČR – chráněné krajinné oblasti Český ráj (20 km), a Krkonošského národního parku (35-50 km), které jsou prezentovány jako dva z pěti národních produktů cestovního ruchu. Městys je členem sdružení obcí Podzvičinsko, svazku obcí Novopacko a svazku obcí Lázeňský mikroregion. Má kolem 870 obyvatel a spolu se spádovými obcemi téměř 1300 obyvatel. K městečku patří obce Bělá u Pecky, Staňkov, Kal, Vidonice, Bukovina, Arnoštov a Horní Javoří. Na svém katastrálním území sdružuje osm sborů dobrovolných hasičů a jednu výjezdovou jednotku kategorie JPO III/1, která je dislokovaná městysi Pecka.

Přehled SDH a počty členů SDH v katastru Pecka

- SDH Bělá u Pecky – 48 členů
- SDH Pecka – 76 členů
- SDH Lhota u Pecky – 69 členů (22 dětí)
- SDH Staňkov – 32 členů
- SDH Vidonice – 42 členů
- SDH Kal – 34 členů
- SDH Bukovina u Pecky – 38 členů
- SDH Arnoštov – 9 členů

Celkem 348 mužů, žen a dětí je sdružováno do jednotlivých organizací SDH v katastru Pecka. Sbor dobrovolných hasičů Pecka má k dispozici různé zdroje, jak může financovat svoji činnost. Z velké části sbor vynakládá své finanční prostředky pro svou činnost, ale je podporován i z rozpočtu městyse Pecka, dále pak sponzory i dotacemi.

Na území městyse Pecka je několik dobrovolnických organizací, které přispívají k regionálnímu rozvoji, jimiž jsou: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (Sbory dobrovolných hasičů), Česká obec sokolská, Klub českých turistů, Spolek Bezdruzic z.s., Český svaz včelařů, Tělovýchovná jednota Harant Pecka, Český myslivecký svaz, Klub maminek.

V okrese Jičín, části obce Pecka, se nachází malá vesnička s názvem Vidonice asi 3,5 km na jihovýchod od Pecky a celkovou evidencí 49 adres v roce 2009. Trvale 93 obyvatel zde žilo v roce 2001. Vidonice mají celkovou rozlohu 2.33 km².

Ve zmiňované obci můžete nalézt energetický a potravinářský průmysl, například výrobu bramborových lupínků Bag INTEENTIONAL spol. s.r.o., masokombinát Uzeniny Beta, a blyští se tu panely fotovoltaické elektrárny 850 kWp INELSEV s.r.o., postavené a uvedené do provozu v roce 2010. Dále se v tomto malém městě nachází velkovýkrma hovězího skotu s hospodářským zázemím a také velké sklady sena 1. Podzvičinské a. s.. Co se týká kultury, je v malé vsi knihovna, která je nyní pobočkou Místní knihovny v Peckce. Ve vsi je také společenská organizace Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen 31. května roku 1896. (Oficiální stránky městyse Pecka, 2018, online)

4.3. Neziskové organizace v Královéhradeckém kraji

„Nezisková organizace je v nejširším smyslu každá organizace, která byla založena za jiným účelem než k podnikání. Za neziskové organizace lze proto považovat všechny rozpočtové a příspěvkové organizace, církve, odbory, politické strany a hnutí, profesní komory, nadace, občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti.“ (Plamínek a kol., 1996, s. 21).

Na území Královéhradeckého kraje, stejně tak v celé České republice, působí velké množství dobrovolnických organizací. Dle Českého statistického úřadu, který eviduje nestatní neziskové organizace, působí na českém území přes 3000 sdružení, do šesti set příspěvkových organizací, skoro čtyři sta družstev a přes tisíc dalších sdružení, kde dle Občanského zákoníku mají stanovené výjimky. Pro potřeby kvalitativního výzkumu budou vybrány některé neziskové organizace, které nezávazně na sobě působí v Královéhradeckém kraji. Řada z nich má velkou členskou základnu (Tabulka č. 8), jejichž členové vykonávají dobrovolnickou činnost s cílem rozvíjet daný region. Z velké části tyto organizace mají také zastoupení v místních zastupitelstvech obcí a měst. Do praktického výzkumu byly zařazeny tyto organizace:

- Klub českých turistů - (KČT)
- Česká obec sokolská - (ČOS)
- Český rybářský svaz - (ČRS)
- Český svaz včelařů - (ČSV)
- Českomoravská myslivecká jednota - (ČMJ)
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska - (SH ČMS)

Tabulka č. 8 – Počty členů vybraných organizací na území Královéhradeckého kraje, stav k 1. 1. 2017

Členská základna neziskových organizací v Královéhradeckém kraji	
Organizace	Počet členů
Klub českých turistů	2 074
Česká obec sokolská	9 274
Český rybářský svaz	3 463
Český svaz včelařů	3 536
Českomoravská myslivecká jednota	3 389
Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	26 245

Zdroj: vlastní zpracování, analytické údaje od vedení (KČT, ČOS, ČRS, ČSV, ČMJ, SH ČMS)

V následující části práce budou tyto organizace podrobněji představeny, budou uvedeny jejich hlavní body působení organizace jejich činnost, historické mezníky, způsoby financování atd.

4.3.1. Klub českých turistů

Klub českých turistů vznikl v roce 1888 za Rakouska – Uherska, který působí dodnes v České republice. Klub byl v letech 1888 založen skupinou vlastenců okolo Vojty Náprstka. Je to zájmové sdružení turistů známé také pod zkratkou KČT. Tato nezisková organizace funguje už od roku 1888, ale v letech 1918 až 1938 byla nahrazena Klubem československých turistů. Tento klub byl také v letech 1948 – 1990 zakázán a tím sloučen na sjednocenou tělovýchovu. Klub ale v roce 1990 svou funkci obnovil. V dnešní době má klub necelých 40 tisíc členů, kde téměř čtvrtina tvoří mládež.

Organizační struktura

Klub českých turistů má své odbory (základní organizační jednotka KČT), které se sdružují do 14 oblastí, totožných s hranicemi krajů. Ústředí KČT sídlí v Praze.

Každoročně organizují členové KČT přes tisíc akcí určených pro členy klubu, ale i pro neorganizované zájemce. Jedná se především o všechny druhy turistiky – cyklo, pěší, lyžařskou a vodní turistiku, speleoturistiku, mototuristiku, turistiku zdravotně postižených,

vysokohorskou turistiku a i hipoturistiku, která je nejnovější. Do asociace TOM jsou sdruženy tyto turistické oddíly mládeže.

Hlavním posláním Klubu českých turistů je:

- ochrana přírody a krajiny
- značení a údržba sítě turistických značených tras
- vytváření všestranného turistického programu, podporovaného jako celoživotní aktivita, včetně mezinárodních turistických aktivit
- péče o kulturní památky
- vytváření podmínek pro aktivní turistickou činnost všech občanů, včetně seniorů, rodin, dětí, mládeže a zdravotně postižených
- vytváření materiálních, organizačních a metodických podmínek pro bezpečný a volný pohyb v přírodě
- propagace turistiky jako činnosti poznávací i sportovní pro nejširší veřejnost
- rozvíjení tradic KČT

Jak už bylo jednou zmíněno, KČT nejen, že organizuje nejrůznější akce, ale i pečuje o rozvoj všech druhů turistiky. Například: cykloturistika, lyžařská, pěší a vodácká turistika, vysokohorská turistika, turistika na koni, speleoturistika, mototuristika, rodinná turistika, turistika pro zdravotně postižené, turistika dětí a mládeže a další. KČT věnuje velkou pozornost také všem pohybovým aktivitám v přírodě. KČT vydává turistické mapy, časopisy, metodické materiály a především odbornou literaturu, kde spolupracuje i s jinými vydavateli turistické literatury. Klub českých turistů spolupracuje s dětmi a mládeží a v první řadě dbá o jejich všestranný rozvoj. Mládež a děti jsou organizovány:

- v turistických oddílech mládeže (dále též TOM)
- spolu s dospělými v odborech KČT

V rámci celé České republiky KČT zabezpečuje pásové značení pěších turistických tras a také značení turistických tras ostatních typů. Jsou to například typy cykloturistických, lyžařských, vozičkářských a jezdeckých tras. Musí to však být předepsaným způsobem, včetně jejich evidence a jejich vybavení informačním systémem. Tyto značené trasy a informační systém musí být také průběžně zabezpečovány, udržovány a aktualizovány, posuzována je i právní ochrana. KČT provozuje, buduje a udržuje pro veřejnost a hlavně pro své členy síť turistického ubytování a jiné prvky turistické infrastruktury (průvodcovské služby, půjčovny výzbroje, tábořiště, ubytovny, rozhledny a jiné). Nezisková organizace se také podílí na péči o historické objekty a památná místa. Nezisková organizace KČT je zřízena na dobrovolné

práci svých členů a také v rozsahu na efektivní profesionální práci. Nezbytné náklady spojené s dobrovolnou činností svých organizačních a metodických pracovníků také hradí KČT. Vlastní časový a pracovní vklad členů klade za jejich dobrovolný příspěvek k rozvoji KČT a i celé občanské společnosti.

4.3.2. Česká obec sokolská

Jako český tělocvičný spolek se označuje Sokol - Česká obec sokolská. V historii české a slovenské tělovýchovy zaujal Sokol pozici nejen největší, ale také neúspěšnější tělovýchovné organizace. Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner jsou považováni za zakladatele Sokola. Sokol se ve svých počátcích inspiroval německými turnerskými spolky, ty vycházely z tělovýchovy Fridricha Ludwiga Jahna. České tělocvičné názvosloví v letech 1867 – 1868 vytvořil Tyrš a v letech 1868 – 1871 na podkladě antické kalokagathie české tělocvičné soustavy, kterou vydal v roce 1873 v díle „Základové tělocviku“.

Hasičství a křesťanské tradice

Tak jako u německých turnerů (pod jejichž spolky vznikaly uskupení „Turner - Feuerwehr“), takto docházelo také v českém Sokole ke slučování hasičství se sokolstvem. K tomuto slučování docházelo hlavně v době, kdy se objevila v Sokole krize a zájem o cvičení zcela upadal. Výbor pražského Sokola pod heslem „Kdo hasič, ten sokol“ v roce 1868 schválil hasičská cvičení do své činnosti. 71 sokolských jednot se 7 812 členy bylo evidováno v roce 1875. Z těchto jednotek cvičilo pouze 1 156 sokolů. So spolku hasičsko–tělocvičných se některé jednotky v letech 1874 – 1876 přetvořily. Od roku 1876 rubrika „hasičství“ vycházela v časopise „Sokol“. Proti tomuto spojení později Miroslav Tyrš ostře vystupoval a v roce 1882 se od Sokola hasičství rozdělilo. Přímou tak, jako turnerské spolky, světily sokolské jednoty své prapory (90 %), účastnily se procesí, slavností ve svátky Vzkříšení a Božího Těla, světily své tělocvičny a vítaly biskupy. Až za vlády Eduarda Taeffeho nastal obrat, po jazykových nařízeních a volební úpravě, zejména po roce 1897. Založením katolického spolku Orel nakonec vyústila náboženská nesnášenlivost sokolů.

K znovuoživení Sokola došlo v roce 1990, stejně tak k navázání na jeho programové tradice. K nejpočetnějším občanským sdružením patří v České republice Česká obec sokolská, která má zkratku ČOS. Kolem 180 000 cvičenců tak čítá Členská základna. Cvičenci se věnují nejen sportu a pohybovým aktivitám, ale také vlastenecké a kulturní činnosti. „Sport pro všechny“ zahrnuje základy moderní a sportovní gymnastiky, rytmičké gymnastiky,

pohybové výchovy, aerobik, různé taneční směry, cvičení s náčiním, míčové hry, atletiku, jógu, netradiční hry a sporty, zdravotní gymnastiku, základy asijských bojových umění, turistiku a pobyt v přírodě. Samozřejmě se Sokol zabývá také výkonnostním sportem. Soubory divadelní, folklorní, pěvecké, loutkářské a hudební má na starosti „vzdělavatelský odbor“.

Tělocvičné jednoty, sdružené do 42 sokolských žup jsou základními organizačními jednotkami ČOS. ČOS je také nejvyšším celkem a zároveň zřizovatelem. Do kompetence krajského zmocněnce spadá koordinační činnost mezi župami. Výbor ČOS tak vytváří vyslanci z župních valných hromad, který zasedá dvakrát do roka. Výbor ČOS volí starostu ČOS, jednatele, místopředsedy a statutární orgán – 13 členné předsednictvo. Všesokolský slet je tak vyvrcholením činnosti ČOS.

4.3.3. Český rybářský svaz

Český rybářský svaz vznikl v roce 1968, a to rozdělením tehdejšího Československého svazu rybářů. K odštěpení tehdejšího Jihomoravského územního svazu došlo v roce 1990, z něhož vznikl Moravský rybářský svaz. Toto sdružení se také věnuje udržováním přirozené biodiverzity, ochraně přírody, práci s mládeží, a zajišťuje závodní lov, což znamená muškaření, plavanou, přívlač a feeder, a také rybolovnou techniku. V těchto disciplínách jsou čeští sportovci na mezinárodním poli poměrně úspěšní. Český rybářský svaz patří v současnosti mezi největší zájmová sdružení v České republice. Český rybářský svaz sdružuje více než 250 tisíc členů organizovaných prostřednictvím 481 místních organizací. Jsou sdružené do 7 územních svazů. Český rybářský svaz, z. s. je občanské sdružení, jehož poslání je zejména: Provozovat akvakulturu, chovat, chránit a lovit ryby, chovat a lovit vodní organismy, ochraňovat jejich život a životní prostředí. Rozvíjet a popularizovat rybářský sport, organizovat rybářské soutěže na všech úrovních. Chránit přírodu, čistotu vod a životní prostředí. Podílet se na mimoškolní výchově dětí a mládeže v oboru rybářství a rybářského sportu, na ochraně přírody, čistoty vod a životního prostředí. Vykonávat rybářské právo ve smyslu zákona o rybářství. Poskytovat metodickou pomoc a služby pro organizační jednotky Svazu a jeho členy včetně nákupu a distribuce rybích násad pro další produkci a pro zarybňování rybářských revírů. Spolupracovat s českými a zahraničními orgány, organizacemi a institucemi, jejichž činnost se dotýká rybářství a životního prostředí. Svaz a jeho organizační jednotky mohou též provádět obchodní činnost v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Podílet se na zapojování osob se zdravotním postižením do činnosti Svazu. ČRS podporuje rozvoj vědomostí a pozitivního vztahu k rybářství, přírodě

a životnímu prostředí a dává prostor k příjemnému a zdravému trávení volného času dětí a mládeže. Probíhá v zájmových kroužcích a klubech při místních organizacích ČRS a ve spolupráci s domy dětí a mládeže a základními školami (v rámci ČRS je evidováno kolem 600 kroužků, ve kterých se dětem věnuje na 800 vedoucích). Vyvrcholením celoroční práce s dětmi jsou tyto významné akce: letní tábor - tábor se zaměřením na zdokonalování mládeže ve sportovním rybolovu a rybářských znalostech, přírodovědná soutěž "Zlatá udice" - soutěž rybářské mládeže ve znalostech a dovednostech v praktickém rybolovu, setkání rybářské mládeže - akce pro vybrané děti jako odměna za jejich celoroční činnost.

4.3.4. Český svaz včelařů

Český svaz včelařů, ve zkratce ČSV je charakterizován jako spolek, jehož členy jsou chovatelé včel, jak fyzické, tak právnické osoby a příznivci včelařství. Toto řemeslo lidské činnosti patří mezi nejstarší na Zemi. Svaz včelařů v České republice má 52 tisíc členů a 191 včelařských kroužků mládeže. 98 % všech včelařů v naší republice představuje toto množství. Tím pádem patří Česká republika mezi státy s nejvyšší organizovaností chovatelů včel na světě. V České republice je identifikováno 97 %, což je 576 676 včelstev (i s oddělky), které včelaři chovají. V první řadě, co se týče úkolů Českého svazu včelařů, patří především působení na mládež a její získávání pro chovatelskou činnost, růst odborné a společenské úrovně členů, spolupráce se zákonodárny a výkonnými státními orgány, nevládními organizacemi a vládními institucemi za účelem zajišťování legislativních kroků a dalších aktivit vedoucích k podpoře odboru včelařství, dobrého zdravotního stavu včelstev, výzkumu, ochrany zdrojů snůšky a opylovací funkce včel jako nenahraditelné přírodní aktivity. Základním programovým dokumentem, tedy stanovami, se řídí veškerá činnost svazku. Toto sdružení včelařů také podporuje omlazení členské základny, které je jednou z cest pro zlepšení jeho svazu. V České republice má český svaz včelařů jeden z nejlépe propracovaných systémů práce s mládeží, což také dokazuje věčně se zvyšující počet včelařských kroužků mládeže. V dnešní době je v evidenci českého svazu včelařů 185 činných VKM, ve kterých pracuje více než 1 500 dětí.

4.3.5. Českomoravská myslivecká jednota

Jedna z nejvýznamnějších organizací České republiky je spolek – Českomoravská myslivecká jednota, z.s. ve zkratce ČMMJ. Jedny z hlavních úkolů, kterými se toto sdružení zabývá, jsou ochrana přírody a rozvoj myslivosti. Podstatným důvodem je v první řadě spolupráce s orgány územní samosprávy ve věcech, které se týkají především ochrany přírody a

myslivosti. V evidenci myslivecké jednoty je v současné době 92 014 držitelů loveckých lístků. V roce 1923 byla založena ČMMJ sloučením řady tehdy existujících mysliveckých spolků. K sjednocení Svazu poľovníckych ochranných sdružení na Slovensku a Československé myslivecké jednoty v Československá myslivecký svaz došlo v roce 1961. K rozdělení těchto činností pak dochází tehdy, kdy vzniká opět samostatná Česká republika. ČMMJ má spoustu dalších aktivit, například se stará o přípravu nových adeptů pro výkon myslivosti a následně provádí zkoušky, sdružuje několik různých klubů. Jsou to například: Klub trubačů, Klub sokolníků, Klub Fotografů, Klub autorů, Klub přátel ČMMJ, Videoklub ČMMJ, Klub dam české myslivosti a Klub vábičů, dále se ČMMJ stará o kontakt se zahraničními spolky a jiné. Na seznamu nehmotného kulturního dědictví České republiky byla zapsaná myslivost.

4.3.6. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) v současné době eviduje cca. 350 000 členů z toho je cca 50 000 dětí a mládeže do 18 let. V evidenci SH ČMS je zaregistrováno 7783 sborů dobrovolných hasičů, 77 okresních sdruženích hasičů, 14 krajských sdruženích hasičů. SH ČMS je největší organizací, která se zaměřuje na práci s dětmi a dorostem. V čele sdružení stojí starosta Ing. Karel Richter. Členství každého člena je zcela na dobrovolné bázi a každý člen starší 18 let platí pravidelné členské příspěvky. Náklady na činnost hradí organizace ze svých zdrojů, jen vybrané body jsou spolufinancovány ze státního rozpočtu přesněji z rezortu Ministerstva vnitra a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jde především o finanční příspěvky formou dotací. Dále se do financování zapojuje podnikatelská činnost organizace, dobrovolné práce členů a dary od fyzických a právnických osob. Sdružení eviduje na 70 503 dobrovolných hasičů zapojených v 7077 jednotkách požární ochrany obcí a 144 jednotkách požární ochrany podniků. S tímto faktem úzce souvisí zajišťování potřebného vzdělání dobrovolných hasičů v jednotkách požární ochrany obce (JPO). Školící střediska zajišťuje základní odbornou přípravu JPO, velitelům, strojníkům, nositelům dýchací techniky atd. Organizace zajišťuje vzdělání ve dvou zařízeních, v Ústřední hasičské škole v Bílých Poličanech a v Ústřední hasičské škole v Jánských Kopalích. Lektoři vzdělávacích středisek úzce spolupracují s odborníky z řad Hasičského záchranného sboru a také s Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava. Hlavní sídlo organizace je situováno v Praze, ale významné zařízení se nalézá v Příbyslavi u Havlíčkova Brodu, kde SH ČMS provozuje Centrum hasičského hnutí. V tomto subjektu se nalézá odborná knihovna, specializovaný archiv a stálá

expoze hasičské historické techniky. Zde se pořádají kulturní, společenské a vzdělávací akce.

Česká hasičská jednota (ČHJ) obnovila svou činnost v roce 1990, stejně tak Moravská hasičská jednota (MHJ). V současné době ČHJ eviduje přes 6000 členů a MHJ 5000 členů. Obě jednoty spolupracují v rámci zákona o požární ochraně, především na úseku zvyšování akceschopnosti jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a požární prevence. Nejvyšším představitelem každé z jednot je prezident, který se volí na sjezdech žup. Obě jednoty se zabývají prací s dětmi a mládeží, pořádají soutěže v požárním sportu, disciplínách TFA – nejtvrdší hasič přežije a jiné.

5. Terénní šetření

Tato kapitola se bude zabývat průběhem výzkumného šetření, na kterém stojí celá praktická část diplomové práce. Terénní šetření s cílem získat potřebné informace a údaje bude situováno na území Královéhradeckého kraje s tím, že samotná charakteristika s geografickými údaji byla uvedena výše. Detailní sběr informací pro kvantitativní výzkum bude probíhat v krajském městě Hradec Králové, v okresním městě Jičíně, v městysi Pecka a v obecní části zvané Vidonice.

Praktická část neboli terénní šetření bude mít za cíl zjistit, jak je hasičská organizace vnímána u veřejnosti po stránce zásahové, při řešení mimořádných událostí a po stránce aktéra kulturní činnosti v obci. Praktická část bude zpracována do dvou dílčích etap nutných k naplnění hlavního cíle. Budou použity kvantitativní a kvalitativní metody sociologického výzkumu. Dále se pro metody kvantitativního výzkumu používají metody indukce, stejně tak strukturovaný sběr dat nebo statické metody testování hypotéz. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu jsou charakteristické metody dedukce (Disman, 2011).

Postup v praktické části práce bude složen z těchto dvou etap:

1. Zjistit, jak je vnímána veřejností činnost sboru dobrovolných hasičů na venkově a ve městě.
2. Zjistit a identifikovat vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje.

Výzkumná šetření budou prováděna od srpna 2017 do ledna 2018. V první fázi zadaného výzkumu bude nutné prostudovat literaturu, potřebnou pro sestavení otázek pro kvalitativní formu výzkumu v podobě polostrukturované interview a pro kvantitativní formu výzkumu v podobě tvorby dotazníků. Bude nutné se nejdříve detailně seznámit se základními informacemi, které se týkají zkoumané oblasti. Ve druhé fázi výzkumu budou realizovány rozhovory s respondenty. Také budou vytvořeny dotazníky, které se distribuují obyvatelům uvedených obcí a měst. V poslední fázi výzkumu bude probíhat rozbor rozhovorů, sběr vyplněných dotazníků s následným vyhodnocením získaných informací. Samotným výstupem bude zhodnocení kvantitativního a kvalitativního výzkumu, jeho prodiskutování a stanovení závěru.

5.1. Kvantitativní šetření

Kvantitativní výzkum bude cílen na širokou veřejnost formou písemného dotazování, které bude předloženo sto šedesáti občanům z Královéhradeckého kraje. „Dotazník je klasickým nástrojem sociologického výzkumu. Výhodou dotazníku je rychlý sběr mnoha údajů a možnost jeho využití jak v kvantitativním, tak v kvalitativním výzkumu“ (Majerová et al., 2008). V dotazníkovém šetření budou využity uzavřené otázky a polozavřené otázky, které umožní odpovědět podle předem připravených možností, ze kterých dotazovaní respondenti vyberou vhodnou odpověď. Otevřených otázek v dotazníku nebude užito. Vzor dotazníkového šetření je uveden v Příloze č. 7. Všechny dotazníky budou vyplněny zcela anonymně.

Jak popsal autor Disman, kvantitativní šetření bude tvořeno tzv. „jízdním řádem“. V tomto šetření dochází z teoretického hlediska k analyzování omezené skupiny nebo jednotlivých členů. Je zde předpoklad, že získané výsledky budeme moci použít neboli aplikovat pro zbytek lidí ve skupině. Vzorky jsou skutečně studovány ze skupin vzorku z jednotlivých skupin populace. Jestliže vybíráme a následně stanovíme vzorky, kde vycházíme z populace, jež představuje uskupení jednotek, je možný určitý předpoklad, že konečné vyhodnocení bude odpovídat pro celou skupinu. V první řadě je prioritou dosáhnout co největšího vzorku, za předpokladu, že bude vypovídat jak o chování ve skupině, tak můžeme očekávat stejné chování v populaci. Dále je důležité zajistit, aby daný vzorek imitoval svou strukturou co možná nejdůvěryhodněji složení populace. S tím jak roste množství vybraného vzorku, se možné rozdíly ve strukturách celé populace snižují. Abychom zajistili, že každý jedinec z populace má shodu, je důležité využít náhodného výběru. Představíme-li všechny známé i neznámé vzorky, poukážeme na vlastnosti populace, zároveň odhadujeme, jak se vybraný vzorek může lišit nebo liší v rámci celé populace. Množství směrodatných chyb na spolehlivosti nejsou závislé na míře velikosti populace, ale na struktuře a velikosti vzorku (Disman, 2011)

Stanovení hypotéz

V rámci kvantitativního šetření byly stanoveny tři hypotézy, které budou na základě výsledků hodnocení standardizovaných dotazníků potvrzeny nebo vyvráceny. Prozatímní domněnky se zajímají o samotné vnímání spolku sboru dobrovolných hasičů z pohledu široké veřejnosti jako o nejběžnější a nejčastější působící organizaci v obcích a městech Královéhradeckého

kraje, kde výsledkem je významné přispění k regionálnímu rozvoji. Pro tyto potřeby byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1

Neexistuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

Existuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

Hypotéza č. 2

Neexistuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

Existuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

Hypotéza č. 3

Neexistuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se na kulturní akci pořádané dobrovolnými hasiči.

Existuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se na kulturní akci pořádané dobrovolnými hasiči.

Rozhodnutí o populaci a vzorku

Základní vzorek je ovlivněn relevantní podmínkou dat. Musí se jednat o respondenty, tedy o obyvatele Královéhradeckého kraje, další podmínkou bude věková hranice dotazovaných, kteří jsou starší 18 let. Respondenti budou vybíráni a oslovováni náhodně z řad široké veřejnosti. Pro získání potřebných dat bude osloveno 160 respondentů v obcích Hradec Králové, Jičín, Pecka a Vidonice.

Pilotní studie

Pilotní studie proběhne rovněž na území Královéhradeckého kraje. Studie bude zahájena ještě před samotným kvantitativním šetřením, čímž zjistíme, že požadovaná data od veřejnosti jsou dostupná a známá.

Rozhodnutí o technice sběru informací

Nejvhodnější formou získání dat pro kvantitativní výzkum bude vytvoření dotazníkového šetření.

Konstrukce nástroje pro kvantitativní sběr

Dotazník bude řešit činnost dobrovolných hasičů, která je v povědomí široké veřejnosti v jednotlivých obcích. Dále se bude zajímat o to, do jaké míry má nezisková organizace vliv na rozvoj daného regionů, potažmo obce. Struktura dotazníku bude obsahovat úvodní slovo, informace o daném šetření, z jakého důvodu je požadováno, aby se respondenti zapojili do výzkumu a následné poděkování. Dotazník bude rozdělen do několika částí. V první části se autor bude ptát na základní informace respondentů. V druhé části bude dotazováno na dobrovolné hasiče a jejich zásahovou a záchrannou činnost, třetí část dotazníku se bude zajímat o hasiče jako aktéry regionálního rozvoje v obci. Celkem bude dotazník obsahovat 19 uzavřených otázek a jednu polouzavřenou otázku.

Předvýzkum

Předpokládaným záměrem výzkumu bude zjistit postavení sboru dobrovolných hasičů na veřejnosti ve spojení s rozvojem regionu a životem v obci. Před samotným výzkumem proběhne tzv. předvýzkum, který bude nutný pro ověření použitelnosti a srozumitelnosti utvořených otázek v dotazníku. Předvýzkum proběhne v malém počtu, tedy 20 dotazovaných. Zde bude využita metoda sněhové koule. Výsledkem budou získané informace, ale také stvrzena srozumitelnost otázek.

Sběr dat

Distribuce dotazníků prováděna od srpna 2017. Sběr bude ukončen na konci ledna 2018. K výzkumu bude využito 160 dotazníků, které budou náhodně rozděleny na čtyři sektory – Vidonice, Pecka, Jičín, Hradec Králové. Taktéž bude použita metoda sněhové koule. Každý ze sektoru bude mít ve svém obsahu po 40 dotaznicích.

Analýza dat kvantitativního šetření

Součástí této kapitoly je analýza dat, tato data jsou graficky znázorněna, aby byly ověřeny statické hypotézy, bylo užito výpočtů počítačového programu. Výsledky samotného kvantitativního šetření jsou uvedeny v následující části.

5.1.1. Výsledky kvantitativního šetření

Tato část se bude zabývat o komplexně zpracované názory široké veřejnosti na daný motiv výzkumu. Jak již bylo uvedeno výše, bylo respondentům rozesláno na 160 dotazníků. Každá spádová oblast obdržela 40 kusů dotazníků. Z celkového počtu se navrátilo na 124 tiskopisů značně vyplněných a použitelných. V některých případech proběhlo dotazníkové šetření formou „face to face“. Ostatních 36 distribuovaných dotazníků nebylo navraceno. Součástí výsledků šetření bude grafické vyobrazení u vybraných odpovědí. Samotný dotazník zobrazen v příloze č. 7.

- **Děláte rozdíly mezi profesionálními a dobrovolnými hasiči?**

(Ano x Ne)

Z celkového počtu 124 vyplněných tiskopisů vyplývá, že většina respondentů dělá rozdíly mezi dobrovolnými a profesionálními hasiči. Konkrétně 72 (58 %) respondentů sdělilo, že dělá rozdíly mezi hasiči, zbytek respondentů odpověděl záporně, konkrétně 52 (42 %) dotazovaných nedělá rozdíly mezi hasiči. Z pohledu laika, který v případě potřeby bude vyžadovat pomoc hasičského sboru z důvodu řešení mimořádné události, tak nebude dělat v prvotní situaci rozdíly. V tomto případě laik potřebuje co nejrychlejší pomoc. Z pohledu profesionálního hasiče je tento problém vážnější, jelikož přeci jen jednotky hasičů z povolání umí poskytovat rychleji a efektivněji pomoc nežli dobrovolná jednotka. Taktéž může být problém s výstrojovou kázní nebo vystupováním na veřejnosti dobrovolných hasičů, tím to může být poškozeno jméno Hasičského záchranného sboru.

- **Jste členem sboru dobrovolných hasičů?**

(Ano x Ne)

Na otázku, zda jsou respondenti členy dobrovolných hasičů, odpovědělo celkem 124 dotazovaných. Tato otázka byla důležitá, mohla z části ovlivnit celkový výzkum. V tomto případě 84 (68 %) respondentů nebylo v době výzkumu členem spolku sboru dobrovolných hasičů. Kladně odpovědělo 40 (34 %) dotazovaných. Tento údaj mohl značně ovlivnit zbývající výzkum. Nicméně dotazník byl určen pro širokou veřejnost, nikoliv pro určenou skupinu obyvatel.

- **Mají podle vás dobrovolní hasiči v dnešní době význam?**

(Ano x Ne x Nevím)

Většina respondentů se domnívala, že jsou dobrovolní hasiči důležití. Tato otázka nebyla konkretizovaná. Nebylo tázáno, zda jsou hasiči užiteční po stránce zásahové nebo jako aktéři kulturního života v obci. Kladně odpovědělo 115 (93 %) dotazovaných, záporně se nikdo nevyjádřil, nicméně 9 osob (7 %) si nebylo jisto, zda v dnešní době mají dobrovolní hasiči význam. Může to být nedostatečnou politikou informovanosti v daném regionu. Domnívám se, že populace chápe hasiče jako celek tudíž nedělá rozdíly.

- **Když se řekne „dobrovolný hasič“ co se Vám vybaví?**

(Člověk, který čeká v hasičské zbrojnici, až se rozezní poplach; Člověk, který vykonává záchranářskou práci bez honoráře; Člověk, který zvelebuje a organizuje veřejný život v obci; Člověk, který holduje alkoholu)

V této otázce bylo zjištěno, že nejvyšší zastoupení 74 (60 %) respondentů má odpověď, která chápe dobrovolné hasiče jako určitou skupinu lidí, která vykonává záchranářskou práci bez nároku na honorář. Druhou nejpočetnější odpovědí 36 (29 %) dotazovaných osob byla ta, které chápe hasiče jako organizátory veřejného života v obci. Překvapivě se respondenti vyjádřili k odpovědi, kde hasiče charakterizují jako skupinu osob, která holduje alkoholu 15 (11 %). Následně se nikdo z dotazovaných nevyjádřil k otázce, zda hasiči čekají v prostorách hasičské zbrojnice na možný poplach, na rozdíl od profesionálních kolegů, kteří slouží na směny.

Graf č. 1 – Pojem dobrovolný hasič

Zdroj: vlastní zpracování

- **Je ve Vašem bydlišti aktivní spolek dobrovolných hasičů?**

(Ano x Ne x Nevím)

109 (88 %) dotazovaných, což je nadpoloviční většina osob vnímá sbor dobrovolných hasičů v místě bydliště jako aktivní spolek. Ze 124 dotazovaných občanů nikdo neodpověděl, že by v jejich obci nebyl aktivní spolek dobrovolných hasičů, a z celkového počtu jich 15 (12 %) nevědělo, zda je v jejich bydlišti aktivní spolek dobrovolných hasičů. Opět tato otázka nebyla konkretizovaná, ale pojata obecnou formou dotazovaných občanů.

- **Pomohli dobrovolní hasiči Vám osobně?**

(Ano x Ne)

Celkem 82 (66 %) osob uvedlo, že do doby výzkumu nevyžadovalo pomoc hasičské jednotky, tudíž pomoc od dobrovolných hasičů nebyla třeba. Zbylých 42 (34 %) dotazovaných pomoc hasičů využilo. Laická veřejnost, která potřebovala pomoc při mimořádné události, nerozpoznala, zda se jedná o profesionální či dobrovolnou jednotku. Důvodem jsou identifikační znaky, které jsou na obleku dobrovolného i profesionálního hasiče stejné. Pokud se laik přímo neinformuje, není schopen sám určit typ jednotky. Tato otázka se nevztahovala čistě jen na mimořádnou událost hasičského sboru, ale i na vykonávanou pomoc v rámci rozvoje obce, kdy může dobrovolný hasič v civilním oblečení poskytnout pomoc svému spoluobčanovi – sousedovi a jiným obyvatelům konkrétní obce.

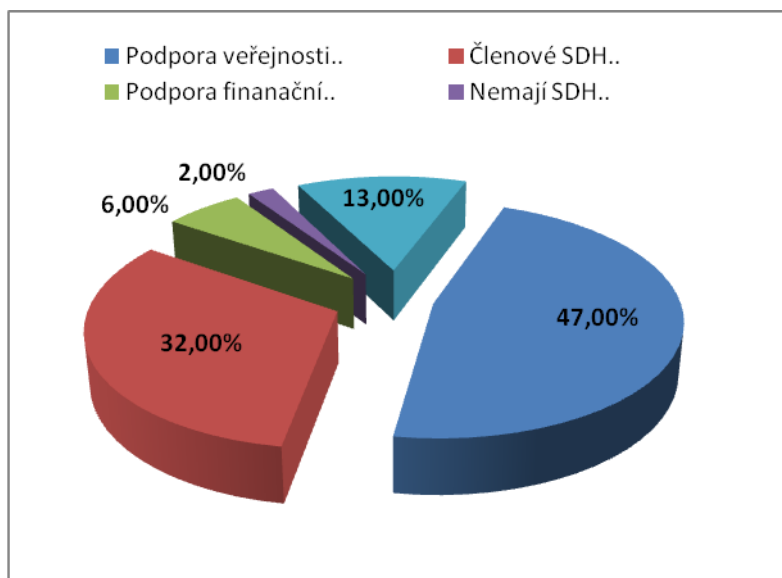
- **Podporujete činnost dobrovolných hasičů ve svém bydlišti?**

(Ano, jsem členem SDH; Ano, zúčastňuji se jejich akcí; Ano, podporuji finančně; Ne, nijak nepodporuji; Ne, v našem bydlišti není spolek dobrovolných hasičů)

Z této otázky vyplynulo, že nejvíce dotazovaných osob s počtem 58, což je 47 % odpovědělo, že činnosti dobrovolných hasičů ve svém bydlišti podporuje tím, že se účastní jejich akcí, například hasičských plesů, dětských dnů, kurzů první pomoci aj. Vzhledem k tomu, že ze 124 dotazovaných osob bylo 40 (32 %) členů dobrovolných hasičů, na tuto otázku odpověděli všichni kladně, že činnost dobrovolných hasičů ve svém bydlišti podporují. 8 (6 %) dotazovaných respondentů podporuje spolek dobrovolných hasičů finančně, ať už dlouhodobě, krátkodobě či jednorázově, což jsou například finanční prostředky na nákup hasičského vybavení pro záchranařskou činnost nebo v rámci pravidelného sponzorského daru do tomboly hasičského plesu. Dva (2 %) občané ve svém bydlišti nemají činný hasičský sbor, tím pádem nemohou nijak podpořit činnosti

dobrovolných hasičů a 16 (13 %) respondentů se staví negativně k podpoře činnosti spolku dobrovolných hasičů.

Graf č. 2 – Podpora dobrovolných hasičů

Zdroj: vlastní zpracování

Zúčastnil (a) jste se nějaké kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči?

(Ano x Ne)

V následující otázce se 93 (75 %) respondentů zúčastnilo kulturní akce pořádané spolkem dobrovolných hasičů, kdy opětovně tato otázka nebyla konkrétně specifikována. Zbýlých 31 (25 %) dotazovaných se nezúčastnilo žádné z akcí pořádaných hasiči. Důvodů může být hned několik, například ve větších městech je více spolků sdružení a organizací, které nabízejí větší kulturní vyžití, naopak v malé obci či vesnici jsou hasiči hlavními organizátory kulturního života.

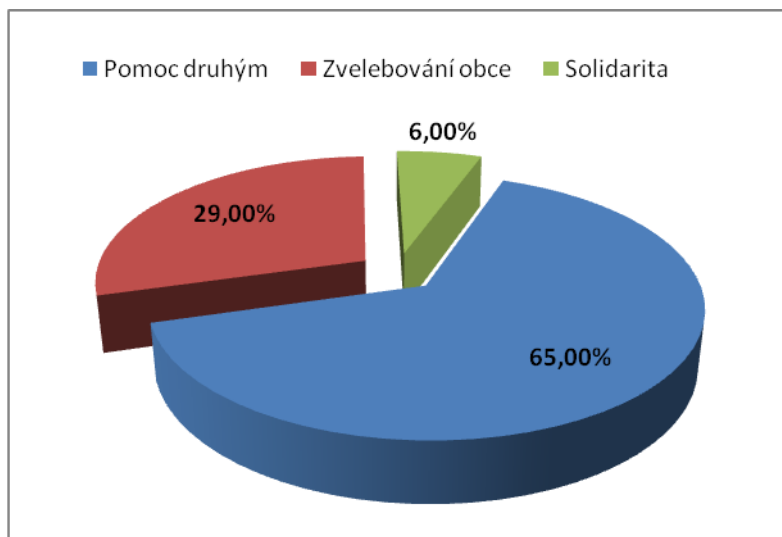
• **Jaká je podle Vás motivace člena sboru dobrovolných hasičů?**

(Pomoc druhým; Solidarita; Finanční prospěch; Zvelebování obce; Žádná)

Jak již víme z předešlých otázek, nemalá část dotazovaných je členy SDH, tím vyloučeno, že hlavním důvodem motivace členů dobrovolných hasičů je pomoc druhým. Celkem tedy 80 (65 %) občanů odpovědělo na požadovanou otázku – pomoc druhým. Překvapivě druhým nejpočetnější zastoupením, ač s razantním poklesem občanů bylo zvelebování obce s počtem 36 (29 %). Lidé chápou činnost dobrovolných hasičů jako zvelebování obce. V neposlední

řadě 8 (6 %) respondentů odpovědělo, že solidarita je určitou motivací a hnacím motorem pro dobrovolné hasiče. Nikdo z dotazovaných osob si nemyslí, že hasiči svou činností vykonávají pro finanční prospěch.

Graf č. 3 – Motivace členů SDH

Zdroj: vlastní zpracování

- **Myslíte si, že dobrovolní hasiči jsou dostatečně financovaná složka ze strany obce/města?**
(Ano x Ne)

Vzhledem ke skutečnosti, že ve výzkumu dotazovaných občanů byli také dobrovolní hasiči, tak ve své podstatě lépe chápou finanční politiku získávání finančních prostředků na činnost a zajištění akceschopnosti než veřejnost, čili 78 (63 %) občanů odpovědělo na dotazovanou otázku pozitivně. I když v posledních letech je prezentováno mnoho dotačních titulů směřovaných na finanční zajištění nebo obnovu techniky a zázemí záchranných složek, tak tedy stále většina dotazovaných včetně neinformované veřejnosti bere financování ze strany obce města negativně, tedy 46 respondentů, což je 37 %.

- **V případě veřejné sbírky např. na nákup hasičského vozidla, přispěl (a) byste?**
(Ano x Ne x Nevím)

Překvapivě se k této dotazované otázce nikdo nepostavil negativně. 68 (55 %) dotazovaných nevědělo, zda by v případě oslovení přispělo finanční částkou na nákup záchranné

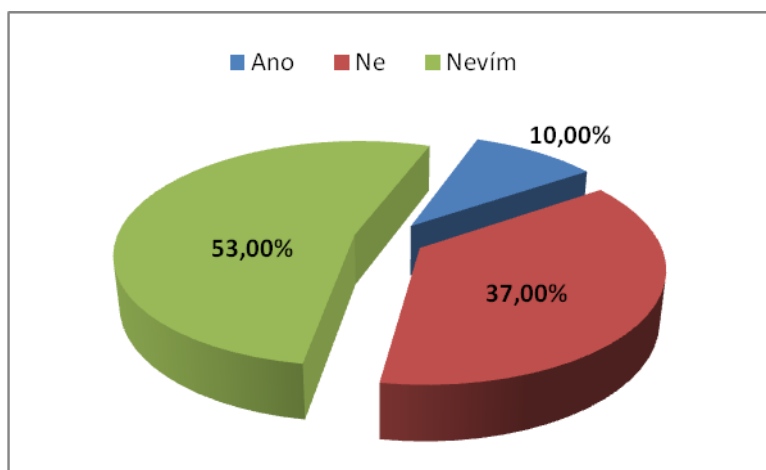
techniky. Téměř stejný počet respondentů, tedy 56 (45 %) dotázaných odpovědělo kladně na výše uvedenou otázku.

- **Myslíte si, že aktuální legislativa v uvolňování hasičů ze zaměstnání v případě poplachu je dostačující?**

(Ano x Ne x Nevím)

Malé procento (10 %), což bylo 12 občanů, si myslelo, že je aktuální legislativa v uvolňování hasičů ze zaměstnání dostačující. Negativně odpovědělo 46 (37 %) občanů. Následně 66 (53 %) dotazovaných do této problematiky nevidí, tím pádem nesdělili jednoznačnou odpověď na danou otázku. Z pohledu autora je toto téma značně problematické. Zaměstnavatelé si neuvědomují, že musí ze zákona uvolňovat příslušníky výjezdových jednotek v případě vyhlášení poplachu. Samotní hasiči se dostávají do konfliktu se svým zaměstnavatelem, kdy zaměstnavatel dá zaměstnanci na výběr, zda dá přednost své práci nebo dobrovolnické práci pod výhružkou ztráty zaměstnání. Tento problém se netýká jenom hasičské organizace, ale například v dnešní době hodně medializované aktivní zálohy, což jsou vojenské jednotky v záloze.

Graf č. 4 – Uvolňování členů SDH ze zaměstnání

Zdroj: vlastní zpracování

- **Má podle Vás význam požární prevence a osvěta obyvatel v požární ochraně?**

(Ano x Ne x Nevím)

Nepřekvapivým výsledkem 100 %, tedy 124 občanů, bere problematiku požární ochrany vážně. Například díky mediální kampani se zvýšil obchod s prodejem požárních hlásičů,

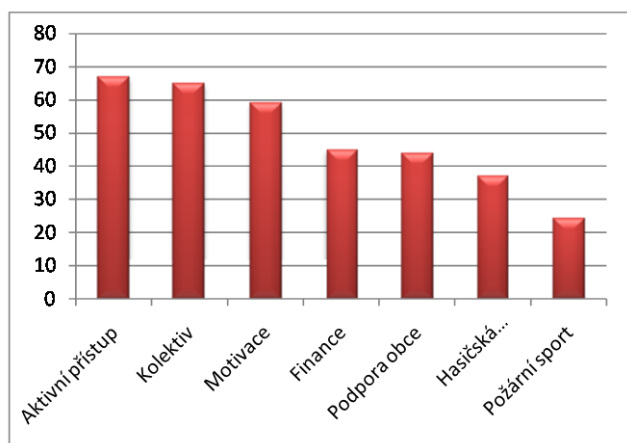
kde si jsou dotazovaní vědomi následků, které může napáchat požár v bytovém či rodinném domě. Taktéž pro děti a mládež je v rámci výuky na základních školách vedena preventivně výchovná činnost v řešeních krizových situací jako program s názvem „Hasík“, kterým je autor závěrečné práce lektorem.

- **Co myslíte, že je důležité pro rozvoj dobrovolných hasičů v obci?**

(Motivace x Finance x Aktivní přístup členů x Požární sport x Kolektiv x Podpora obce x Hasičská technika x Nevím)

V této otázce si dotazovaní mohli vybírat z více odpovědí. Nejvyšší zastoupení měl aktivní přístup členů 67 a dobrý kolektiv lidí s počtem 65. Dalšími důležitými aspekty byla motivace (59) a chuť rozvíjet činnost ve spolku s celkovým počtem. Důležitou složkou pro jakýkoli spolek je finanční zabezpečení, což odpovědělo celkem 45 občanů. Taktéž podpora obce (44) je důležitým bodem pro rozvoj spolku. Nedílnou součástí je hasičská technika (37), která může v jistém slova smyslu zvýšit zájem potencionálních členů dobrovolného spolku. Z praxe je dokázáno, i autor se domnívá toho, že čím je technika modernější, tím se zvyšuje zájem nových členů SDH. Vůbec nejnižší zastoupení ve výše uvedené otázce měl požární sport s počtem 24.

Graf č. 5 – Rozvoj SDH v obci

Zdroj: vlastní zpracování

- **Je podle vás důležité mít v SDH družstvo mladých hasičů (děti)?**

(Ano x Ne x Nevím)

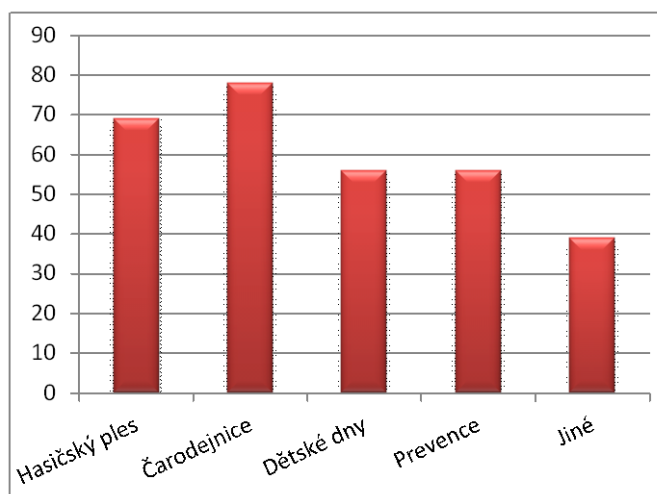
Většina respondentů odpověděla převážně kladně, celkem 103 což je 83 %. Méně občanů čili 21 respondentů (17 %) se jednoznačně k problematice nevyjádřilo. Z pohledu autora, je důležité vést kroužek mladých hasičů zajímajících se o téma hasičské problematiky. Je to pro rodiče finančně nenáročný kroužek, ve kterém se děti naučí základy ze zdravotní pomoci, z prosté „hasičiny“, ale i řešení krizových situací, nicméně tato aktivita je velice časově náročná pro vedoucí oddílu hasičů. Je třeba podporovat mládež, tudíž novou nástupnickou generaci, která převezme spolkovou i záchrannou činnost po současných aktivních členech. Pokud se nebude podporovat mládež, je zřejmé, že spolek dobrovolných hasičů nebo jakýkoli jiný spolek, který nevychová mládež, v budoucí době zanikne, protože za sebe nebude mít nástupce.

- **Jaké kulturní akce pro Vás v obci/městě organizují hasiči?**

(Preventivně výchovná akce x Ples x Dětský den x Pálení čarodějnic x Jiné)

Na tuto otázku mohli občané odpovědět dle svého uvážení. Největší atraktivitě se těšil hasičský ples, na který odpovědělo 96 občanů. Další nejvíce zastoupenou akcí pořádanou hasiči je pálení čarodějnic s celkovým počtem 78 odpovědí dotazovaných. Dětské dny jsou často spojovány s preventivní výchovnou akcí, tudíž jsou na stejné úrovni a popularitě (56). Na 39 občanů obcí se zúčastnilo jiných kulturních a prezentačních akcí pořádanými hasiči.

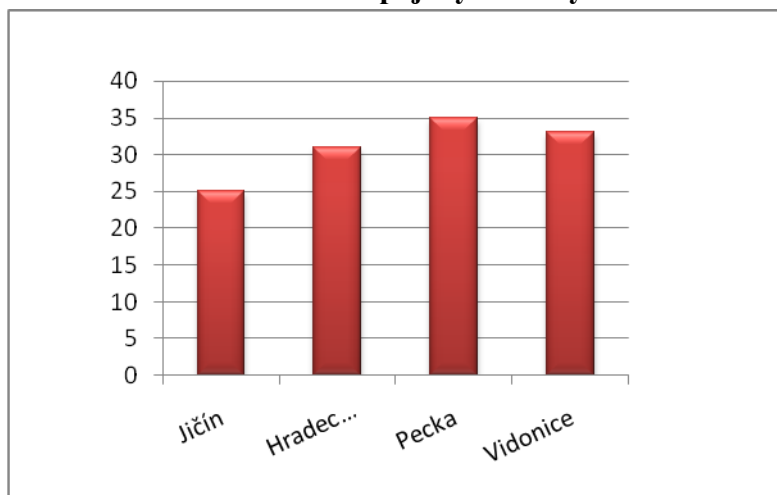
Graf č. 6 – Kulturní akce v obci

Zdroj: vlastní zpracování

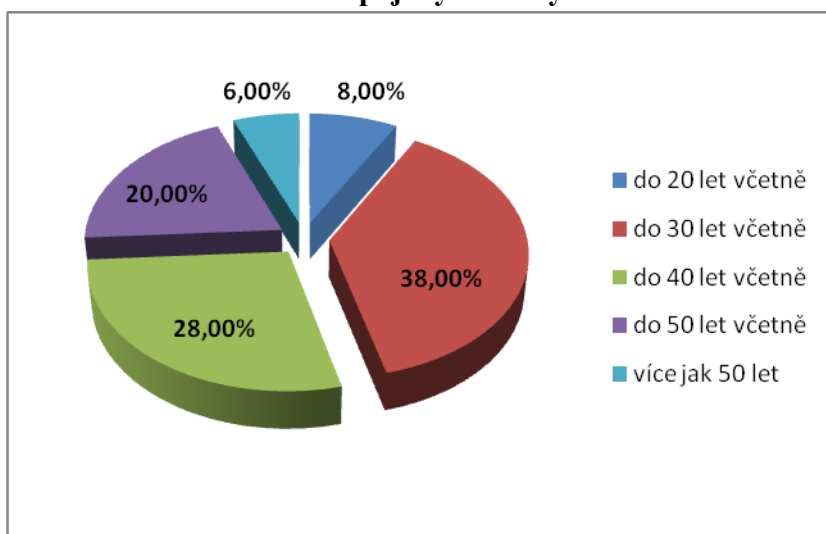
Rozborem dotazníků bylo zjištěno, že se výzkumu zúčastnilo 75 (60 %) mužů a 49 (40 %) žen. Vybraný vzorek byl zastoupen ve všech čtyřech spádových oblastech na území Královéhradeckého kraje, tím byla spojena důležitá podmínka výzkumu. Nejvíce tiskopisů bylo odevzdáno v obci Pecka (36 kusů což je 29 %), poté v obci Vidonice s počtem 32 dotazníků což je 26%, v krajském městě, konkrétně v Hradci Králové, se výzkumu zúčastnilo 31 respondentů (25%) a nejméně vyplněných dotazníků bylo ve městě Jičín, kde se do výzkumu zapojilo 25 dotazovaných, což je 20% z celkového součtu. Nejpočetnější zastoupení z hlediska věku měla kategorie do 30 let. Konkrétně, 47 (38 %) respondentům bylo do třiceti let, kteří se ochotně zúčastnili výzkumu, dále 35 (28 %) dotazovaných byli v kategorii do 40 let včetně, 25 (20 %) občanů do 50 let včetně, deseti (8 %) účastníkům výzkumu bylo do 20 let včetně a 7 (6 %) respondentům bylo více jak 50 let. Název obce, ze kterého byli respondenti, byl zaměřen z důvodu určení a zjištění velikosti obce. Největší zastoupení v oblasti vzdělání měli respondenti, kteří měli dokončené SŠ vzdělání (56 osob což je 45 %), následně osoby s vyučením (47 osob což je 38 %) a menší zastoupení měli respondenti s vysokoškolským vzděláním (15 osob což je 12 %), naopak nejnižší účast na výzkumu měli osoby se základním vzděláním (6 osob což je 5 %).

Graf č. 7 – Počet občanů zapojených do výzkumu

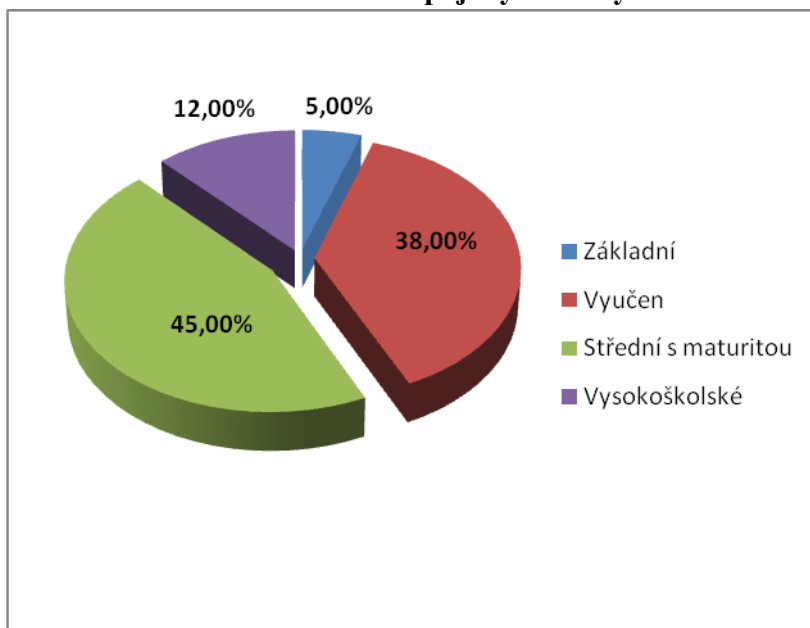
Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8 – Věk občanů zapojených do výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9 – Vzdělání občanů zapojených do výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.2. Statistická analýza

V rámci statistické analýzy byly stanoveny hypotézy H0 a H1, které byly potvrzeny pomocí statistické metody chí-kvadrantu, na hladině významnosti 5% a 10%, která byla využita při vyhledávání kritické hodnoty ve statistických tabulkách. Nalezená hodnota byla porovnána s vypočteným výsledkem a byla přijata nebo zamítnuta hypotéza

Hypotézy H0 a H1 byly stanoveny na základě kvantitativního šetření formou dotazníku. V hypotéze č. 1 byli respondenti rozděleni na muže a ženy, kdežto v hypotézách č. 2 a č.3 bylo kritériem rozdělení respondentů dle vzdělání, které bylo dále rozděleno na nižší a vyšší vzdělání. Do kategorie nižšího vzdělání patřili respondenti se základním vzděláním a vyučením, do kategorie vyššího vzdělání byly zařazeni respondenti se středním a vysokoškolským vzděláním.

Hypotéza č. 1

H1: Existuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

H0: Neexistuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

Tabulka č. 9 – Očekávané četnosti (Otázka č. 6)

Pohlaví	Členství SDH				Celkem
	ANO		NE		
	Skutečná	Očekávaná	Skutečná	Očekávaná	
Žena	6	15,81	43	33,19	49
Muž	34	24,19	41	50,81	75
Celkem	40	40	84	84	124

Zdroj: vlastní zpracování

Na hladině významnosti 5%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 14.859$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 3.841$

Na hladině významnosti 5 % byla nulová hypotéza (H0) zamítnuta, čímž byla potvrzena hypotéza H1, která říká, že existuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

Na hladině významnosti 10%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 14.859$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 2.706$

Na hladině významnosti 10% byla nulová hypotéza (H0) zamítnuta, čímž byla potvrzena hypotéza H1, která říká, že existuje závislost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů.

Hypotéza č. 2

H1: Existuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči.

H0: Neexistuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči.

Nižší: základní a vyučen

Vyšší: střední s maturitou a vysokoškolské

Tabulka č. 10 – Očekávané četnosti (Otázka č. 12)

Vzdělání	Zúčastnění kulturní akce				Celkem
	ANO		NE		
	Skutečná	Očekávaná	Skutečná	Očekávaná	
Nižší	41	39,75	12	13,25	53
Vyšší	52	53,25	19	17,75	71
Celkem	93	93	31	31	124

Zdroj: vlastní zpracování

Na hladině významnosti 5%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 0.275$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 3.841$

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H0) nezamítáme, čímž potvrzuje , že neexistuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči.

Na hladině významnosti 10%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 0.275$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 2.706$

Na hladině významnosti 10 % nulovou hypotézu (H0) nezamítáme, čímž potvrzuje , že neexistuje závislost mezi vzděláním a zúčastněním se kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči.

Hypotéza č. 3

H1: Existuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

H0: Neexistuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

Nižší: základní a vyučen

Vyšší: střední s maturitou a vysokoškolské

Tabulka č. 11 – Očekávané četnosti (Otázka č. 5)

Vzdělání	Zúčastnění kulturní akce				Celkem
	ANO		NE		
	Skutečná	Očekávaná	Skutečná	Očekávaná	
Nižší	28	30,77	25	22,23	53
Vyšší	44	41,23	27	29,77	71
Celkem	72	72	52	52	124

Zdroj: vlastní zpracování

Na hladině významnosti 5%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 1.038$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 3.841$

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H0) nezamítáme, čímž potvrzuje , že neexistuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

Na hladině významnosti 10%

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: $G = 1.038$

Kritická hodnota: $\chi(1-\alpha)$; $df = 2.706$

Na hladině významnosti 10 % nulovou hypotézu (H0) nezamítáme, čímž potvrzuje , že neexistuje závislost mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče.

Výše uvedené výsledky statistických hypotéz vypovídají, že existuje spojitost mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů. Převážná většina dotazovaných respondentů, jenž byli členy spolku dobrovolných hasičů, byli mužského pohlaví. Výsledkem druhé hypotézy vyplynulo, že respondenti se zúčastňují kulturních akcí bez rozdílu vzdělání. Posledním výsledkem stanovené hypotézy, bylo zjištěno, že respondenti nedělají rozdíly mezi dobrovolnými a profesionálními hasiči, nezávisle na tom, jakého jsou dotazovaní vzdělání.

5.2. Kvalitativní šetření

Pro kvalitativní strategii výzkumu bude zvolena metoda polostrukturované interview, vedená s několika představiteli dalších neziskových organizací působících v Královéhradeckém kraji. Polostandardizované interview jsou předem připraveny určité otázky, které se kladou ve stejném pořadí, ale badateli je dovoleno je rozvinout a dát prostor dotazovanému k širším odpovědím (Majerová et al., 2008). V následném výzkumu bude náhodně vybráno šest organizací, které mají celorepublikovou působnost, s jejichž předními představiteli bude veden dialog.

Výzkumné šetření proběhne v katastru městyse Pecka. Důvodem vybrání byly parametry počtu obyvatel v oblasti, počtu neziskových organizací v obci, výši rozpočtu na neziskové organizace, vysoký počet dětí a mládeže zapojených do činnosti neziskových organizací aj.

Dále, aby byl zajištěn protipól vůči dobrovolnickým organizacím, bude tázán náhodný představitel správního zřízení města či obce v podobě starosty nebo zastupitele obce neboli statutární orgán. Do těchto dvou protipólů bude zasahovat sponzor/ dárc, který nezávisle na politické či jiné angažovanosti podporuje neziskovou organizaci svými finančními prostředky. Všem zúčastněným aktérům z neziskových organizací budou položeny stejně formulované otázky. Před samotným výzkumem proběhne pilotáž, která se bude soustředit na činnost dané neziskové organizace. Budou vybrány organizace, které mají

celorepublikovou působnost, mimo jiní působí v katastru městyse Pecka, kde jejich členskou základnu tvoří dobrovolníci. Bude se jednat o:

- Klub českých turistů
- Česká obec sokolská
- Český rybářský svaz
- Český svaz včelařů
- Českomoravská myslivecká jednota
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Konkrétně budou dotazováni vrcholní představitelé výše uvedených organizací, kteří disponují širokou škálou informací a všeobecného přehledu nutného ke kvalitativnímu výzkumu. Zpravidla budou osloveni předsedové a velitelé zájmových spolků. Zúčastnění představitelé budou seznámeni s tématem diplomové práce a následně jim budou předloženy požadované otázky k získání potřebných informací, které jim budou představeny v podobě polostandardizovaného rozhovoru. Během rozhovoru s dotazovanými budou pokládány vedlejší otázky, z důvodu konkrétnosti a smysluplnosti odpovědí. Všichni dotazovaní budou ústně informováni, že veškeré informace, které poskytnou při dotazovaném rozhovoru, budou použity pouze pro potřeby diplomové práce (Hendl 2005). Veškeré informace, co se týkají charakteristiky jednotlivých neziskových organizací z celostátní působnosti, budou čerpány z oficiálních internetových zdrojů. Šetření bude mít za cíl zjistit, z jakého pohledu je chápána organizace sboru dobrovolných hasičů na regionální rozvoj z pohledu představitelů jiných neziskových organizací. Dále na jaké úrovni a při jakých příležitostech je provázána spolupráce mezi sbory dobrovolných hasičů a neziskovými organizacemi v obci či městě.

Před samotným kvalitativním výzkumem bude provedena pilotáž s jedním z členů neziskových organizací. Posléze budou upraveny otázky rozhovoru směřující k získání potřebných dat a údajů pro finální výzkum. Pomocí polo-strukturovaného rozhovoru získáme spolehlivá a srovnatelná data kvalitativní povahy (Bernard 2006, 212). Kvalitativní rozhovor bude rozdělen na dvě části. V první části těchto rozhovorů se bude tazatel zajímat o základní informace o organizaci tázaného představitele a v druhé části interview budou předloženy otázky, týkající se spojitosti dobrovolného hasičství s jejich organizací. Rozhovory jednotlivých informátorů budou probíhat na předem smluvených místech a průměrná délka interview bude odhadem trvat necelou hodinu. Struktura otázek s představiteli zájmových spolků bude k dispozici v příloze č. 8 a rozhovory s představitelem místní samosprávy a se sponzorem podporující hasiče zobrazen v příloze č. 9. Veškeré informace z rozhovorů

budou zaznamenávány pomocí aplikace v mobilním telefonu. Následovat bude přeformulování a zpracování veškerých získaných informací. Celou skupinu šesti informátorů z řad neziskových organizací budou tvořit muži od 32 let do 66 let. Jedná se o vrcholné představitele místních organizací (Tabulka č. 12). Cílem kvalitativního šetření bude zjistit a identifikovat: **Jaké jsou vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje?**

Tabulka č. 12. - Představení informátorů

Dotazovaná dobrovolnická organizace	Funkce informátora ve spolku/ organizaci
Klub českých turistů	Předseda KČT, oddíl Pecka
Česká obec sokolská	Zástupce starosty ČOS , TJ Harant Pecka
Český rybářský svaz	Předseda ČRS, spolek Pecka
Český svaz včelařů	Zástupce předsedy ČSV, spolek Pecka
Českomoravská myslivecká jednota	Zástupce předsedy ČMJ, Sýkornice Pecka
Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	Velitel sboru dobrovolných hasičů Pecka
Ostatní dotazovaní	Funkce informátora
Orgán samosprávy	Starosta městyse Pecka
Sponzor neziskové organizace	Manažer firmy

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.1. Výsledky kvalitativního šetření

Následující otázky byly předloženy čelním představitelům neziskových organizací, které působí na území Královéhradeckého kraje. Byly tak realizovány rozhovory, kde každý z představitelů měl stejně položené otázky týkající se jejich organizací, náboru nových členů, financování činnosti organizace, a otázky, které byly zaměřeny na vnímání organizace samotné ve spolupráci s hasičskými sbory. Pro představitele v podobě orgánu místní samosprávy a sponzora byly utvořeny otázky, tak aby korespondovaly s daným tématem, ale také, aby byly uzpůsobené pro jejich danou činnost. Výsledky těchto dvou specifických rozhovorů uvedeny níže.

- **Kolik vaše organizace/spolek má členů?**

Výzkumem bylo zjištěno, že největší zastoupení, co se týče počtu členů má, Česká obec sokolská v obci Pecka se 100 členy. Zajímavým zjištěním byl fakt, že téměř polovinu členské základny tvoří děti od věku 3 do 18 let. Velitel hasičů z SDH Pecka sdělil, že jejich členskou základnu tvoří na 73 členů, ale zde nepracují s dětmi. Členem spolku se tak může stát dítě až od patnácti let. Silným spolkem je také Klub českých turistů, jejich počet členů čítá téměř 50 dospělých osob včetně dětí, kteří tvoří polovinu spolku. Menší personální zastoupení mají včelaři, jejich spolek čítá 40 členů včetně mládeže. Včelaři mají zastoupení ve všech věkových kategoriích. Malé spolky, jako jsou myslivci a rybáři, mají do deseti členů. Myslivci ani rybáři nevedou dětský oddíl.

- **Jak vysoká, je dle Vašeho názoru aktivita spolku v místě Vašeho bydliště?**

Každý z dotazovaných se ve svých odpovědích lišil. Například myslivci ze spolku Sýkornice pořádají jen hony, nikoliv plesy a jiné aktivity. Samozřejmě se starají o regulaci divoké zvěře v přírodě. Je to také dáno nejen velikostí jejich členské základny, ale také věkovým průměrem, který se zastavil na čísle 62. Rybáři ze spolku Pecka pořádají každoročně dvě soutěže zaměřené na samotné rybaření, taktéž provádějí výlovy rybníků. Včelaři si pracují na svých včelstvech, v obci Bukovina obecní úřad pořádá každoroční jarmark, kde členové prodávají své výrobky. Také jednou za rok pořádají včelařský ples, který zastřešuje okresní organizace, v tomto případě spolek v Jičíně. Spolek turistů díky dětské členské základně realizuje řadu kulturních akcí, ať už to jsou výlety, poznávací zájezdy nebo dětské dny. Zástupce ČOS sdělil, že jejich aktivita spočívá v pořádání sokolských sletů, tanečních zábav nebo každoročně pořádají ve spolupráci s dobrovolnými hasiči dětský den. Sbor dobrovolných hasičů v Pecece je dle velitele velice aktivním spolkem v obci. Každoročně místní hasiči pořádají ples, dvě taneční zábavy, dětský den, Mikulášskou nadílku, různá školení v první pomoci nebo preventivně výchovné akce pro veřejnost v oblasti požární techniky.

Dále zajišťují požární dozor na různých kulturních akcích. Jejich zásahová jednotka je aktivní složkou IZS. Příslušníci jednotky vykonávají odborná školení, stáže a výcviky.

- **Jakým stylem se snažíte rekrutovat nové členy do vašeho spolku?**

V rekrutaci neboli náboru nových členů do jejich spolků se představitelé dosti lišili. Vzhledem k časové vytíženosti se nováčci do dobrovolnických organizací nehrnou. V řadě případů se spolky snaží získat nové členy díky své práci, kterou prezentují na

veřejnosti, takto například rekrutují nové členy turisté. Hasiči jsou na tom velice podobně, prezentují se na webových stránkách, v rámci preventivně výchovných akcí se snaží oslovovat nové potencionální členy. Dalším důvodem, proč nechtějí být členy spolku, jsou vysoké finanční nároky. Například myslivci hledají nové členy jen stěží, jelikož zakoupením střelné zbraně, oblečení a dalšího příslušenství se může konečná cena vyšplhat do desítek tisíc korun. Navíc na střelnou zbraň je třeba zbrojního průkazu, který je v dnešní době značně problémové získat. Podobně na tom jsou včelaři, kteří ke své činnosti potřebují celou řadu vybavení a zařízení jak pro chov včelstev, tak i pro finální úpravu medu. V tomto případě se samotný stát snaží včelaře ve svých aktivitách podporovat různými dotacemi pro začínající včelaře, jelikož je třeba zajistit pravidelné opílování, aby byl zajištěn přírodní koloběh. Naopak rybáři nové členy nehledají, a tak neprobíhá žádná jejich náborová kampaň.

▪ **Žádáte na činnost spolku nějaké příspěvky, granty či dotace?**

Financování na činnost spolků je třeba rozdělit na dvě kategorie, jedna kategorie žádá o příspěvky, naopak druhá kategorie žádné žádosti o finanční podporu nepodává, členové si hradí činnost ze svých zdrojů. Konkrétně ČOS se snaží každý rok získat finance. Především se v první řadě obrací na obecní úřad, který zajišťuje finanční nebo materiální podporu, ať už kulturní nebo sportovní akce. Velkou odměnou je podpora obce v rámci poskytování prostor, daří se jim získávat i sponzorské dary, které poskytují malé firmy ale i živnostníci, také se daří získávat peníze z dotačních programů na činnost. Pakliže pořádají kulturní akci, tak případné zisky zůstávají ve spolku. Velmi podobně na tom jsou hasiči, kteří mají svou záložku v rozpočtu obce. Taktéž pomáhá úřad městyse s financováním jejich vybavení. Každoročně žádají o dotace jak krajské, tak státní. Zisk z kulturních akcí zůstává v pokladně spolku. Následně může spolek za získané peníze zakoupit svým členům například slavnostní uniformy, sportovní dresy nebo další drobné vybavení. Velkou měrou přispívají sponzoři, buď materiální nebo finanční, konkrétně třeba na tombolu hasičského plesu nebo na oslavy výročí sboru. KČT také každoročně žádá o finanční injekci, například aby mohl uspořádat tajný výlet nebo na stavební opravy své klubovny. Turisté také žádají o pomoc obecní úřad, krajský úřad nebo drobné sponzory. Včelařský spolek dle rozhovoru nežadá o granty či dotace, každý člen si žádá sám za sebe nikoliv za organizaci. Myslivci a rybáři si pokryjí svou činnost ze svých osobních prostředků, nežadají tedy o pomoc jiné instituce.

▪ **Co pro Vás znamená pojem dobrovolný hasič ve Vaší obci/ městě?**

Na tuto otázku většina představitelů odpověděla kladně. Z odpovědí vyplývá, že dobrovolný hasič je tzv. pravou rukou starosty, kterou v případě potřeby může povolát. Pod pojmem dobrovolný hasič se předseda rybářského spolku vyjádřil, že hasič je další člověk přes kulturní dění v obci, sport, ale také zásahovou činnost. Zástupce předsedy ČMJ specifikoval dobrovolného hasiče jako užitečného člověka pro obec, na kterého by mělo být spolehnutí v případě katastrofy. Turisté definují hasiče jako dalšího pomocníka v rámci dění v obci. Zástupce sokolů vidí v dobrovolných hasičích snahu o spolupráci, dále hasiče vidí jako dobrého partnera. Následně je pro obec velkou oporou v případě živelných katastrof, kdy neodmyslitelně patří do obce a jejího dění.

▪ **Jsou ve Vaší organizaci členky nebo členové hasičského sboru?**

Velice často se stává, že dobrovolní hasiči jsou zároveň členy jiných spolků. Z časového hlediska je to velice náročné. Buď se daná osoba věnuje více jedné organizaci, nebo méně té druhé. Výsledek je takový, že je například osoba aktivní u sboru dobrovolných hasičů, ale zároveň nečinný člen spolku turistů. Spolky velice často rozlišují členy na aktivní a neaktivní, kteří platí jen členské příspěvky. Představitel myslivců neviduje ve svém spolku ani jednoho člena hasičského sboru narozdíl od KČT, kde jsou hasiči součástí organizace, ale jsou méně činní. Včelaři ve svých řadách mají na deset členů SDH. Dále u spolku ČRS jsou víceméně všichni členové dobrovolnými hasiči a tzv. rybařinu berou jako odpočinkovou aktivitu. V neposlední řadě představitel Sokola sdělil, že v jejich řadách jsou hasiči, kterých však není mnoho.

▪ **Jsou hasiči ve Vaší obci nositeli kulturního života?**

Jak již bylo zmíněno velitelem hasičů v Pecce, jejich spolek je velmi aktivním, dalo by se říci nejaktivnějším v obci. Takže tvrzení, zda jsou hasiči v městyse Pecka nositeli kulturního života, je pravdivé. Myslivci deklarovali, že v podstatě hasiči v Pecce kromě TJ Harant jsou jediným aktivním spolkem, tedy jedinými organizátory. Představitel rybářů sdělil, že by toto tvrzení mohlo sedět, jelikož v obci Pecka pořádají plesy, zábavy, pálení čarodějnic atd. Spolek včelařů je více méně přesvědčený, že se hasiči starají o kulturu, navíc organizují kroužek mladého hasiče. Jelikož zástupce předsedy ČVS není dobrovolným hasičem, tak nemůže být konkrétní, protože do problematiky nevidí. Sokolové si myslí, že hasiči jsou v jejich obci nositeli kulturního života, a mělo by to i tak být, mají své tradiční akce, od plesů až po akce poučné jako je zdravověda. Jejich aktivita je velice dobrá, navíc byl obnoven kroužek hasičů.

Díky místním hasičům se obnovují i tradiční akce jako jsou jarmarky nebo masopust. V jistém slova smyslu udržují v obci zvyklosti a tradice. KČT souhlasí s tvrzením, že hasiči jsou nositeli kulturního života, některé akce jsou pořádány společně.

- **Máte nějakou zkušenost se spoluprací se spolkem dobrovolných hasičů ve Vaší obci? (jestliže ano, jakou?)**

Jak již bylo zmíněno, oddílu turistů jsou místní hasiči nápomocni. Sokol má s hasiči velkou zkušenost, vždy je od hasičů pomoc materiální, také se snaží pomoci ve svém volném čase. Spolupráce je výborná i s obcí a ta je dostatečně podporuje. Myslivci v případě potřeby dobrovolné hasiče využívají při svých honech jako honce, takže jistá spolupráce mezi spolky také je. Rybáři zase používají požární nádrž nebo využívají techniku, kterou disponují hasiči, například plovoucím čerpadlem, hadicemi atd. Taktéž pro své výroční členské schůze využívají hasičské klubovny. Včelaři nemají žádnou zkušenost se spolkem hasičů v obci. Naopak dobrovolní hasiči z Pecky spolupracují s tělovýchovnou jednotou při zapůjčování fotbalového hřiště na nácviky požárních útoků hasičského sportu nebo s Českým červeným křížem při školení v první pomoci. Tato spolupráce je na vysoké úrovni.

- **Myslíte si, že jsou hasiči ve Vaší obci dostatečně financováni ze strany obce/města na zabezpečení požární ochrany?**

Představitel myslivců do problematiky nevidí, nicméně si myslí, že hasiči jsou dostatečně financováni. Představitel rybářů je zároveň členem zastupitelstva a je přesvědčen, že hasiči jsou dostatečně financováni. Obecní úřad se snaží, ale je to otázka financí. Z pohledu předsedy KČT je zřejmé, že ze strany obce není dostatečná podpora, i když je nápomocná. Ze strany státu by podpora mohla být vyšší, a to také i ze strany profesionálních hasičů. Respondent spolku včelařů nedokáže odpovědět. Naopak spolek Sokola vidí podporu hasičů jako dostatečnou, i v rámci různých žádostí o dotace se podařilo získat automobil pro 5 osob, který je přínosem jak pro celý sbor, tak i pro konání kroužku mladého hasiče. Jezdí s ním na soutěže, školení, ale slouží i pro ostatní spolky a taktéž pro školku a školu. Z pohledu velitele dobrovolného hasičského sboru v Pece je podíl obecního úřadu ucházející. Ale bohužel si musí často hasiči dotační tituly vyplňovat sami, taktéž je to se sháněním dalších potřebných finančních prostředků na vybavení výjezdové jednotky. Podpora zastupitelstva je velice komplikovaná. Hlavním faktem může být nezáměr samotných zastupitelů.

- **Myslíte, že by hasiči ve vašem bydlišti měli něco zdokonalit? (vybavení, kulturní akce..)**

Velice stručně na tuto otázku reagovali představitelé myslivců a turistů, kteří jasně sdělili, že je pořád co zdokonalovat. Zástupce včelařů si myslí, že hasiči pro obec toho dělají hodně a je tedy i spokojen. Představitel rybářů řekl, že je důležité zapojit střední generaci, jelikož je zde, jistý útlum činnosti spojený se zakládáním rodin atd., navíc činnost je velice časově náročná. Sokol vidí problém v zázemí hasičů, které není adekvátní dnešní době, a vidí to jako problém do budoucna.

- **Myslíte si, že je dostatečně oceněna jejich dobrovolná práce pro druhé?**

Zástupce předsedy ČMJ si myslí, že nedostávají žádná ocenění za svou práci, dále bohužel do problematiky nevidí. Stejného názoru byli i včelaři. Rybáři si myslí, že určitě ano. Jelikož, určité ocenění vnímá v hodnocení na výroční členské schůzi, odměna jubilentů, poděkování vedoucím kroužku mladého hasiče atd. Naopak představitelé KČT a ČOS to vidí jinak. Myslí si, že je to vše otázka času a peněz, ale jsou chvíle a místa, kde to člověk musí dělat pro radost, a ne pro peníze, to zaplatit nelze. Jejich činnost je vnímána dost automaticky a určitě by stálo za to poděkovat veřejně za projevenou snahu a práci. Jejich práce je ohodnocena velice špatně. Vše hasiči dělají ve svém volném čase a zadarmo.

Rozhovor s představitelem místní samosprávy a se sponzorem, podporující hasiče

- **Představte prosím Vaší instituci či firmu.**

Na danou otázku odpověděla starostka městyse Pecka, která je ve funkci již 12 let. Městys Pecka má spolu s dalšími sedmi vesnicemi téměř 1300 obyvatel. Roční rozpočet městyse je kolem 23 miliónů korun. Městečko má základní sociální vybavenost, je také oblíbeným místem pro turisty. Největším lákadlem je hrad Pecka a blízké koupaliště s kempem, který každoročně získává první místa v soutěži kempy roku. Městys Pecka je zřizovatelem JPO kategorie III. V místě funguje několik neziskových organizací včetně hasičů. Druhým respondentem je manažer dřevozpracující firmy, která působí v katastru obce Pecka. Roční obrat je v řádech několika miliónů korun. Firma má do deseti zaměstnanců. Tato firma je zároveň podporovatelem dobrovolných hasičů.

- **Co pro Vás znamenají dobrovolní hasiči?**

Pro starostku dobrovolní hasiči znamenají mnohé. Jsou tzv. pravou rukou starosty. Hasiče chápe jako obětavé a velice aktivní osoby, kterým není lhostejný osud druhých. Sama paní starostka je, sice neaktivní, členkou místního SDH již řadu let. Dále si cení odvedené dobrovolné práce jak v rámci zásahové činnosti, prevence, tak i veřejného života, kde se samotní hasiči zúčastňují jako organizátoři řady kulturních akcí v obci. Propagují své městečko v dobrém světle. Z pohledu manažera je zřejmé, že má dosti podobný názor jako vedoucí orgán místní samosprávy. Sdělil, že si velice váží těchto ochotných lidí, kteří bez nároku na jakýkoliv honorář obětují mnohé, často i své zdraví.

- **Jaká je z Vaší strany podpora dobrovolných hasičů?**

Sponzor sdělil, že se snaží ve svých možnostech maximálně podpořit činnost jak materiálně, tak i finančně. Konkrétně například při pořádání hasičských plesů daruje sponzor do tomboly balík palivového dřeva nebo finančně podporuje nákup hasičského vybavení, například v nedávné době podpořil finanční částkou výrobu sportovních dresů. Má to ale i druhou, negativnější stránku, jelikož podporuje více hasičských sborů, konkrétně je to kolem šesti až sedmi organizací, včetně fotbalistů nebo turistů, což je značně materiálně a finančně náročné, jelikož chce, alespoň z části, vyhovět všem spolkům. Úřad městyse Pecka se snaží také podporovat všechny spolky a organizace. Každý rok vypisuje programy na podporu neziskových organizací, kde si každá z organizací může zažádat o malý finanční příspěvek. Stejně tomu tak je i u sborů dobrovolných hasičů, kde v katastru Pecka funguje na osm hasičských spolků. Mimo jiné je hasičský spolek ve vesnicích jedinou činnou organizací. Z toho důvodu je třeba alespoň z části podpořit spolek například zakoupením hadic či jiného náčiní. Nebo úřad vypomáhá v pořádání kulturních akcí ve vesnici, kde bezplatně zapůjčí například party stan nebo daruje tombolu na hasičský ples. Jak již bylo uvedeno, městys Pecka je zřizovatel i jednotky požární ochrany, kde je její povinností zajistit po stránkách materiální, finanční i personální chod výjezdové jednotky. Hasiči jako celek mají svoji samostatnou položku v rozpočtu obce.

- **Jakou formou dobrovolné hasiče podporujete? Finanční, materiální?**

Jak již dotazovaní sdělili výše, tak oba subjekty spolek podporují jak materiálně, tak i finančně.

- **Jaká je komunikace mezi Vámi a spolkem hasičů?**

Dotazovaní respondenti na tuto otázku reagovali velice pozitivně, z jejich pozdějšího vytěžení bylo zjištěno, že pokud byla potřeba pomoc z jedné nebo druhé strany, tak bylo vyhověno a zase naopak. Například starostka odpověděla, že vždy, pokud bylo hasičů třeba, tak hasiči provedli vše potřebné. Poté, když spolek potřeboval nové vybavení, začala se řešit jeho realizace. Jak sponzor, tak orgán obce zastávají heslo: „jak vy, tak my“.

- **Jaký užitek má Vaše instituce či firma z podpory dobrovolných hasičů?**

Firma sponzora má díky své podpoře dohodu o reklamě. Příkladem může být pořízení nových sportovních dresů, kde na samotném dresu je logo firmy, nebo při pořádání hasičského plesu jsou všichni sponzoři sepsáni do seznamu, který je viditelný na stolech hostů při pořádání této akce. Taktéž prezentace firmy na webových stránkách nebo v novinových člancích. Podobně tomu tak je i u statutární instituce. Hasiči aktivně udržují své webové stránky stejně tak sociální síť, kde jsou uvedeni aktéři vyzdvižení. Výsledkem je opět prezentace a reklama daného subjektu.

Tabulka č. 13 - Shrnutí kvalitativního šetření

Klíčová slova kvalitativního šetření	
Členství	Nedostatek členů z řad střední generace
Rekrutace	Nevyžití moderních způsobů získávání nových členů
Finance	Získávání dotací, grantů, podpora ze strany obce a sponzorů
Dobrovolný hasič	Důležitý článek v rozvoji obce, pomoc při mimořádných událostech
Nositel kulturního života	Aktivní hasičský spolek, rozvoj života v obci
Ocenění dobrovolnické práce	Nedostatečné ocenění dobrovolnické práce
Spolupráce spolků	Vzájemná součinnost neziskových organizací

Zdroj: vlastní zpracování

Znaky výsledků kvalitativního šetření jsou stručně shrnuty formou klíčových slov v tabulce č. 13, kde jednotlivá klíčová slova a jejich protiklady charakterizují čelní představitelé neziskových organizací.

6. Výsledky a diskuze

Ve výše uvedené kapitole s názvem Výsledky a diskuze dochází ke zhodnocení veškerých výsledků, které byly zjištěny v kvantitativním a kvalitativním šetření. Hlavním cílem u kvantitativního šetření bylo vyhodnocení výsledků prostřednictvím písemného dotazování respondentů z řad široké veřejnosti obyvatel působících v oblasti Královéhradeckého kraje. Kvalitativní šetření probíhalo s představiteli vybraných neziskových organizací působících taktéž v Královéhradeckém kraji. Jednalo se především o vybrané organizace (Česká obec sokolská, Český rybářský svaz, Klub českých turistů, Český svaz včelařů, Českomoravská myslivecká jednota, SH ČMS, ČHJ a MHJ), které mají celorepublikovou působnost a, kde jejich členskou základnu tvoří dobrovolníci.

6.1. Vyhodnocení kvantitativního šetření

V praktické části práce bylo kvantitativní šetření zaměřeno na obyvatele z řad široké veřejnosti působící v oblasti Královéhradeckého kraje. K výzkumu bylo využito 160 dotazníků. Z celkového počtu 160 dotazovaných obyvatel se navrátilo 124 tiskopisů značně vyplněných a použitelných.

Z výzkumu vyplynulo, že většina respondentů dělá rozdíly mezi dobrovolnými a profesionálními hasiči, což je pro spousty občanů výhodou. Druhá, ač menší polovina respondentů, mezi těmito sdruženími žádné rozdíly nedělá. Z pohledu laika, profesionálního či dobrovolného hasiče je to problém, jednak kvůli efektivnosti a rychlejší pomoci profesionálního hasiče k danému řešení mimořádné události, tak i problém s výstrojovou kázní či vystupováním na veřejnosti dobrovolného hasiče, kdy tímto může být poškozeno jméno Hasičského záchranného sboru.

Občané dotazníkového šetření měli odpovědět na otázku, zdali jsou členy sboru dobrovolných hasičů. Tato otázka byla důležitá, protože mohla značně ovlivnit zbývající výzkum, ač byl dotazník určen pro širokou veřejnost. Nicméně na tuto otázku odpověděla nadpoloviční většina záporně.

Drtivá většina vybraného obyvatelstva (93 %) Královéhradeckého kraje je toho názoru, že dobrovolní hasiči jsou důležití, i když tato otázka nebyla konkretizovaná. Nebylo tázáno, zda se jedná o stránku zásahovou, či aktéra kulturního rozvoje a života v obci. Zbylí respondenti nevědí, zda jsou v dnešní době dobrovolní hasiči důležití. Autor se domnívá, že to může být nedostatečnou politikou informovanosti vůči danému regionu.

U vyhodnocení výsledků kvantitativního šetření bylo zjištěno, že když se řekne „dobrovolný hasič“ spouště respondentů se vybaví odpověď, že je to člověk, který vykonává záchranářskou práci bez nároku na honorář, s menším počtem odpovědí občané odpověděli, že je to člověk, který zvelebuje a organizuje veřejný život v obci, a překvapivě a nejméně dotazovaných odpovědělo, že si pod pojmem „dobrovolný hasič“ představí pána, který holduje alkoholu.

Jak už autor zmiňoval, drtivá většina respondentů je toho názoru, že dobrovolní hasiči jsou důležití. Tím pádem skoro tři čtvrtiny populace Královéhradeckého kraje vnímá sbor dobrovolných hasičů v místě jejich bydliště jako aktivní spolek, ač tato otázka nebyla konkretizovaná, ale pojata obecnou formou dotazovaných občanů. Nikdo z dotazovaných neodpověděl negativně a zbylé obyvatelstvo s celkovým počtem 15 nevědělo, zda je v jejich obci aktivní spolek dobrovolných hasičů.

Důležitým aspektem pro výzkum diplomové práce byla otázka pojatá ve smyslu, zdali občanům spádových oblastí pomohli dobrovolní hasiči, ať už se jednalo čistě jen na mimořádnou událost hasičského sboru, nebo také i vykonávanou pomoc v rámci rozvoje obce, kdy dobrovolný hasič v civilním oblečení může poskytnout pomoc svému spoluobčanovi. Většina respondentů dotazníkového šetření odpověděla negativně, tedy 82 občanů ze 124. Spousta laické veřejnosti, která potřebovala někdy pomoc při mimořádné události, či jiné události od hasičského sboru, nerozpoznala, zda se jedná o profesionální či dobrovolnou jednotku, (důvodem jsou identifikační znaky, které jsou na obleku obou jednotek stejné), tudíž na otázku odpovědělo záporně.

Vzhledem k tomu, že v tomto kvantitativním šetření bylo ze 124 respondentů 40 členů dobrovolných hasičů, na otázku týkající se podporování činnosti dobrovolných hasičů ve svém bydlišti odpověděli všichni kladně. Plus skoro polovina občanů odpověděla, že podporuje činnost dobrovolných hasičů tím, že se zúčastňuje akcí jimi pořádaných,

například plesy, dětské dny, kurzy první pomoci a jiné. Našli se i tací, kteří podporují sbor dobrovolných hasičů finančně, ať už dlouhodobě, krátkodobě, či jednorázově, což jsou například finanční prostředky na nákup hasičského vybavení pro záchranářskou činnost, nebo v rámci sponzorského daru do tomboly hasičského plesu. Zbytek obyvatelstva se k této dobrovolné činnosti pro sbor dobrovolných hasičů stavělo negativně.

Jestliže se nebudeme čistě jen o záchranářské činnosti sboru dobrovolných hasičů, tak velkou součástí této jednotky je také pořádání různých kulturních akcí, na které 75 % respondentů v dotazníkovém šetření odpovědělo kladně. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla konkretizovaná, mohli bychom navázat na otázku směřující se k přesně stanoveným kulturním akcím, kterých se převažující většina respondentů zúčastnila a nadále zúčastňuje. Jsou to například hasičské plesy, které se v dotazníku umístily na prvním místě, nadále pálení čarodějnic, které je po obcích také známé a populární. Co se týče například dětských dnů nebo preventivní výchovy, tak tyto akce jsou často spojovány do sebe v jeden den, tudíž jsou na stejné úrovni. Ostatní respondenti na dotazovanou otázku odpověděli negativně.

Pomoc druhým – jak si myslí občané spádových oblastí, je jednou ze zásadních motivací členů dobrovolných hasičů. Překvapivě druhým zastoupením, ač s razantním poklesem, respondenti odpověděli, že člen dobrovolných hasičů tuto práci vykonává za účelem zvelebování obce, což je také důležité pro udržení například tradic či různých kulturních akcí v daných obcích. Někteří občané odpověděli, že solidarita je určitou motivací a hnacím motorem pro dobrovolné hasiče.

Na otázku, zda jsou sbory dobrovolných hasičů dostatečně financovány ze strany obce či města, spousta občanů odpovědělo negativním způsobem. I když v posledních letech je prezentováno mnoho dotačních titulů směřovaných na finanční zajištění nebo obnovu techniky pro sbor dobrovolných hasičů, tak stále většina obyvatelstva včetně neinformované veřejnosti bere financování ze strany obce – města negativně. V dotazníkovém šetření, vzhledem k tomu, že skoro jedna čtvrtina respondentů byla členy sborů dobrovolných hasičů, tudíž přes polovinu dotazovaných občanů odpovědělo na otázku kladně. Je logické, že člen dobrovolných hasičů bude lépe chápat finanční politiku získávání finančních prostředků na činnosti a zajištění akceschopnosti než laik, který se o financování hasičů ze strany obce či města nezajímá.

Bylo také zjištěno, že překvapivě nikdo z dotazovaných se nepostavil negativně k otázce směřující k přispívání do veřejné sbírky, například na nákup hasičského vozidla. Ale ačkoliv nikdo z dotazovaných osob neodpověděl negativně, přes polovinu respondentů odpovědělo nevíím, což svým způsobem „v uvozovkách“ můžeme brát za negativní odpověď. Necelá polovina odpověděla kladně.

Zajímavou, a přesto důležitou otázkou bylo, zda si dotyční myslí, že je aktuální legislativa v uvolňování hasičů ze zaměstnání v případě poplachu dostačující. Většina respondentů do této problematiky nevidí, tím pádem na položenou otázku neodpovědělo jednoznačnou odpovědí. V případě vyhlášení poplachu je ze zákona dané, že zaměstnavatel musí uvolnit svého zaměstnance na výjezd. Přesto to u spousty zaměstnavatelů není povoleno, tím se dobrovolný hasič dostává do konfliktu se svým nadřízeným, a v krajních mezích se může stát, že zaměstnavatel dá svému zaměstnanci, potažmo dobrovolnému hasiči, na výběr, zda dá přednost své práci nebo dobrovolnické práci pod výhrůzkou ztráty zaměstnání. Tento problém se však netýká nejen hasičské organizace, ale i dalších.

Význam požární prevence a osvěta obyvatel v požární ochraně je velice důležitým aspektem, proto nepřekvapivým výsledkem, tedy 100 %, byla odpověď na otázku podanou ve smyslu, zda má podle respondentů význam požární prevence a osvěta obyvatel v požární ochraně. Důvodem je například mediální kampaň, u které se zvýšil obchod s prodejem požárních hlásičů, kde si jsou dotazovaní vědomi následků, co vše může požár napáchat v bytě či rodinném domě.

Aktivní přístup členů, dobrý kolektiv, motivace a chuť rozvíjet činnost ve spolku jsou podle respondentů jednou z nejdůležitějších vlastností pro rozvoj dobrovolných hasičů v daných obcích Královéhradeckého kraje. Nicméně důležitou složkou pro sbory je finanční zabezpečení, na které odpovědělo 45 občanů. Taktéž i podpora obce a hasičská technika jsou důležitým bodem pro sbory. I když z praxe je dokázáno, že čím je technika jednotky modernější, tím se zvyšuje zájem nových členů SDH a výjezd hasičského sboru je tím efektivnější.

V neposlední řadě byla položena otázka, zda je podle respondentů důležité mít v SDH družstvo mladých hasičů, potažmo dětí. Na položenou otázku drtivá většina respondentů odpověděla kladně, ač se našli i tací, kteří na tuto otázku odpověděli negativně. Autor práce se

domnívá, že je velmi důležité mít v dané oblasti/obci kroužek dobrovolných hasičů, ať už z pohledu generačního postupu, tak už z pohledu aktivity spolku.

Téměř u všech odpovědí na položené otázky, co se týká důležitosti, aktivity, pomoci, podpory a pořádaných akcí sboru dobrovolných hasičů obyvatelstvo spádových obcí odpovědělo kladně.

Součástí kvantitativního šetření byly stanoveny statistické hypotézy na základě výsledků hodnocení standardizovaných dotazníků. Jejichž výsledky byly potvrzeny nebo vyvráceny. Jednalo se o závislosti mezi vzděláním a rozdílnými pohledy respondentů na profesionální a dobrovolné hasiče, mezi pohlavím a členstvím ve sboru dobrovolných hasičů a mezi vzděláním a zúčastněním se na kulturní akci pořádané dobrovolnými hasiči.

6.2. Vyhodnocení kvalitativního šetření

V praktické části kvalitativního šetření byly vymezeny dobrovolnické spolky, které mají celorepublikovou působnost. Rozhovory byly tvořeny s čelními představiteli organizací, působících v Královéhradeckém kraji. Jednalo se především o nejvíce známé a zastoupené dobrovolnické organizace v České republice. Všechny zkoumané organizace se opírají o dlouholetou historii, často velmi zajímavou a pestrou. Některé organizace se potýkaly s útlaky v minulosti kvůli různým politickým režimům, které vedli k omezení činnosti nebo úplnému zákazu činnosti. I přes všechna příkoří, které doba poskytovala, touha jedinců byla velká. Po změně politického režimu například roku 1989 se často staronové organizace obnovovali, a díky těmto jedincům organizace prosperují do dnešních dnů. Díky těmto houževnatým osobám nyní prosperuje celá společnost. Sledování představitelů dobrovolných organizací v Královéhradeckém kraji berou činnost svých spolků za velmi významnou, proto se snaží z velké části prosazovat projekty, které mají velký význam a užitek nejenom pro organizaci samotnou, ale i pro jejich členskou základnu, tak i rozvoj obce, nebo rozvoj celého regionu.

Abychom zajistily protiklad vůči spolkům a neziskovým organizacím, byli osloveni vrcholní představitelé místní samosprávy a sponzor podporující spolek. Dle výzkumu bylo zjištěno, že ze všech zkoumaných spolků největší zastoupení členské základny má spolek Sokola, ale je třeba zmínit, že samotnou půlku členské základny tvoří děti ve věku 3-18 let, což znamená, že z hlediska produktivity a zlepšování regionálního života v obci či městě důsledkem nízkého věku členů není na takové výši jako například spolky dobrovolných

hasičů, které mají ve svých řadách členy od patnácti let. Z výzkumu vyplývá, že spolky jako jsou myslivci, včelaři nebo rybáři jsou méně aktivní spolky s malou členskou základnou tvořící do deseti členů.

Zeptáme-li se na aktivitu organizace, tak opět z výzkumu bylo zjištěno, že neaktivnějšími spolky jsou Sokolové, hasiči nebo turisté. Nejvšestrannějším spolkem jsou hasiči, kteří se aktivně podílejí na kulturním životě v obci, kde pořádají řadu společenských akcí, preventivně výchovné kurzy aj. a také se starají o požární bezpečnost obyvatel daného regionu.

U otázky ohledně nábory nových členů se většina čelních představitelů neziskových organizací shoduje, že samotný nábor je v dnešní době značně problematický. Potencionální členové mají řadu jiných aktivit, proto je velkým úspěchem, když se nováček stane aktivním členem spolku, který vyvíjí iniciativu. Většina spolků svoji činnost prezentuje na veřejnosti, kde mohou oslovit nové členy. Dalším problémem jsou počáteční finanční náklady na to, aby člen mohl vůbec plnohodnotně fungovat ve spolku. S tímto problémem se potýkají především myslivci, kde se náklady na počáteční vybavení pohybují v řadech desítek tisíc korun. Tento fakt řadu populace odradí.

Z hlediska financování spolků z dotací a grantů bylo zjištěno, že opět malé spolky, jako jsou rybáři nebo myslivci, nežádají o finanční prostředky. Jejich činnost je pokryta z vlastních zdrojů. Naopak větší organizace jsou odkázáni na pomoc obce, města, státu či EU. Bohužel získání finančních prostředků není nijak lehké a často striktní parametry zadávacích dokumentací odradí potencionální zájemce.

Dobrovolní hasiči jsou nedílnou součástí společnosti, proto jsou takto i chápáni. Některé spolky mají ve svých řadách členy SDH nebo jsou celé spolky tvořeny jen členy hasičů, naopak ve výzkumu bylo zjištěno, že jsou spolky, které nemají ve svých řadách ani jednoho člena SDH.

Abychom potvrdili otázku, zda jsou hasiči nositeli kulturního života, bylo třeba se detailně zeptat čelních představitelů, kteří si samozřejmě hájí zájmy ve svých spolcích. Každá ze zkoumaných organizací vyvíjí menší či větší aktivitu spojenou s kulturním životem. Jednoznačně, ale nemůžeme tvrdit, že právě hasiči jsou aktéry regionálního rozvoje. Podíváme-li se na tuto otázku z celkového hlediska, tak zjistíme, že ve většině případů, až na

výjimky jsou právě hasiči nositeli kulturního života v obci. Důležitá je spolupráce mezi spolky a organizacemi. Z výše uvedených faktů můžeme říci, že spolky si snaží vzájemně pomáhat. Mimo jiné je důležitá komunikace mezi spolky, ale i mezi místní samosprávou a sponzorem.

Řada respondentů nebyla schopná vyslovit jasnou odpověď, zda hasiči jsou dostatečně financováni ze strany obce či města. Do uvedené problematiky dotazovaní nevidí. Naproti tomu dotazovaný úřad městyse se snaží všemožně podporovat činnost všech spolků a organizací. Hasiči jsou podporováni jak materiálně, tak finančně. Každá organizace má své nedostatky, není tomu jinak ani u hasičů. Je třeba stále zdokonalovat kvalitu jejich činnosti, proto je třeba zajistit dostatek schopných a aktivních členů spolku, a také získat dostatek volného času, který členové věnují na rozvíjení spolkové činnosti.

7. Závěr

Hlavním cílem této práce byl návrh možností na zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu. Závěrečná práce si stanovila cíle zjistit možnosti na zapojení sboru dobrovolných hasičů do rozvoje regionu, kde byly vytyčeny dva dílčí cíle. Prvním dílčím cílem bylo zjistit, jak veřejnost na venkově a ve městě vnímá činnost sboru dobrovolných hasičů. Druhým dílčím cílem bylo zjistit vize aktérů regionálního rozvoje o zapojení dobrovolných hasičů do místního rozvoje. Touto prací byly stanovené cíle splněny. Byla zjištěna pozitiva i negativa dané problematiky. Dle výsledků stanovených statistických hypotéz byly domněnky potvrzeny nebo vyvráceny. Přeci jen na venkově, dle výzkumných šetření, bylo zjištěno, že dobrovolní hasiči jsou vnímáni veřejností jako tzv. nositelé kultury v obci. Často jsou jedinou organizací v obci, které neúplatně vyvíjí činnost pro druhé. Důležitým faktem je zjištění, že řada obyvatel, i těch, kteří mají trvalé bydliště ve městech, navštěvují kulturní akce právě v obcích, kde je příjemná a uvolněná atmosféra venkovského života. Naopak ve městech je hasičská činnost po stránce kulturní potlačena. Je to dáno z mnoha důvodů. Ve městech působí řada dalších dobrovolnických organizací, které mohou třeba nabídnout více, ale zase nejsou tak všestranně aktivní jako dobrovolní hasiči.

Všichni, kterých se autor dotazoval, se v první řadě shodli na tom, že tuto činnost dělají hlavně proto, že jsou součástí skupiny lidí, kterou tvoří kamarádi. A tato činnost je sblížuje již od samého dětství. Už jen tato skutečnost je motivuje být součástí toho všeho, nejdůležitější je pro ně přátelství, sounáležitost, a to bez ohledu na věk členů, pohlaví a také to, jakou funkci zastávají. Až v další řadě poukazovali na to, že svojí činností mohou být nápomocni druhým, organizovat společenské akce a starat se o život v obci. Jedním ze znaků komunity, ať už jakékoliv, je zastávání podobných názorů, smýšlení, vyznávání stejného boha, stejných symbolů, stejného oblečení, a právě u sboru dobrovolných hasičů může být společným symbolem uniforma, spojuje je spousta společných událostí v průběhu celého roku, a to vše je důležitou součástí motivace.

Jak už bylo řečeno, pařit mezi dobrovolné hasiče je pro mnohé jisté zařazení do kolektivu už od brzkého dětství. Pro spoustu mladých hasičů to byla hned po škole a rodině další skupina

lidí, mezi kterou se od dětství řadili. Byla to jedna z prvních volnočasových aktivit pro děti, tento trend převažoval vždy více na vesnicích, kde je známo, že jsou mezi lidmi bližší vztahy, ať už příbuzenské, přátelské nebo sousedské. U většiny členů platí i pravidlo z generace na generaci, kdy touto činností žijí členové rodiny a automaticky tak tato činnost osloví i mladší členy, kteří se tak mezi dobrovolníky postupem času, a hlavně v době dospívání, zařadí. Díky tomu vznikají i kamarádství, která přetrvávají po celý život. Hasiči, kteří při vstupu do spolku přijímají určité hodnoty, které posléze produkují svým chováním. Identita dobrovolných hasičů je prezentována především stejnorodým oblečením, sdílením myšlenek, prostoru i cílu organizace. Tím se v jistém slova smyslu hasiči a jejich spolek odlišují od okolního obyvatelstva (Jenkins, 2008, s. 93).

Ano, je třeba si uvědomit, že dobrovolní hasiči byli, jsou a stále budou nositeli kultury především na venkově. Je to hrstka lidí, kteří umí žít i pro druhé. Tito stateční lidé chrání naše životy, pomohou v případě neštěstí, pomohou, i když zrovna na sobě nemají záchranářský oděv, vymýšlí pro Vás a pro Vaše děti zábavný program dětského dne, půjdete se podívat na jejich hasičské závody v požárním sportu nebo si půjdete zatančit na jejich ples. Je to všestranná organizace, která ale potřebuje mnohé, především schopné a aktivní členy, občany, kteří budou hasiče podporovat a fandit jim, ale také místní samosprávu, která pomůže po stránce materiální a finanční. Dalším důležitým bodem je podpora mládeže. Ano, i ostatní spolky, například sportovci, se snaží podporovat své malé svěřence, jenže hasiči dokážou vytvarovat mladé děti tak, aby získali základy morálního chování, dokázaly změřit své síly na různých kláních, v jistém slova smyslu kroužek mladého hasiče dokáže připravit dítě na krizovou situaci, která může kdykoliv nastat. Branná výchova ve škole již není, což je dosti znepokojivé, jelikož je nutné připravovat občany na rizika, která mohou nastat. Dospělé občany nelze přimět, aby se zúčastňovali školicích kurzů atd., jelikož většina z nich pamatuje éru minulého režimu, kde se stát soustavně připravoval na válku. Nyní je situace jiná a kdy jindy by se měl mladý člověk naučit základům první pomoci, základům reálného logického myšlení, kolektivní souhře aj., než ve školním věku. Všechny tyto základy poskytuje právě hasičská organizace, a to s minimálními finančními náklady, které by měli platit rodiče. Opět, srovnáme-li kroužek hasičů s kroužkem mladých fotbalistů, tak všestrannost vítězí na straně hasičů. Všechno samozřejmě má i druhou stranu mince, a to je časová náročnost pro vedoucí, kteří vedou kroužek. V neposlední řadě je důležité, aby se udržovaly kroužky mladých hasičů, jelikož je to jakási zásobárna budoucích členů výjezdových jednotek v obci potažmo, skvělý start, jak se stát profesionálním hasičem.

V některých případech hasiči nejsou jediným spolkem v obci či městě. Dalšími hráči, především ve venkovském prostoru, jsou sportovci, turisté, rybáři, včelaři aj. Ve výzkumném šetření vyšlo najevo, že spolky mezi sebou nesoupeří, ale ne vždy tomu tak je. Naopak často dochází k rivalitě v případě udělování finančních prostředků atd. Často se ale stává, že právě hasiči vytvářejí největší aktivitu a je jim tedy poskytnuto největšího obnosu finančních prostředků. Opět se jedná obec od obce. Tyto problémy městský prostor téměř nemusí řešit, jelikož na území města se vyskytuje řada jiných či podobných neziskových organizací, které jsou různě financované buď státem, krajem, městem nebo ze soukromého sektoru. Takže k určité rivalitě mezi spolky dochází, ale výzkumem v tomto případě bylo zjištěno, že hasiči mají dobré vztahy s ostatními spolky. Průzkumem bylo zjištěno, že pokud bylo třeba, tak spolky si umí pomoci jak materiálně, tak i personálně. Navíc ostatní spolky sami přiznávají, že ze svých řad by nebyli schopni uspořádat řadu kulturních akcí. Z uvedených rozhovorů byla slyšet i určitá pokora vůči hasičům z řad čelních představitelů spolků.

Budeme-li mluvit o budoucnosti dobrovolných hasičů, tak bude vše záležet na lidech, kteří spolek povedou. Vedení sdružení hasičů eviduje, že hasičské sbory každoročně zanikají, ale naopak pozitivní stránkou je, že hasičské sbory i obnovují svoji činnost. Důvodem může být příchod nové generace, která chce vyvíjet aktivní činnost pro druhé. Jsem si vědom, že jako autor této práce, z pohledu dobrovolného hasiče, nemám obavu, že by hasičská organizace jakkoliv stagnovala či šla do úpadku. Přeci jen, stále dobrovolní hasiči patří mezi nejmasovější organizace v celé České republice. Počet 350 tisíc osob členské základny není nijak zanedbatelný, a proto se jí dostává čím dál větší pozornosti ve veřejném životě.

Veřejnost dobrovolné hasiče chápe nejen jako spolky s bohatou historií opírající se o tradice a zvyklosti a organizaci zajišťující kulturní dění v obci či v malém městě, ale existuje celá řada hmatatelných projektů významného ražení, za kterými stojí právě samotní hasiči, kteří mohli pomoci s realizací nebo být jejich hlavními iniciátory. Proto je povědomí dobrovolných hasičů na veřejnosti tak vysoké. Pro rozvoj regionu je jednoznačně důležitá činnost dobrovolnických organizací, jenž zkvalitňují život samotného občana. Bezesporu mají dobrovolní hasiči své neodmyslitelné místo ve společnosti, členové obětují svůj volný čas, své fyzické síly, někdy i své zdraví ve prospěch celé společnosti. Dobrovolní hasiči působí pro blaho všech již celou řadu desetiletí a po celou tu dobu se samotní hasiči tělem i duší řídí heslem: „Bližnímu na pomoc, vlasti ku pomoci“.

8. Seznam použitých zdrojů

BERKA, Aleš; KUBĚNKA, Michal. *Nestátní neziskové organizace v České republice.* *Univerzita Pardubice.* Fakulta ekonomicko-správní, Ústav ekonomiky a managementu. Pardubice. [online]. 2006. [cit. 2018-01-15]. Dostupné na: https://dspace.upce.cz/bitstream/10195/35104/1/BerkaA_Nestatni%20neziskove_VS_2006.pdf

BERNARD, R., *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches.* Oxford: Altamira Press, 2006.

BINDER, Martin....*Do it with joy!* – Subjective well-being outcomes of working in nonprofit organizations. *Journal of Economic Psychology* [online]. 2016, 54, 64-84 [cit. 2018-03-10]. DOI: 10.1016/j.joep.2016.03.003. ISSN 01674870.

Cnaan, R. A., Handy, F., Wadsworth, M. 1996. „*Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations.*“, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 25 (3): 364-383.

COHEN, A. P. 1985. *The symbolic construction of community.* London: Routledge.

Český statistický úřad. *Charakteristika kraje.* [online]. 2017. Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje. [Cit. 2017-12-16].

DEKKER, P., HALMAN, L. 2003. *Volunteering and Values: An Introduction.* In Paul Dekker, Loek Halman (eds.). *The Values of Volunteering. Cross-Cultural Perspectives.* New York: Kluwer Academic/ Plenum Publishers, 1-17.

DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele.* 4., nezměn. Vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. IBSN 978-80-246-1966-8.

FRIČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. Století.* AGNES ve spolupráci s HESTIA, Praha 2010.

FRIČ, P., VÁVRA, M. 2012. *Tři tváře komunitivního dobrovolnictví*. Praha: NROS, AGNES.

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Integrovaný záchranný systém*. [online]. 2009. Dostupné na: <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>. [Cit. 2017-09-29].

HARTL, P. 1997. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Sociologické nakladatelství.

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005.

Hradec Králové. *Hradec Králové* [online]. 2016. Dostupné na: <https://www.hradeckralove.org/hradec-kralove>. [Cit. 2018-03-08].

JEAN-FRANÇOIS, Emmanuel. *Financial sustainability for nonprofit organizations*. 1st. edition. New York: Springer Publishing Company, 2014. 382 pages cm. ISBN 978-082-6129-833.

JENKINS, R. *Social Identity*. 3rd edition. Oxon: Routledge, 2008

JEŽEK, J. *Prostorová a regionální ekonomika*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství ZČU, 2000. 234 s. ISBN 80-7082-575-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. Vydání. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

Královéhradecký kraj. *O kraji*. [online]. 2003. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/kralovehradecky-kraj/statisticke-udaje-108/>. [Cit. 2017-12-16].

Královéhradecký kraj. *Královéhradecký kraj*. [online]. 2003. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/kralovehradecky-kraj/statisticke-udaje-108/> . [Cit. 2018-03-08].

MAJEROVÁ, V. et. al. *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: ČZU v Praze, 254 s. 2008 ISBN 978-80-213-0651-6.

Městečko Pecka. *Vidonice*. [online]. 2018. Dostupné na: <http://www.mestys-pecka.cz/mestecko/casti-obce/vidonice/>. [Cit. 2018-01-28].

Městečko Pecka. *Současnost*. [online]. 2018. Dostupné na: <http://www.mestys-pecka.cz/mestecko/soucasnost/>. [Cit. 2018-01-28].

Městský úřad Jičín. *Informace o městě Jičíně*. [online]. 2013. Dostupné na: <https://www.mujiicin.cz/informace%2Do%2Dnbsp%2Dmeste/d-1279844/p1=61626>. [Cit. 2018-01-28].

MŠMT. nedat. *Udělení titulu „Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží“*. Praha: MŠMT.

NICOLAU, Irina. *SPECIALIZATIONS OF MARKETING IN NON-ECONOMIC AREAS: SOCIAL MARKETING AND NON-PROFIT ORGANIZATIONS MARKETING. Knowledge Horizons / Orizonturi ale Cunoasterii* [online]. 2016, 8(1), 157-159 [cit. 2018-03-10]. ISSN 20661061.

PENNER, L. A. 2002. *Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective*. Journal of Social Issues, 58: 447-467.

PLAMÍNEK, Jiří a kol. *Řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: tiskárna Fabián, 1996. 186 s.

POSPÍŠILOVÁ, T. 2010. *Česká občanská společnost – data, fakta a měření* In Marek Skovajsa (ed.). *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost*. Praha: Portál. S. 113-144.

PUTNAM, R. D. 2000. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

ROCHESTER, C., PAINE, A. E., HOWLETT, S., ZIMECK, M. 2010. *Volunteering and Society in the 21st century*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

ROCHESTER, C. 2006. *Making cence of volunteering: A literature review*. London: Volunteering.

ŘEZÁČ, J. 1998. *Sociální psychologie*. Brno: Paido.

Sbor dobrovolných hasičů Nové Dvory. Dobrovolné hasičstvo v období let 1891 – 1938. [online]. 2008. Dostupné na: <http://www.sdh-ndvory.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=21>. [Cit. 2017-11-21].

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Stanovy 2012. [online]. 2012. Dostupné na: <http://www.dh.cz/dokumenty/stanovy/stanovy2012.pdf>. [Cit. 2017-10-11].

Sdružení pro obnovu hasičských tradic, z. s., Počátky hasičství. [online]. 2012. Dostupné na: <http://www.hasicsketradice.cz/historie-3>. [Cit. 2018-01-15].

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál.

WOKOUN, R. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1. Vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2008. IBSN 978-80-7201-699-0.

Seznam použitých zkratek

AED	Automatizovaný externí defibrilátor
CAS	Cisternová automobilová stříkačka
ČHJ	Česká hasičská jednotka
ČMJ	Česká myslivecká jednotka
ČOS	Česká obec sokolská
ČR	Česká republika
ČRS	Český rybářský svaz
ČVS	Český včelařský svaz
EU	Evropská unie
HS	Hasičský sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
ICNPO	Mezinárodní klasifikace ošetrovatelské praxe
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotka požární ochrany
JSDHO	Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce
KHK	Královéhradecký kraj
KSH	Krajské sdružení hasičů
MHJ	Moravská hasičská jednotka
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OOS	Organizace občanské společnosti
OPCH	Ochranný protichemický oblek
OSH	Okresní sdružení hasičů
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SH ČMS	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
TFA	Toughest Firefighter Alive – Nejtvrdší hasič přežije
TOM	Turistický oddíl mládeže

Seznam použitých tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1 - Systém neziskových organizací v ČR podle kategorií ICNPO

Tabulka č. 2 - Charakter rekrutování dobrovolníků

Tabulka č. 3 - Poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu HZS ČR

Tabulka č. 4 - Poskytnuté finanční prostředky z rozpočtu Královéhradeckého kraje

Tabulka č. 5 - Počet zaměstnaných a nezaměstnaných obyvatel na území
Královéhradeckého kraje k 1. 1. 2016

Tabulka č. 6 - Počet obyvatel na území Královéhradeckého kraje, stav k 1. 1. 2017

Tabulka č. 7 - Počty nestátních neziskových organizací na území ČR, stav k 1. 1. 2017

Tabulka č. 8 - Počty členů vybraných organizací na území Královéhradeckého kraje,
stav k 1. 1. 2017

Tabulka č. 9 - Očekávané četnosti (Otázka č. 6)

Tabulka č. 10 - Očekávané četnosti (Otázka č. 12)

Tabulka č. 11 - Očekávané četnosti (Otázka č. 5)

Tabulka č. 12 - Představení informátorů

Tabulka č. 13 - Shrnutí kvalitativního šetření

Grafy

Graf č. 1 – Pojem dobrovolný hasič

Graf č. 2 – Podpora dobrovolných hasičů

Graf č. 3 – Motivace členů SDH

Graf č. 4 – Uvolňování členů SDH ze zaměstnání

Graf č. 5 – Rozvoj SDH v obci

Graf č. 6 – Kulturní akce v obci

Graf č. 7 – Počet občanů zapojených do výzkumu

Graf č. 8 – Věk občanů zapojených do výzkumu

Graf č. 9 – Vzdělání občanů zapojených do výzkumu

9. Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Kroužek mladých hasičů

Příloha č. 2 - Svatý Florián

Příloha č. 3 - Kurz první pomoci v Pecce

Příloha č. 4 - Stáž JSDHO Pecka u HZS Královéhradeckého kraje

Příloha č. 5 - Ukázka historické techniky na hasičských oslavách

Příloha č. 6 - Hasičské desatero

Příloha č. 7 - Dotazník pro širokou veřejnost

Příloha č. 8 - Rozhovor s představiteli zájmových spolků

Příloha č. 9 - Rozhovor s představitelem místní samosprávy a se sponzorem,
podporující hasiče

Příloha č. 1 - Kroužek mladých hasičů

Zdroj: SDH Želízy

Příloha č. 2 - Svatý Florián

Zdroj: <http://www.hzscr.cz>

Příloha č. 3 - Kurz první pomoci v Pecce

Zdroj: osobní archiv

Příloha č. 5 - Ukázka historické techniky na hasičských oslavách

zdroj: osobní archiv

Příloha č. 4 - Stáž JSDHO Pecka u HZS Královéhradeckého kraje

Zdroj: osobní archiv

Příloha č. 6 - Hasičské desatero

Hasičské desatero

- 1. Nehledej v dobrovolném sboru hasičském ni zisku, ni slávy, nýbrž jen povinnosti bratrské pomoci v neštěstí.*
- 2. Jsi-li hasičským dobrovolníkem, buď jím celou duší a celým tělem, nemáš-li dobré vůle, nejsi dobrovolníkem a jsi dobré věci na obtíž.*
- 3. Buď obětavý a statečný, ale jednej vždy s rozvahou, zbytečně nevydávej se v nebezpečí a dbej v činnosti hasičské svého zdraví.*
- 4. Jsi-li činovníkem, nevypínej se nad jiné, ale pamatuj, že ti, kteří Tě zvolili, očekávají od Tebe činnosti zvýšenou a všechny přednosti těla i duše.*
- 5. Bratry své považuj za rodné, jsi-li vzdělanější, nepohrdej jimi, ale hled' se jich povznést.*
- 6. Pamatuj, že na hasičském dobrovolníku se žádá povaha přímá, šlechetná a vlastenecká, v pospolitém jednání počestná a vlídná.*
- 7. Užitečnost hasičského zřízení dokazuje se lépe skutky než slovy, ale zájmy hasičské dlužno vždy a všude slušným způsobem hájit.*
- 8. Nevyvolávej ve spolku různic, sporů a pohoršení, ale přičiň se kvůli dobré věci, abys všelike neshody přátelským způsobem zamezil nebo usmířil.*
- 9. Máš-li na sobě čestný stejnokroj hasičského dobrovolníka, pamatuj, že nevhodným způsobem a chováním nezpůsobíš hanbu jen sobě, ale zařízení, jehož odznak nosíš.*
- 10. Jsi-li členem hasičské dobrovolnosti, pak se tímto desaterem říd'*

Zdroj: osobní archiv

Příloha č. 7 – Dotazník pro širokou veřejnost

Dotazník pro širokou veřejnost:

„Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje“

Dobrý den,

píší diplomovou práci s názvem „Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje“. V jejím rámci zjišťuji, jak veřejnost chápe sbory dobrovolných hasičů jako jednu ze složek Integrovaného záchranného systému, ale také jako jednoho z iniciátorů veřejně-kulturního života ve Vaší obci či městě. Tímto Vás tedy, prosím, o co nejpravdivější vyplnění dotazníku, který je anonymní. Zatrhněte, nebo podtrhněte, prosím, danou odpověď, která se týká právě Vás, nebo případně slovně odpovězte na otázku.

Děkuji Vám za Váš čas při vyplňování dotazníku, jež jsem vytvořil.

Bc. Michal Pavel

Jsem: muž žena

1. Kolik je Vám let?

do 20 let včetně do 30 let včetně do 40 let včetně do 50 let včetně více

2. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

základní vyučen (a) středoškolské vysokoškolské

3. Jaký obor jste vystudoval?

4. Vaše bydliště? Vidonice Pecka Jičín Hradec Králové

5. Děláte rozdíly mezi profesionálními a dobrovolnými hasiči? ano ne

6. Jste členem sboru dobrovolných hasičů? ano ne

7. Mají podle vás dobrovolní hasiči v dnešní době význam? ano ne nevím

8. Když se řekne „dobrovolný hasič“ co se Vám vybaví?

- člověk, který čeká v hasičské zbrojnici, až se rozezní poplach
- člověk, který vykonává záchranářskou práci bez honoráře
- člověk, který je zvelebují a organizuje veřejný život v obci
- člověk, který holduje alkoholu

9. Je ve Vašem bydlišti aktivní spolek dobrovolných hasičů? ano ne nevím 10. Pomohli dobrovolní hasiči Vám osobně? ano ne

11. Podporujete činnost dobrovolných hasičů ve svém bydlišti?

- ano, jsem členem SDH
- ano, zúčastňuji se jejich akcí
- ano, podporuji finančně
- ne, nijak nepodporuji
- ne, v našem bydlišti není spolek dobrovolných hasičů

12. Zúčastnil (a) jste se nějaké kulturní akce pořádané dobrovolnými hasiči?

- ano
- ne

13. Jaká je podle Vás motivace člena sboru dobrovolných hasičů?

- pomoc druhým
- solidarita
- finanční prospěch
- zvelebování obce
- žádná

14. Myslíte si, že dobrovolní hasiči jsou dostatečně financovaná složka ze strany obce/ města?

- ano
- ne

15. V případě veřejné sbírky např. na nákup hasičského vozidla, přispěl (a) byste? ano

- ne
- nevím

16. Myslíte si, že aktuální legislativa v uvolňování hasičů ze zaměstnání v případě poplachu je dostačující? ano ne nevím

17. Má podle Vás význam požární prevence a osvěta obyvatel v požární ochraně?

- ano
- ne
- nevím

18. Co myslíte, že je důležité pro rozvoj dobrovolných hasičů v obci?

- motivace
- finance
- aktivní přístup členů
- požární sport
- kolektiv
- podpora obce
- hasičská technika
- nevím

19. Je podle vás důležité mít v SDH družstvo mladých hasičů (děti)?

- ano
- ne
- nevím

20. Jaké kulturní akce pro Vás v obci/městě organizují hasiči?

- preventivně výchovná akce
- ples
- dětský den
- pálení čarodějnic
- jiné

Zdroj: osobní zpracování

Příloha č. 8 – Rozhovor s představiteli zájmových spolků

Rozhovory s představiteli zájmových spolků

„Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje“

1. Kolik vaše organizace/spolek má členů?
2. Jaká je dle Vašeho názoru vysoká aktivita spolků v místě Vašeho bydliště?
3. Jakým stylem se snažíte rekrutovat nové členy do vašeho spolku?
4. Žádáte na činnost spolku nějaké příspěvky, granty či dotace?
5. Co pro Vás znamená pojem dobrovolný hasič ve Vaší obci/ městě?
6. Jsou ve Vaší organizaci členky nebo členové hasičského sboru?
7. Jsou hasiči ve Vaší obci nositeli kulturního života?
8. Máte nějakou zkušenosti se spoluprací se spolkem dobrovolných hasičů ve Vaší obci? (jestliže ano, jakou?)
9. Myslíte si, že jsou hasiči ve Vaší obci dostatečně financováni ze strany obce/města na zabezpečení požární ochrany?
10. Myslíte, že by hasiči ve vašem bydlišti měli něco zdokonalit? (vybavení, kulturní akce..)
11. Myslíte si, že je dostatečně oceněna jejich dobrovolná práce pro druhé?

Zdroj: osobní zpracování

Příloha č. 9 – Rozhovor s představitelem místní samosprávy a se sponzorem, podporující hasiče

Rozhovor s představitelem místní samosprávy a se sponzorem, podporující hasiče

„Sbory dobrovolných hasičů jako aktéři regionálního rozvoje“

1. Představte prosím Vaši instituci či firmu.
2. Co pro Vás znamenají dobrovolní hasiči?
3. Jaká je z Vaší strany podpora dobrovolných hasičů?
4. Jakou formou dobrovolné hasiče podporujete? Finanční, materiálně?
5. Jaká je komunikace mezi Vámi a spolkem hasičů?
6. Jaký užitek má Vaše instituce či firma z podpory dobrovolných hasičů?

Zdroj: osobní zpracování